

मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना-२०८०

कर्णाली प्रदेश सरकार
आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय
वीरेन्द्रनगर, सुर्खेत, नेपाल

कृतिम घटना अभ्यास

राहत सामग्री ढुवानी

जुम्लामा कृतिम घटना अभ्यास

विपत्तीमा प्रभावितहरू सुरक्षित स्थानतर्फ जाँदै

सुर्खेतमा कृतिम घटना अभ्यासका सहभागीहरू

कालिकोटमा राहत सामग्री वितरण ढुवानी

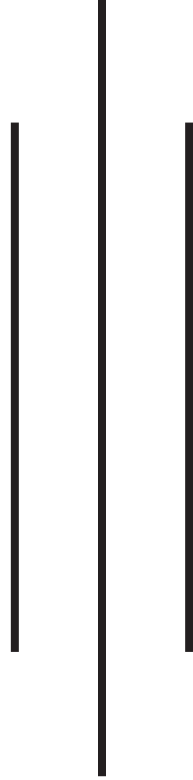

बाढीबाट क्षति

कृतिम घटना अभ्यासमा विषयगत समूहहरू

मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना-२०८०

कर्णाली प्रदेश सरकार
आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय
वीरेन्द्रनगर, सुर्खेत
नेपाल

कर्णाली प्रदेश सरकार
मा. कृष्ण बहादुर जि.सी.
मन्त्री,
आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय,
वीरेन्द्रनगर, सुर्खेत, नेपाल

मन्तव्य

क्षेत्रफलका हिसाबले सबैभन्दा ठूलो, जनसङ्ख्याका हिसाबले सबैभन्दा सानो, र विपद् जोखिमका हिसाबले सबैभन्दा उच्च जोखिममा रहेको कर्णाली प्रदेश देशका सबै प्रदेशहरूमध्ये बहुप्रकोपको कारण तुलनात्मक रूपमा बढी जोखिममा रहेको छ। हाम्रो भौगोलिक बनावट, जलवायुको अवस्था, वर्षातको प्रकृति एवम् प्रवृत्ति, जलवायु परिवर्तन, प्राकृतिक स्रोतहरूको अत्यधिक दोहन, जथाभावि हुने विकास निर्माण कार्यले गर्दा पहिरो, बाढी, चट्टयाङ्ग, हिमपहिरो, हिमताल विस्फोट, भारी वर्षा जस्ता जलवायु तथा मनसुनजन्य प्रकोपका कारण दिनप्रतिदिन विपद्का घटनाहरू बढिरहेका छन्।

यस प्रदेशमा मनसुनजन्य विपद्हरू पहिरो, बाढी, चट्टयाङ्ग, हिमपहिरो र भारी वर्षाका घटनाहरूबाट बढी मानवीय, भौतिक र आर्थिक क्षति तथा नोक्सानी हुँदै आएको देखिन्छ। मनसुनजन्य विपद्का घटनाबाट उत्पन्न परिस्थितिको सामना गर्न जिम्मेवार निकाय, समुदाय तथा सरोकारवालाको सामुहिक प्रयत्नलाई प्रभावकारी बनाउनको लागि उपलब्ध साधन-स्रोत तथा क्षमताको अवस्था हामीले विश्लेषण गरी समन्वयात्मक प्रयासबाट विपद् प्रभावित व्यक्ति तथा समुदायको जनजीवनलाई सहज बनाउनको लागि मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना प्रभावकारी हुने विश्वास लिएको छु।

कार्ययोजना तयार भइसकेपश्चात् यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि कर्णाली प्रदेश सरकार, प्रदेश सरकारका विभिन्न मन्त्रालयहरू, सुरक्षा निकाय, गैह्रसरकारी क्षेत्र, निजी क्षेत्र र मिडिया लगायत सम्पूर्ण सरोकारवाला निकायहरूको महत्त्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ। विपद् व्यवस्थापन हामी सबैको साझा जिम्मेवारी हो। हामी सबैको हातेमालो र प्रयासबाट मात्र विपद्का घटनाबाट हुन सक्ने क्षति तथा नोक्सानीलाई रोक्न वा कम गर्न सकिन्छ भन्ने विश्वस्त छु।

यस मनसुन पूर्वतयारी र प्रतिकार्य कार्ययोजना, २०८० निर्माण प्रक्रियामा संलग्न विषयगत क्षेत्रको नेतृत्वकर्ता, सह-नेतृत्वकर्ता, कार्ययोजना अद्यावधिक गर्न प्राविधिक सहयोग गर्ने शहरी विपद् तथा भूकम्पीय पूर्वतयारी परियोजना, यस मन्त्रालयका विपद् व्यवस्थापन शाखाका प्रमुख कृष्णबहादुर रोकाया लगायत सरोकारवाला सबैलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु।

मन्त्री
आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय

मन्तव्य

बहुप्रकोपको उच्च जोखिमको रूपमा रहेको कर्णाली प्रदेश भू-धरातलीय बनौट, जटिल भौगर्भिक अवस्था, मौसमी विषमता, तीव्र शहरीकरण, आर्थिक र सामाजिक लगायतका विभिन्न कारणले हरेक वर्ष विपद्का घटनाहरूबाट प्रभावित हुने गरेको छ। अव्यवस्थित र अपूर्ण पूर्वाधार निर्माणका कारण विपद्का घटनाहरू बढिरहेका छन्। मनसुनजन्य विपद्बाट प्रत्येक वर्ष मानवीय, भौतिक, सामाजिक तथा आर्थिक क्षति हुने गरेको छ। पछिल्लो एक दशकको तथ्याङ्कलाई हेर्ने हो भने यस प्रदेशमा बाढीबाट सबैभन्दा बढी आर्थिक नोक्सानी हुने गरेको देखिन्छ भने दोस्रोमा आगलागीबाट, तेस्रोमा पहिरोबाट र त्यसपछि चट्टयाङ्ग, हावाहुरी र महामारीबाट धेरै आर्थिक क्षति हुने गरेको देखिन्छ ।

जल तथा मौसम विज्ञान विभागले गरेको आँकलनअनुसार यस वर्षको जेठ १८ देखि असोज १३ सम्मको चार महिनाको मनसुन समयमा देशका अधिकांश स्थानहरूमा सरदरभन्दा कम वर्षा हुने सम्भावना ४५%-५५% रहेको छ। कर्णाली प्रदेशमा यो वर्ष सरदरभन्दा बढी वर्षा हुने र त्यसबाट करिब ३५,३३३ मानिसहरू बाढी तथा पहिरोबाट प्रभावित हुने आँकलन छ। प्रभावित हुन सक्ने जनसङ्ख्याको आँकलन गरी तिनीहरूको सुरक्षित व्यवस्थापन लगायतका कामको थालनी गर्न मनसुन पूर्वतयारी र प्रतिकार्य कार्ययोजना, २०८० अद्यावधिक गरिएको हो। प्रस्तुत कार्ययोजनाले मनसुनजन्य विपद्का घटनाबाट उत्पन्न परिस्थितको सामना गर्न जिम्मेवार निकाय, समुदाय तथा सरोकारवालाको सामुहिक प्रयत्नलाई अघि बढाउन सघाउ पुऱ्याउनेछ। साथै मनसुनजन्य विपद् विरुद्ध जुध्न भइरहेको साधन-स्रोत तथा क्षमताको अवस्था तथा कमी समेत पहिचान गरी समन्वयात्मक प्रयासबाट विपद् प्रभावित व्यक्ति र समुदायको जनजीवनलाई सहज बनाउन प्रभावकारी हुने विश्वास लिएको छु।

यस कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र मानवीय सहायताको क्षेत्रमा काम गर्ने सबै सरकारी तथा गैह्रसरकारी संघसंस्था, निजी क्षेत्र लगायत सरोकारवाला निकायहरूको बलियो समन्वय र सहकार्य आवश्यक रहेको छ। सरोकारवाला सबै निकायको सामुहिक प्रयत्नबाट मात्र सम्भावित विपद्का घटनाबाट हुन सक्ने जोखिमलाई न्यूनीकरण गरी क्षति तथा हानि-नोक्सानीलाई कम गर्न सकिन्छ ।

यस कार्ययोजना तर्जुमा प्रक्रियामा विभिन्न छलफल कार्यक्रममा सहभागी भई प्रत्यक्ष वा परोक्ष योगदान गर्नुहुने सबै विषयगत क्षेत्रको नेतृत्वकर्ता, सह-नेतृत्वकर्ता तथा सहजकर्ता, मन्त्रालयको विपद् व्यवस्थापन शाखाका प्रमुख कृष्णबहादुर रोकाया लगायतका कर्मचारी तथा प्रत्यक्ष रूपमा प्राविधिक सहयोग गर्ने शहरी विपद् तथा भूकम्पीय पूर्वतयारी परियोजना (सुपर) लगायतका सबै सरोकारवालालाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । प्रस्तुत कार्ययोजना प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि सबैको सक्रिय सहभागिताको अपेक्षा गरेको छु । धन्यवाद ।

ध्रुव घिमिरे
प्रदेश सचिव

कार्यकारी सारांश

नेपाल दक्षिण एशियाली मनसुनी हावापानीको क्षेत्रमा अवस्थित छ। मनसुनी वायु प्रणाली हिन्द महासागरबाट विकास भई बङ्गालको खाडी हुँदै दक्षिण पूर्वी दिशाबाट नेपालमा प्रवेश गर्दछ। यो वायु समुद्रबाट जमिनतर्फ बहने भएकोले यसमा प्रशस्त जलवाष्प हुन्छ। यो वायु प्रणाली जेठबाट सुरु भएर असोजसम्म रहने हुँदा यस अवधिमा नेपालमा निरन्तर वर्षा हुने गर्दछ। नेपालमा हुने कुल वार्षिक वर्षाको लगभग ८० प्रतिशत मनसुनी वर्षाको रूपमा जेठदेखि असोजसम्मको चार महिनाको अवधिमा हुने गर्दछ। यसरी छोटो अवधिमा निरन्तर र ठूलो मात्रामा वर्षा हुँदा यसले विपद्को रूप लिने गर्दछ। मनसुनजन्य प्रकोपहरूबाट सिर्जित विपद्का घटनाहरूका कारण नेपालमा वर्षेनी ठूलो मात्रामा जनधनको क्षति हुने गरेको छ। त्यसैले मनसुन र त्यसबाट उत्पन्न परिस्थितिको व्यवस्थापन गर्न यो मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना, २०८० तर्जुमा गरिएको छ।

प्रादेशिक विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा रणनीतिक कार्ययोजना (२०२२-२०३०) ले विपद् न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका रणनीतिक क्रियाकलापहरू समेटेको छ। यस कर्णाली प्रदेशमा प्रादेशिक विपद् प्रतिकार्य कार्य ढाँचा तयार हुँदै गरेकोले हाल राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य कार्यढाँचा, २०७० संशोधनसहितले विपद् प्रतिकार्यको प्रारूप तय गरेको छ। कर्णाली प्रदेशमा मनसुनी विपद्को रोकथाम, न्यूनीकरण तथा योजनाबद्ध ढंगले प्रतिकार्यको प्रयास भने निरन्तर रही आएको छ। वि.सं. २०६० सालमा गृह मन्त्रालयबाट जारी मनसुनी बाढी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण निर्देशन (२६ बुँदे) बाट सुरु भएको योजनासहित पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य गर्ने पद्धतिलाई विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०६६ ले व्यवस्थित बनाउन दिशानिर्देश गरेको थियो। जसअनुसार विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य, २०६७ जारी भई कार्यान्वयनमा रहेको छ। पछिल्लो शासकीय संरचना तथा प्रतिवद्धताहरू अनुरूप उक्त मार्गदर्शनलाई, २०७६ सालमा संशोधन गरी अद्यावधिक गरिएको थियो। उक्त संघीय अभ्यास तथा मार्गदर्शन अनुरूप कर्णाली प्रदेशमा वि.सं. २०७८ सालदेखि मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने गरिएको छ। हरेक वर्ष मनसुन सक्रिय हुनुपूर्व उक्त कार्ययोजनालाई अद्यावधिक गर्ने गरिएको छ।

मनसुनजन्य विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका कार्यमा प्रादेशिक तहमा काम गर्ने सबै मन्त्रालयहरू, सुरक्षा निकायहरू, विषयगत क्षेत्रहरू, विकास साझेदारहरू तथा मानवीय सहायताका क्षेत्रमा कार्यरत संस्थाहरूलाई मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गर्न आवश्यक समन्वय गरी ती निकायहरूबाट तयार गरिएका कार्ययोजनाहरूलाई समेटेर यो मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०८० तयार गरिएको हो। यो कार्ययोजनामा तयारीका क्रममा प्रदेश सरकारले गत वर्ष गरेको मनसुन प्रतिकार्यको समीक्षा गरिएको छ भने विषयगत मन्त्रालय, सम्बन्धित निकायहरू र विषयगत क्षेत्रसँग छलफल र परामर्श गरिएको छ।

यस कार्ययोजनामा तीन खण्डहरू रहेको छ। पहिलो खण्डमा मनसुनजन्य जोखिमको अवस्था विश्लेषण तथा प्रभाव आँकलन, विगतको मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यको समीक्षा, प्रदेश स्तरमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी ऐन, कानून, नियमावली, कार्यविधि तथा निर्देशिकाहरू, कर्णाली प्रदेशमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यहरूको अवस्था, नेतृत्व तथा सह-नेतृत्व गर्ने निकायहरूको मुख्य जिम्मेवारी समेटिएको छ भने दोस्रो खण्डमा विषयगत क्षेत्रको मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना, जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालयको

मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यमा मुख्य जिम्मेवारी रहेको छ। यस कार्ययोजनाको तेस्रो खण्डमा अनुसूचीहरू रहेका छन्। अनुसूचीमा नेतृत्व तथा सह-नेतृत्व, आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रहरूको सम्पर्क सूचीहरू तथा उपलब्ध स्रोत-साधनहरूको सूची राखी मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना तयार गरिएको छ ।

त्यसैगरी समावेशी विपद् जोखिम व्यवस्थापनका आयामहरूलाई आवश्यकतानुसार सम्बोधन गरिएको छ ।

नेपालमा बाढी, पहिरो र भारी वर्षा प्रमुख मनसुनजन्य विपद् हुन्। मनसुनको अवधिमा झाडापखाला जस्ता पानीजन्य, डेंगु, मलेरिया र सर्पदंश जस्ता कीटजन्य प्रकोप पनि बढ्ने गर्दछन्। मनसुनजन्य विपद् जोखिमको अवस्था विश्लेषण गर्दा बाढी, पहिरो र भारी वर्षा लगायत पानीजन्य अन्य जोखिमहरूलाई समेट्ने प्रयास गरिएको छ। यसमा मनसुन पूर्वानुमान तथा यस वर्ष मनसुनजन्य विपद्बाट प्रभावित हुन सक्ने सम्भावित जनसङ्ख्या र घरधुरी समेत अनुमान गरिएको छ । जल तथा मौसम विज्ञान विभागका अनुसार कर्णाली प्रदेशको अधिकांश भू-भागमा सरदरभन्दा कम वर्षा हुने सम्भावना ४५% देखि ५५% हुने पूर्वानुमान गरिएको छ। त्यही अनुसार मनसुनजन्य विपद्का घटनाहरू पनि घटने र यसबाट अनुमानित ८ हजार ८५ घरधुरी बाट ३५ हजार ३ सय ३३ जनसङ्ख्या प्रभावित हुन सक्ने आँकलन गरिएको छ। मनसुनजन्य विपद् न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा संलग्न मन्त्रालयहरू तथा विषयगत क्षेत्रको मुख्य जिम्मेवारी तथा प्रदेश विपद् व्यवस्थापन परिषद्, प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समितिको भूमिकालाई संक्षेपमा उल्लेख गरिएको छ ।

यसको प्रभावकारी प्रतिकार्य तथा राहत व्यवस्थापन एवम् वितरणको लागि सबै निकायहरू र विभिन्न सुरक्षा निकाय अन्तर्गतका खोज उद्धार जनशक्ति तैनाथि अवस्थामा रहेका छन् भने विभिन्न निकाय अन्तर्गत रहेका विपद् उद्धार तथा राहतसँग सम्बन्धित स्रोत-साधन, यन्त्र, उपकरणहरू प्रदेश, जिल्ला तथा स्थानीय तहमा तयारी अवस्थामा राखिएको छ । प्रदेश, जिल्ला तथा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषमा पर्याप्त मौज्जात रहेको छ ।

क्र.सं.	प्रदेश तथा जिल्ला	रकम	कैफियत
१.	कर्णाली प्रदेश	४,९९,१६,२८७.४८	कोभिड कोष समेत
२.	सल्यान	३३,०७,४८३.००	
३.	रुकुम पश्चिम	२३,९१,१०८.००	
४.	दैलेख	२७,३३,१००.००	
५.	जाजरकोट	१९८८७५७.०९	
६.	जुम्ला	३५,००,००००.००	
७.	कालिकोट	३८२४४८६६.००	
८.	डोल्पा	१७,५०,०००.००	
९.	मुगु	५९,४९,२२९.८३	
१०.	हुम्ला	३७,९४,६८०.००	
११.	सुर्खेत	१,५२,००,०००.००	
	जम्मा	१२४९८०८२३।४८	

विषय सूची

खण्ड क: मनसुनजन्य विपद् जोखिम तथा प्रभाव आँकलन-----	१
१. परिचय-----	१
१.१ पृष्ठभूमि-----	१
१.२ उद्देश्य-----	३
१.३ कार्ययोजना निर्माण प्रक्रिया-----	३
१.४ कार्ययोजनाको कार्यान्वयन-----	४
२. मनसुन विपद् जोखिमको अवस्था विश्लेषण-----	५
२.१ मनसुनजन्य विपद् जोखिमको विश्लेषण-----	५
२.२ वि.सं. २०८० सालको सम्भावित मनसुन पूर्वानुमान-----	१७
२.३ वि.सं. २०७९ सालको सम्भावित मनसुनजन्य विपद् जोखिम आँकलन-----	२०
२.४ लौकिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशिता (GDSI) को अवलम्बन-----	२१
३. मनसुनजन्य विपद् २०७९ को समीक्षा र सिकाई-----	२१
मनसुनजन्य विपद्को प्रभाव र प्रतिकार्य प्रभावकारिताको समीक्षा-----	२३
४. प्रदेश स्तरमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी विद्यमान नीतिगत व्यवस्था-----	२४
५. कर्णाली प्रदेशमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यहरूको अवस्था-----	२५
६. नेतृत्व र सह-नेतृत्व गर्ने निकायहरूको मुख्य जिम्मेवारी-----	२६
७. स्थानीय तहदेखि केन्द्रसम्मको समन्वय तथा प्रतिकार्य ढाँचा-----	२७
८. आपतकालीन अवस्थामा आधारभूत मानवीय मापदण्ड-----	२७
९. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, विषयगत मन्त्रालय तथा मातहतका कार्यालयहरूको जिम्मेवारी-----	२८
खण्ड ख: विषयगत क्षेत्रको मनसुनजन्य पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना-----	३०
१. खोज तथा उद्धार-----	३०
२. बन्दोबस्ती-----	४०
३. खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता-----	४६
४. खाद्य सुरक्षा-----	५५
५. शीघ्र पुनर्लाभ-----	६१
६. संरक्षण-----	६२
७. स्वास्थ्य र पोषण-----	६५
८. शिक्षा-----	७५
९. सुरक्षित आश्रयस्थल तथा शिविर समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापन-----	७७
जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालयको मनसुनजन्य विपद्को पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा मुख्य जिम्मेवारी-----	८०
पूर्वतयारीसँग सम्बन्धित कार्यहरूको प्राथमिकिकरण:-----	८०
क्षेत्रगत दायित्व:-----	८०
अनुसूचीहरू:-----	८५

खण्ड कः

मनसुनजन्य विपद् जोखिम तथा प्रभाव आँकलन

१. परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

कर्णाली प्रदेशमा सुर्खेत, दैलेख, रुकुम पश्चिम, सल्यान, जाजरकोट, जुम्ला, मुगु, कालिकोट, हुम्ला र डोल्पा गरी १० जिल्ला रहेका छन् भने ती जिल्लाका २५ नगरपालिका, ५४ गाउँपालिका गरी ७९ वटा स्थानीय तहमा ३ लाख ६६ हजार २५५ घरघुरीमा १६ लाख ८८ हजार ४९२ जनसङ्ख्या बसोबास गर्दछन् । त्यसमध्ये ४८.७९ प्रतिशत पुरुष र ५१.२१ प्रतिशत महिलाको जनसङ्ख्या रहेको छ^१ ।

कर्णाली प्रदेश नेपालका सातवटा प्रदेशहरूमध्ये क्षेत्रफलका हिसाबले सबैभन्दा ठूलो, जनसङ्ख्याका हिसाबले सबैभन्दा सानो, गरिबीको दर उच्च रहेको, विकास सूचकाङ्क आधारमा पछाडि परेको र विपद् जोखिमको हिसाबले उच्च जोखिममा रहेको प्रदेश हो । वि.सं. २०७० वैशाखदेखि २०७९ चैत्रसम्म १० वर्षको अवधिमा कर्णाली प्रदेशमा १,४८० पटक विपद्का घटनाहरू भए । जसबाट ५०३ जनाको मृत्यु भयो । २०३ जना बेपत्ता भए ७३६ जना घाइते भए । यस अवधिमा ६ हजार २ सय ३२ घरहरू प्रभावित भए^२ । मनसुनजन्य विपद्हरूमा पनि बाढी, पहिरो र भारी वर्षाका घटनाहरूबाट बढी क्षति तथा नोक्सानी हुँदै आएको देखिन्छ ।

सन् २०१३ देखि २०२२ सम्म १० वर्षको अवधिमा सडक दुर्घटना र कोभिड महामारी बाहेकका अन्य विपद्बाट मात्र कर्णाली प्रदेशमा ११ अर्ब १ करोड १७ लाख ७९ हजार २ सय ३८ रुपैयाँ अनुमानित आर्थिक नोक्सानी भएको तथ्याङ्कले देखाउँछ^३ । औसतमा कर्णाली प्रदेशमा वार्षिक १ अर्ब १० करोड ११ लाख ७७ हजार ९ सय २३ रुपैयाँभन्दा बढी क्षति हुने गरेको देखिन्छ । जुन चालु आर्थिक वर्षको यस प्रदेशको बजेटको करिब ३.४ प्रतिशतभन्दा बढी हो । यस प्रदेशमा बाढीबाट सबैभन्दा बढी आर्थिक क्षति हुने गरेको देखिएको छ । दोस्रोमा आगलागीबाट, तेस्रोमा पहिरोबाट र त्यसपछि चट्याङ्ग, हावाहुरी र महामारीबाट धेरै आर्थिक क्षति हुने गरेको देखिन्छ ।

^१ केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को प्रारम्भिक नतिजा

^२ Disaster Risk Reduction Portal: Government of Nepal, Ministry of Home Affairs (www.drrportal.gov.np)

^३ NDRRMA/BIPAD portal Nepal (www.drrportal.gov.np)

मनसुनी वर्षा, बेमौसमी वर्षा, कमजोर भौगर्भिक बनावट, भौगोलिक विकटता, जोखिम स्थानहरूमा घर तथा अन्य संरचनाहरूको निर्माण, जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरू नअपनाउनु आदि कारणबाट मनसुनको समयमा बाढी, पहिरो, भीषण वर्षा, चट्याङ्ग लगायत अन्य पानीजन्य प्रकोपका कारण यस प्रदेशमा ठूलो जनधनको क्षति हुने गरेको छ। जल तथा मौसम विज्ञान विभागको मौसमी प्रतिवेदन अनुसार यस वर्ष कर्णाली प्रदेशका अधिकांश भू-भागमा सरदरभन्दा कम वर्षा हुने सम्भावना ४५%-५५% रहेको छ। पहाडका फेदीहरू र तराईमा जलाधार क्षेत्रबाट बगेर आएको बालुवा तथा ग्रेगान थुप्रिनाले बस्ती र कृषियोग्य जमिन नष्ट भइरहेका छन्। पहाडका बेसी, भित्री मधेश तथा तराई क्षेत्रमा नदी किनारा कटान तथा डुबानको समस्या दिन प्रतिदिन बढ्दै गइरहेको छ। नदीका जलप्रवाह मार्गमा अतिक्रमण र बाढी प्रभावित तथा जलाधार क्षेत्रमा भूमिको अव्यवस्थित प्रयोगले गर्दा यस्ता समस्या अझ जटिल बन्दै गइरहेका छन्। कर्णाली प्रदेश बहुप्रकोपयुक्त क्षेत्र भएकाले मनसुनको समयमा यस प्रदेशका जिल्लाहरू बाढी, पहिरो, भारी वर्षा, चट्याङ्ग र महामारीको जोखिममा रहेका छन्।

वर्षायाममा हुन सक्ने बाढी, कटान, पहिरो, सडक अवरोध, महामारी जस्ता प्रकोपहरूलाई दृष्टिगत गरी प्रकोप अगाडि अपनाइने सावधानीका उपायहरू, विपद्को समयमा गरिने खोज तथा उद्धार कार्य, राहत वितरण कार्य तथा प्रभावितहरूका लागि राहत सङ्कलन साथै विपद्पश्चात गर्न सकिने मानवीय सहयोग एवम् शीघ्र पुनर्लाभ, पुनःनिर्माण र पुनर्स्थापनाको क्षेत्रमा गर्न सकिने आधारभूत विषयहरूमा आधारित रही वर्षायामका लागि “मनसुन पूर्वतयारी र प्रतिकार्य कार्ययोजना, २०८०” तयार गरिएको छ। यस कार्ययोजनाले पहिरो र बाढीको विपद् भएको अवस्थामा क्षति कसरी कम गर्न सकिन्छ, प्रभावकारी सूचना व्यवस्थापन कसरी गर्न सकिन्छ, आपतकालीन अवस्थामा सम्बन्धित निकाय कसरी सक्रिय हुने, आपत्कालीन जोखिम न्यूनीकरण र पूर्वतयारी कसरी गर्ने, घटना हुनेवित्तिकै कसरी यथासम्भव समन्वय र सहकार्य गरी प्रभावकारी प्रतिकार्य गर्नेजस्ता विषयमा यस प्रदेशका क्रियाशील विभिन्न विषयगत क्षेत्र र सरोकारवाला निकायको जिम्मेवारी तोकेको छ।

सरोकारवाला निकायसँगको छलफल, प्राविधिक विश्लेषण र गत वर्ष र विगतको अनुभवको आधारमा प्रदेशको सम्भावित जोखिमको आँकलन गरेर त्यसको पूर्वतयारी र प्रतिकार्यको स्पष्ट कार्यविभाजन यो कार्ययोजनामा समेटिएको छ। वर्षायामलाई लक्षित गरी प्रदेश स्तरीय विषयगत क्षेत्रमा नेतृत्व गर्ने मन्त्रालयले तयार गरेको योजनालाई समेत आधार मानी यो कार्ययोजना तयार गरिएको छ।

१.२ उद्देश्य

यस कार्ययोजनाका मुख्य-मुख्य उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन्:

१. २०८० सालको मनसुन पूर्वानुमानका आधारमा सम्भावित जोखिम आँकलन गर्ने ।
२. विपद् जोखिम आँकलनको आधारमा विपद्बाट प्रभावित हुन सक्ने जनसङ्ख्या गर्भवती, सुत्केरी महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको समेत पूर्वानुमान गर्ने ।
३. विपद् व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित विषयगत क्षेत्र तथा सरोकारवाला निकायहरूको मनसुन पूर्वतयारी र प्रतिकार्य कार्ययोजना एकीकृत गर्ने तथा मनसुन पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा समन्वयात्मक तथा एकीकृत क्रियाकलापहरू तय गरी सोही अनुरूप कार्यान्वयन गरी मानवीय, भौतिक र आर्थिक क्षति न्यूनीकरण गर्ने ।
४. जिल्ला र स्थानीय तहको मनसुन पूर्वतयारी र प्रतिकार्य कार्ययोजना बनाउन आधारप्रदान गर्ने ।
५. विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका कार्यहरूमा विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूको भूमिका तथा जिम्मेवारी स्पष्ट बनाउने ।

१.३ कार्ययोजना निर्माण प्रक्रिया

यस कार्ययोजना बनाउने क्रममा विभिन्न चरणहरूमा कार्य गरिएको थियो जुन यसप्रकार रहेको छ:

- प्रदेश सरकारले तयार गरेको कर्णाली प्रदेश विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन नियमावली २०७६ (संसोधन सहित), प्रदेश विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७९, विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन प्रादेशिक रणनीतिक कार्ययोजना सन् २०२२-२०३० को अध्ययन र पुनरावलोकन ।
- संघीय सरकारले तयार गरेको मनुसून पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य राष्ट्रिय कार्ययोजना मस्यौदाको अध्ययन ।
- नेपाल सरकार विपद् पोर्टलमा राखिएका विपद्सँग सम्बन्धित घटनाहरू, क्षतिको विवरण र नक्सा तथा इन्फोग्राफिक्सहरूको अध्ययन ।
- विषयगत क्षेत्रअनुसार विभिन्न चरणमा छलफल र विषयगत क्षेत्रको मनसुन पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना तर्जुमा ।
- विषयगत क्षेत्रले तयार गरेको आकस्मिक योजनालाई एकीकृत गरी प्रथम चरणको मनसुन पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनाको निर्माण ।

- मस्यौदा मनसुन पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनाको विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन विशेषज्ञबाट अध्ययन, पुनरावलोकन र दोश्रो मस्यौदा तयारी ।
- दोश्रो मस्यौदालाई विषयगत क्षेत्रहरूमा प्रस्तुती छलफल र पृष्ठपोषण ।
- पृष्ठपोषण र सुझावलाई समेटेर मनसुन पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनाको अन्तिम योजना तयारी ।
- कर्णाली प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समितिबाट कार्ययोजनाको अनुमोदन ।

१.४ कार्ययोजनाको कार्यान्वयन

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४, र नियमावली, २०७६ तथा कर्णाली प्रदेश विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली, २०७६ (तेस्रो संशोधन) बमोजिम केन्द्रदेखि स्थानीय तहसम्म विपद् व्यवस्थापनका लागि संरचना तयार भएको छ। यस कर्णाली प्रदेशमा ९ वटा विषयगत क्षेत्रहरू सक्रिय रहेको र मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अद्यावधिक गरी तयारी अवस्थामा रहेको छ ।

यस कर्णाली प्रदेशमा प्रादेशिक विपद् प्रतिकार्य कार्यढाँचा निर्माण गर्ने क्रममा रहेकोले राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य कार्यढाँचा, २०७० (संशोधन सहित) बमोजिममा विपद् प्रतिकार्य संयन्त्र र प्रकृया तयारी अवस्थामा रहेको छ। तीनवटै सुरक्षा निकायका २४५ जना तालिम प्राप्त खोज उद्धार जनशक्ति तैनाथि अवस्थामा रहेको छ र आवश्यक परेमा खोज उद्धारको लागि थप जनशक्ति परिचालनको प्रबन्ध तीन वटै सुरक्षा निकायसँग समन्वय गरी परिचालन गर्ने गरिएको छ । विपद् व्यवस्थापनको लागि मानवरहित हवाई यन्त्रको प्रयोग सम्बन्धी तालिम प्राप्त १७ जना दक्ष जनशक्तिको सूची तयार गरी तयारी अवस्थामा राखिएको छ । कर्णाली प्रदेशमा रहेका खोज उद्धार जनशक्ति, उपकरण तथा सामग्रीको विवरण अद्यावधिक गरिएको छ ।

बाढी-पहिरोको कारण सडक अवरुद्ध भएमा तत्काल खुलाउनको लागि भौतिक पूर्वाधार तथा सहरी विकास मन्त्रालय, सुरक्षा निकाय, सडक डिभिजन कार्यालय तथा पालिका मातहत रहेका हेभी उपकरणहरू तैनाथि अवस्थामा रहेका छन् । प्रादेशिक मानवीय सहायता स्थल सुर्खेत र जुम्ला केन्द्र (HSA) तथा गोदाम घरहरूमा बन्दोबस्तीका सामग्रीहरूको प्रबन्ध गरिएको छ ।

यस वर्ष ८ हजार ८५ घरधुरीबाट ३५ हजार ३ सय ३३ जनसङ्ख्या मनसुनय विपद्बाट प्रभावित हुन सक्ने आँकलन गरिएको छ। विगतको अनुभव तथा बाढी तथा पहिरोले परेको प्रभावको तथा प्रतिकार्यको समीक्षालाई आधार मानेर हेर्ने हो भने कर्णाली प्रदेशमा करिब एक तिहाई (११,७७७

जना र २६९५ घरधुरी) लाई खाद्यान्न लगायत मानवीय सहायताको आवश्यकता पर्ने अनुमान गरी सोही बमोजिम विषयगत क्षेत्रको कार्ययोजना तयार गरिएको छ। आवश्यक राहत सामग्रीहरूको आँकलन गरी प्रदेश, जिल्ला तथा स्थानीय तहहरूमा विभिन्न विषयगत क्षेत्रका राहत सामग्रीहरूको भण्डारण गरिएको छ ।

मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा प्रभावकारी समन्वय र सहकार्य गर्न आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय विपद् व्यवस्थापन महाशाखा प्रमुखको संयोजकत्वमा अन्य मन्त्रालय, तीनवटै सुरक्षा निकाय, जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय, सडक डिभिजन कार्यालयसमेत रहने गरी प्रदेश आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रमा मनसुन अवधिभरका लागि मनसुन प्रतिकार्य कमाण्ड टोली खटाउने प्रबन्ध गरिएको छ ।

२. मनसुन विपद् जोखिमको अवस्था विश्लेषण

२.१ मनसुनजन्य विपद् जोखिमको विश्लेषण

कर्णाली प्रदेश सातवटा प्रदेशमध्ये बहुप्रकोपको उच्च जोखिममा रहेको छ । नेपालको कमजोर भौगोलिक बनावट, जलवायुको अवस्था, वर्षातको प्रकृति एवम् प्रवृत्ति, जलवायु परिवर्तन, प्राकृतिक स्रोतहरूको अत्यधिक दोहन, जोखिमको आँकलन र वातवरण प्रभावको अध्ययनबिना हुने विकासका कार्यहरूले गर्दा बाढी, पहिरो, हिमताल विस्फोट, हिमपहिरो, भारी वर्षाजस्ता जलवायु तथा मनसुनजन्य प्रकोपहरूका घटनाहरूको बारम्बारता र प्रभाव बढिरहेको छ। जसले गर्दा धेरै जनसङ्ख्यालाई प्रभावित गर्ने क्रम पनि बढिरहेको छ ।

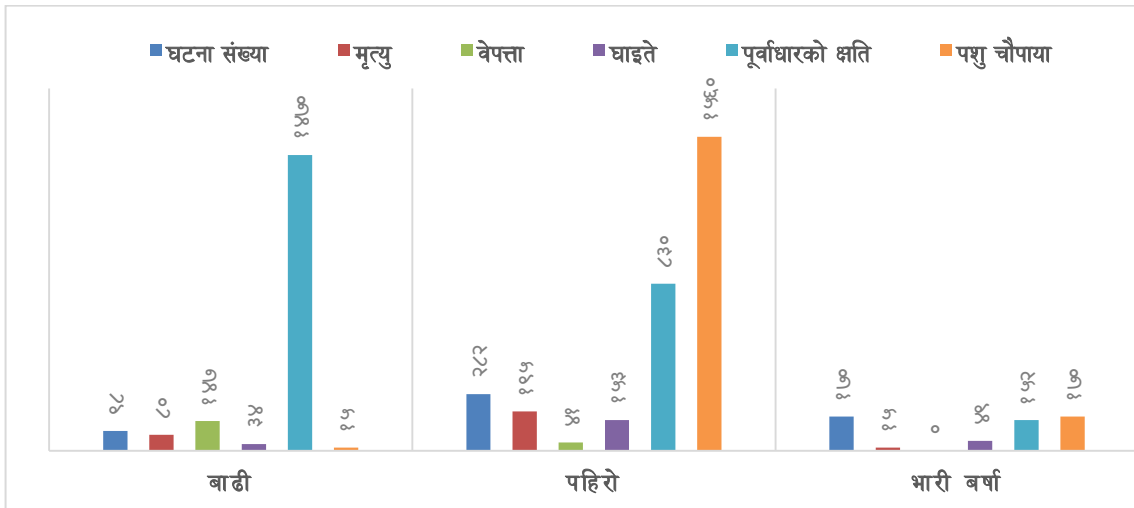
मनसुनजन्य विपद्हरूमा पनि बाढीपहिरो र भारी वर्षाका घटनाहरूबाट बढी मानवीय र आर्थिक क्षति तथा नोक्सानी हुँदै आएको देखिन्छ। कर्णाली प्रदेशमा विगत १० वर्ष (२०७० बैशाख देखि २०७९ चैतसम्म) को अवधिमा मौसमजन्य प्रकोपहरू (बाढी, पहिरो, भारी वर्षा) को कारणले ५५० वटा विपद्का घटनाहरू घटेका छन् । यी मौसमजन्य विपद्बाट २९२ जनाको मृत्यु, १८८ बेपत्ता, २३६ जना घाइते भएका थिए। आंशिक र पूर्ण गरी ६,०३० घरहरूमा क्षति भयो भने अनुमानित १० अरबभन्दा बढी आर्थिक क्षति हुन पुग्यो । यस प्रदेशको मनसुन पूर्वतयारी र प्रतिकार्य कार्ययोजना, २०८० निर्माणका लागि गृह मन्त्रालयको वि.सं.२०७० देखि २०७९ सम्मको तथ्याङ्कलाई विश्लेषण र राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणको विपद् पोर्टललाई विश्लेषण गर्दा यस प्रदेशमा वर्षायामका मुख्य प्रकोपहरू क्रमशः बाढी, पहिरो र भारी वर्षा रहेका छन् र देहाय बमोजिमका प्रकोपहरूको विश्लेषण गरिएको छ ।

तालिका १: मनसुनजन्य विपद्बाट भएको क्षतिको विगत १० वर्षको तथ्याङ्क
(वि.सं.२०७०-०१-०१ देखि २०७९-१२-३०)

अवधि	घटना	घटना सङ्ख्या	मृत्यु	वेपत्ता	घाइते	पूर्वाधारको क्षति	पशु चौपाया	अनुमानित क्षति (रु.करोडमा)
वि.सं.२०७० देखि	बाढी	९८	८०	१४७	३४	१४७०	१५	१००७
	पहिरो	२८२	१९५	४१	१५३	८३०	१५६०	१२
वि.सं.२०७९ सम्मको	भारी वर्षा	१७०	१५	०	४९	१५२	१७०	१७
जम्मा		५५०	२९२	१८८	२३६	२४५२	१७४५	१०३५१

स्रोत: <https://bipadportal.gov.np/incidents/>

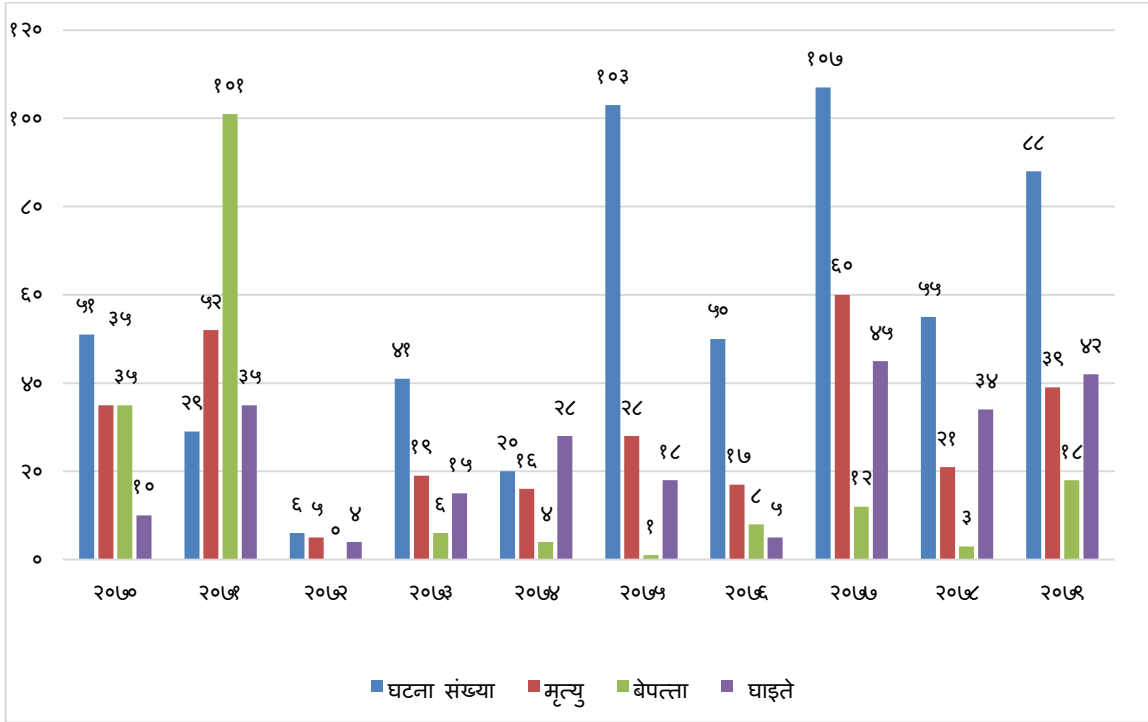
चित्र १: विगत १० वर्षमा मनसुनजन्य विपद्बाट भएको मानवीय क्षतिको विवरण

स्रोत: <https://bipadportal.gov.np/incidents/>

मनसुनजन्य विपद्का कारणले कर्णाली प्रदेशका विभिन्न जिल्लामा वर्षअनुसार भएका घटना र मानवीय क्षतिको अवस्थालाई विश्लेषण गर्दा सबैभन्दा बढी घटनाहरू २०७७ सालमा घटेका र २०७७ मा नै सबैभन्दा बढी मानवीय क्षति भएको देखिन्छ। १० वर्षका विपद्का घटनाहरूको पुनरावृत्तिलाई हेर्दा २०७७, २०७५, २०७९, २०७८, २०७०, २०७६, २०७३, २०७१, २०७४, २०७२ सालमा क्रमशः घटेका थिए। मानवीय क्षतिको हिसाबले १० वर्षमा क्रमशः २०७७, २०७१, २०७९, २०७०, २०७५, २०७८, २०७३, २०७६, २०७४ र २०७२ साल कम मानवीय क्षति भएको देखिन्छ।

चित्र २: वर्षअनुसार विगत १० वर्षमा कर्णालीमा विपद्का घटना र मानवीय क्षतिको अवस्था

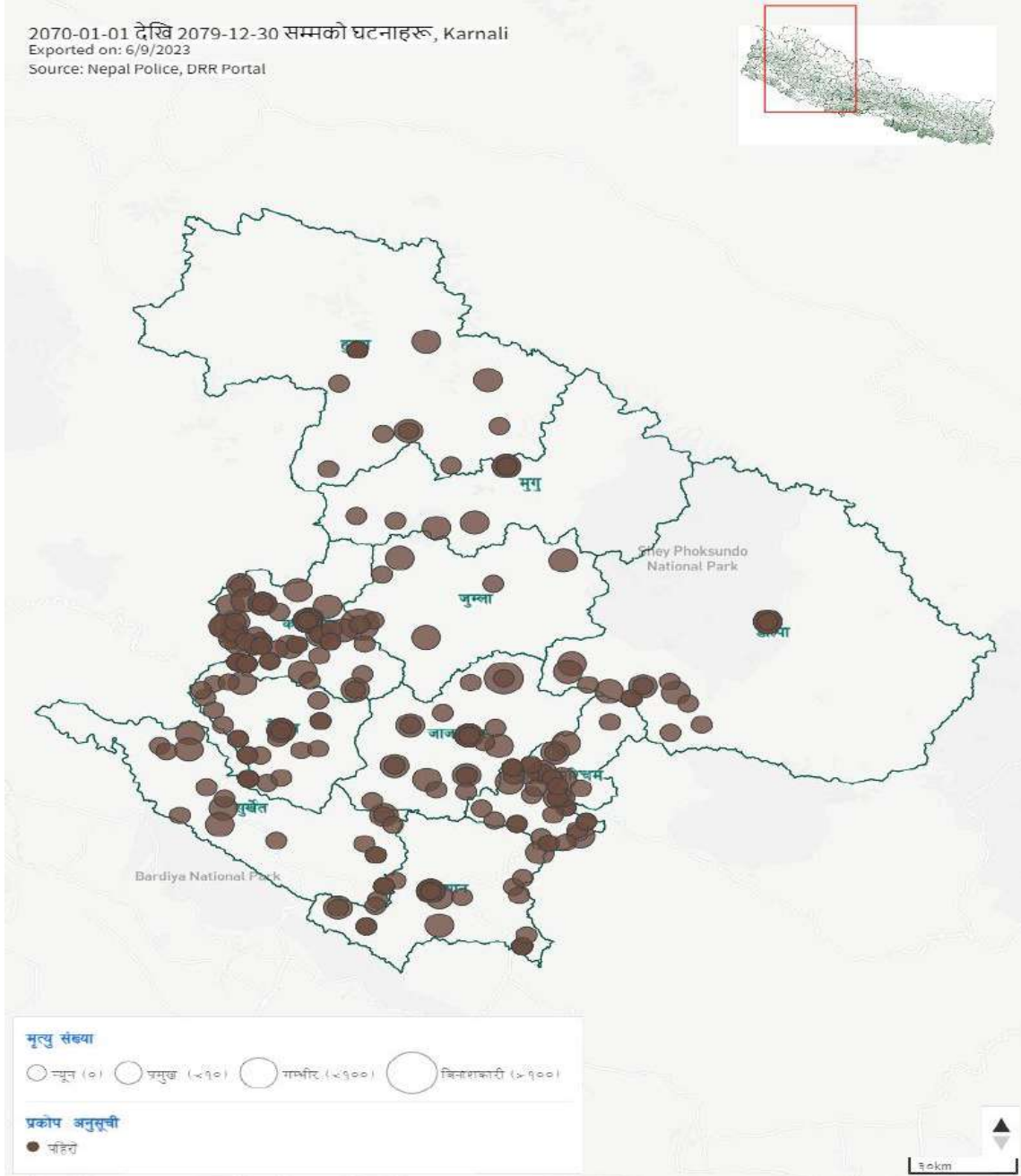
स्रोत: <https://bipadportal.gov.np/incidents/>

कर्णाली प्रदेशमा पहिरोका कारण विगत १० वर्षमा आंशिक र पूर्ण गरी ३१५८ घरहरूमा क्षति, १३२९ पशुचौपाया क्षति भयो भने अनुमानित १० अरबभन्दा बढी आर्थिक क्षति हुन पुग्यो ।

पहिरो

पहिरोको घटना र यसको पुनरावृत्ति सम्बन्धी तथ्याङ्कलाई विश्लेषण गर्दा कर्णाली प्रदेशमा पहिरोको जोखिम अत्यधिक रहेको छ। गृह मन्त्रालयको वि.सं.२०७० वैशाखदेखि २०७९ चैत्रसम्मको तथ्याङ्क र राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणको विपद् पोर्टललाई विश्लेषण गर्दा कर्णाली प्रदेशभरि २८२ वटा पहिरोका घटना घटेको र १९७ जना मानिसको मृत्यु भएको, ४१ जना बेपत्ता, १५३ जना घाइते भएका छन् ।

चित्र ३: दश वर्षमा पहिरोका कारण भएको मानवीय क्षति

स्रोत: <https://bipadportal.gov.np/incidents/>

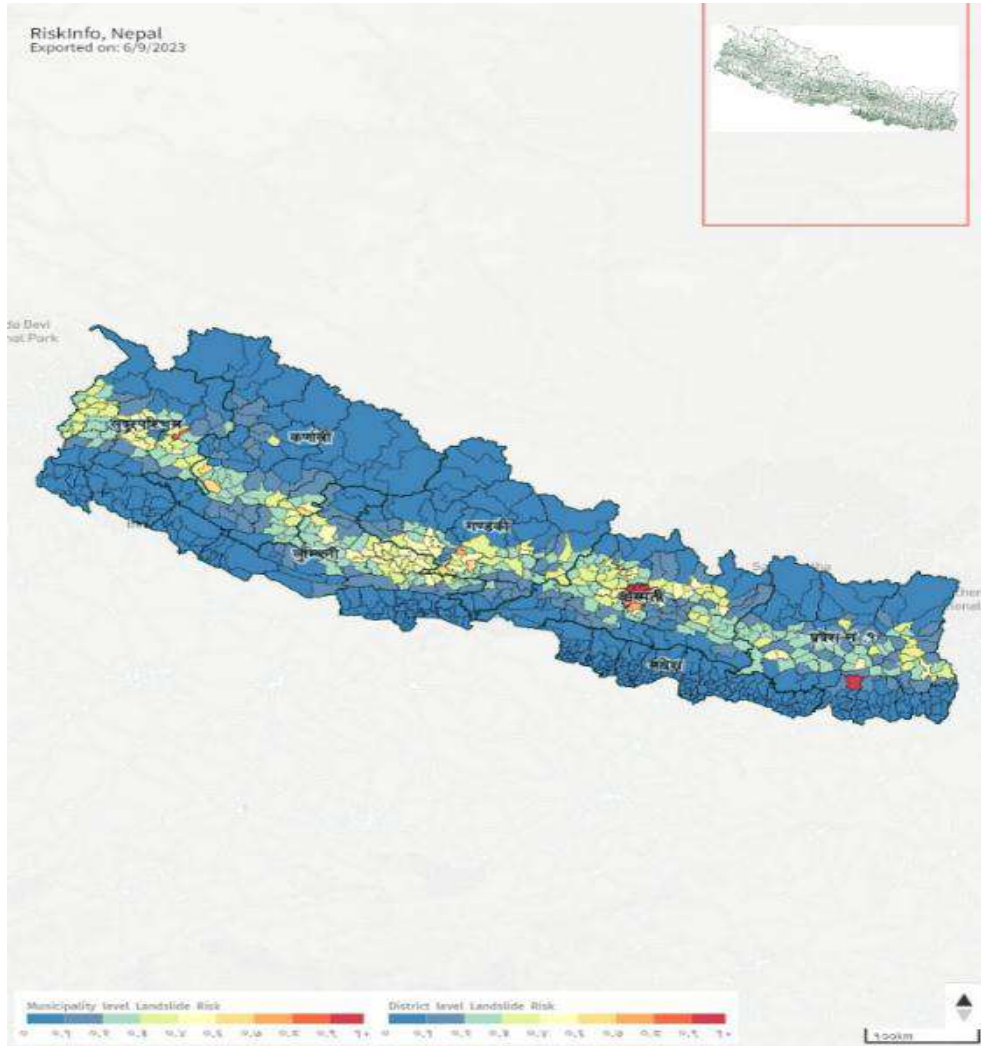
तालिका २: विगत ११ वर्षमा पहिरोबाट भएको अनुमानित क्षतिको विवरण

मिति अवधि	घटना	घटना सङ्ख्या	मृत्यु	वेपत्ता	घाइते	पूर्वाधारको क्षति	पशु चौपाय क्षति	अनुमानित क्षति
वि.सं.२०७० देखि २०७९ सम्म	पहिरो	२८२	१९७	४१	१५३	८३०	१५६०	१२ करोड

स्रोत: <https://bipadportal.gov.np/incidents/>

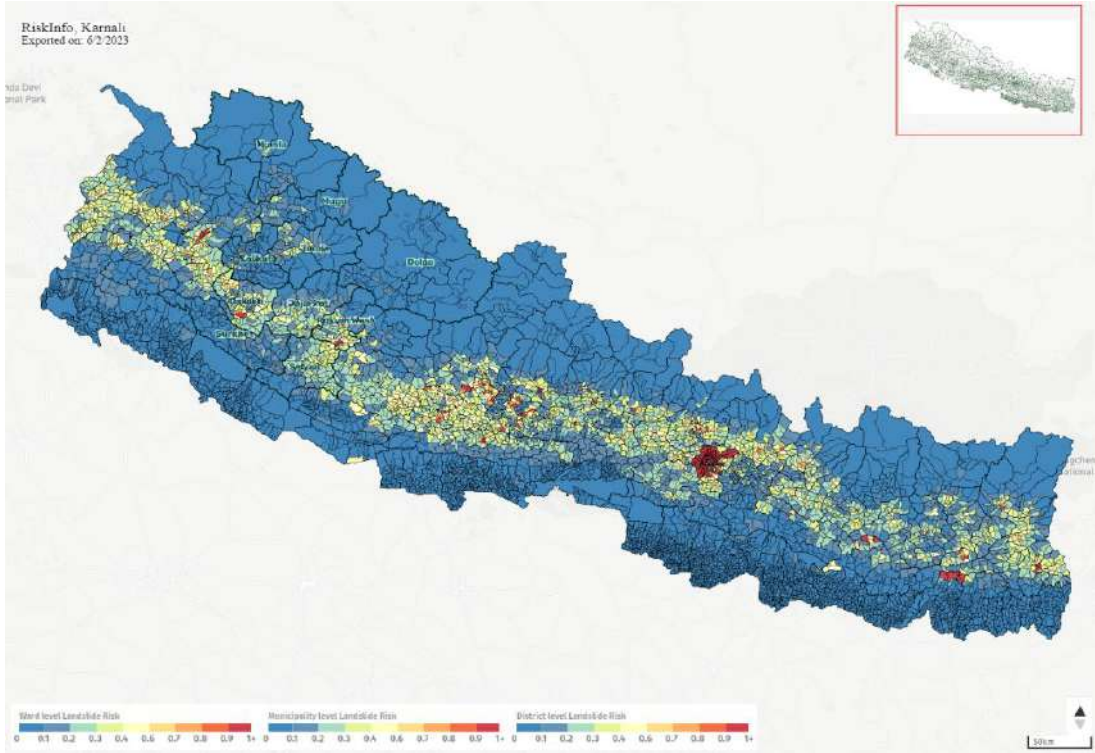
दुर्हाम विश्वविद्यालयको सन् २०२० मा वैज्ञानिक विश्लेषणका आधारमा यस प्रदेशका सल्यान, दैलेख, जाजरकोट, जुम्ला जिल्लाका भू-भागहरू पहिरोको जोखिमपूर्ण क्षेत्र भनी पहिचान गरिएको छ

चित्र ४: वडास्तरीय पहिरो जोखिम नक्शा

स्रोत: विपद् पोर्टल (bipadportal.gov.np)

चित्र ५: जिल्ला तथा पालिका स्तरीय पहिरो जोखिम नक्शा

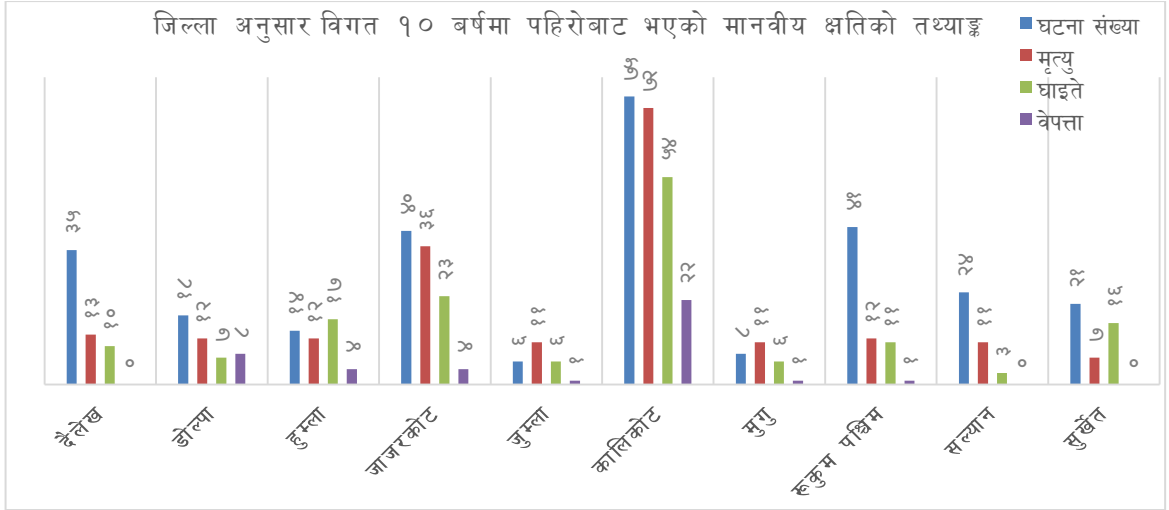
स्रोत: विपद् पोर्टल (bipadportal.gov.np)

तालिका ३: जिल्ला अनुसार विगत १० वर्षमा पहिरोको कारण भएको मानवीय क्षतिको अवस्था

जिल्ला	घटना सङ्ख्या	मृत्यु	घाइते	वेपत्ता
दैलेख	३५	१३	१०	०
डोल्पा	१८	१२	७	८
हुम्ला	१४	१२	१७	४
जाजरकोट	४०	३६	२३	४
जुम्ला	६	११	६	१
कालिकोट	७५	७२	५४	२२
मुगु	८	११	६	१
रूकुम पश्चिम	४१	१२	११	१
सल्यान	२४	११	३	०
सुर्खेत	२१	७	१६	०
जम्मा	२८२	१९७	१५३	४१

स्रोत: <https://bipadportal.gov.np/incidents/>

चित्र ६: जिल्लाअनुसार विगत १० वर्षमा पहिरोको कारण भएको मानवीय अवस्था

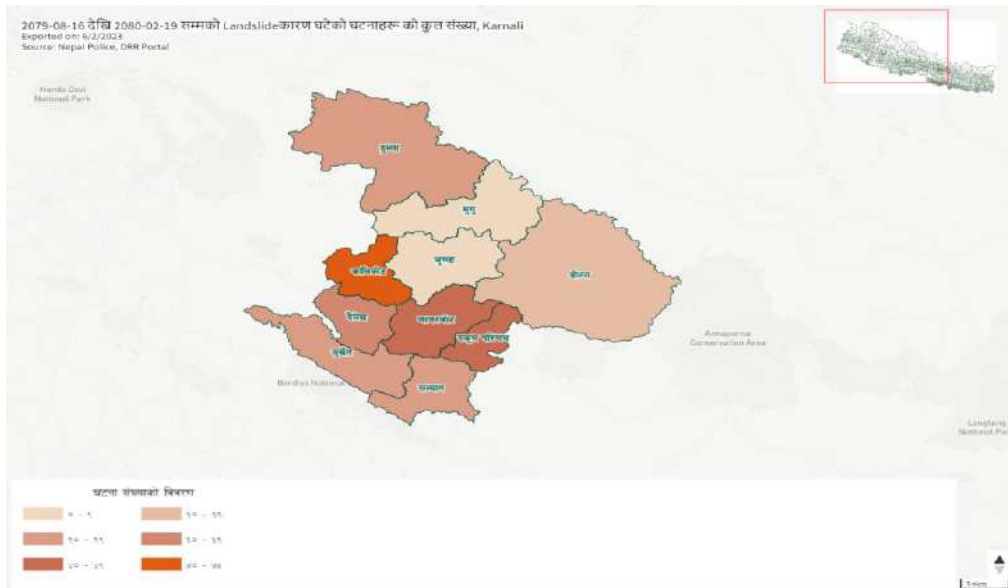

स्रोत: <https://bipadportal.gov.np/incidents/>

विगत १० वर्ष (वि.सं.२०७० देखि २०७९) को मनसुनी अवधिभित्र घटेका पहिरोका कारण भएका मानवीय क्षतिको तथ्याङ्क अनुसार कालिकोट, जाजरकोट, दैलेख, सल्यान, जुम्ला, डोल्पा, हुम्ला, रुकुम, सुर्खेत र मुगु जिल्लामा मनसुनी पहिरोका कारण बढी मानवीय क्षति भएको देखिन्छ।

चित्र ६ मा २०७० साल देखि २०७९ सालसम्म कर्णाली प्रदेशका जिल्लाअनुसार पहिरोका कारण भएको मानवीय क्षतिको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

चित्र ७: कर्णाली प्रदेशमा पहिरोको कारण १० वर्षमा भएको मानवीय क्षतिको अवस्था

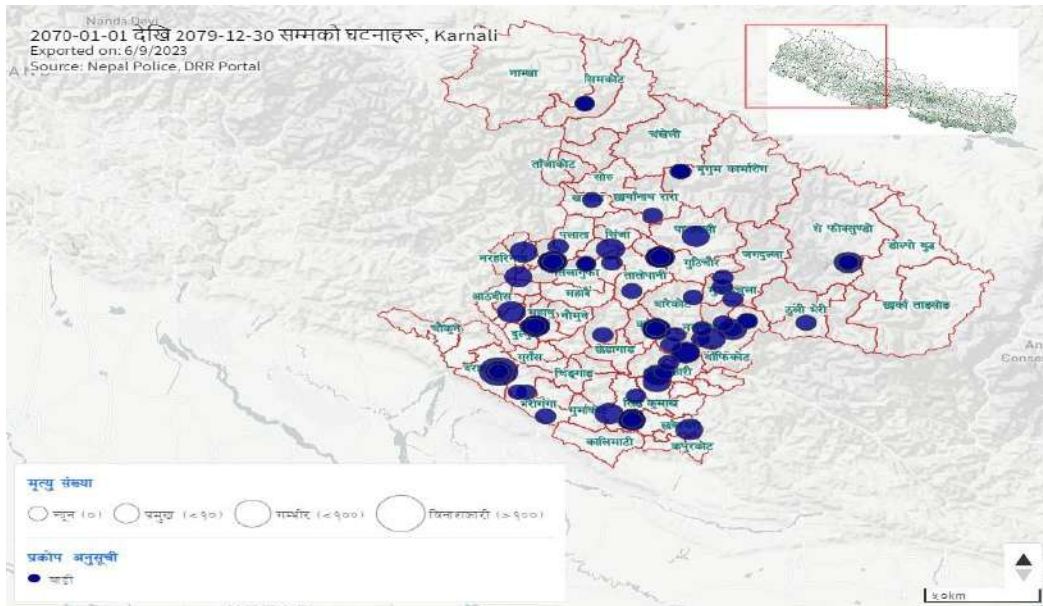
स्रोत: विपद् पोर्टल (bipadportal.gov.np)

नक्सामा प्रस्तुत गरीएअनुसार विगत १० वर्षको मनसुनी अवधिभित्र घटेका पहिरोका कारण कालिकोट, जाजरकोट, दैलेख र सल्यानमा बढी मानवीय क्षति भएको देखिन्छ ।

बाढी

कर्णाली प्रदेशमा नदी र मुख्य जलाधारबाट ल्याउने बाढी तथा डुबानका घटना वर्षेनी दोहोरिने गरेको पाइन्छ। यस प्रदेशका १० वटा जिल्लामध्ये सुर्खेत जिल्ला बाढी र डुबान प्रकोपको हिसाबले बढी जोखिममा रहेको छ। नदीको पिँधमा धेरै ढुङ्गा माटो जम्मा भई नदीको प्रवाह वरिपरि तटबन्धहरूको निर्माणपश्चात बाढीको समस्या हरेक वर्ष बढ्दै गएको देखिन्छ। हालका वर्षहरूमा कर्णाली प्रदेश, जलस्रोत तथा ऊर्जा विकास मन्त्रालय अन्तर्गत सुर्खेतमा रहेको खानेपानी, सिँचाई तथा ऊर्जा विकास निर्देशनालय तथा वीरेन्द्रनगर नगरपालिकाले डुबानको समस्या र जोखिमलाई कम गर्न निकास खोलाको निकासलाई चौडा बनाई व्यवस्थित बनाउने कार्य गरिरहेको छ। मौसमजन्य विपद्का कारणले विगत १० वर्षको तथ्याङ्क अनुसार ९८ वटा बाढीका घटनाहरू भएको र जसले गर्दा ८० जना मानिसको मृत्यु भएको थियो भने ३४ जना घाइते र १४७ जना बेपत्ता भएका थिए । त्यसैगरी १४७० पूर्वाधारको क्षति हुन गई अनुमानित १० अरबभन्दा बढी आर्थिक क्षति मौसमजन्य विपद्का कारण भएको थियो। सुर्खेत जिल्ला अन्य जिल्लाहरूको तुलनामा बाढीको जोखिममा रहेको छ र विगतका घटनाक्रम हेर्दा सुर्खेत जिल्लामा बाढीका घटनाहरू बढी घटेको देखिन्छ ।

चित्र ८: कर्णाली प्रदेशमा बाढीका कारण १० वर्षमा भएका घटनाको अवस्था

स्रोत: विपद् पोर्टल (bipadportal.gov.np)

तालिका ४: विगत १० वर्षमा बाढीबाट भएको क्षतिको तथ्याङ्क

मिति अवधि	घटना	घटना सङ्ख्या	मृत्यु	वेपत्ता	घाइते	पूर्वाधारको क्षति	पशु चौपाया क्षति	अनुमानित क्षति
वि.सं.२०७० देखि वि.सं.२०७९ सम्म	बाढी	९८	८०	१४७	३४	१४७०	१५	१००७ करोड

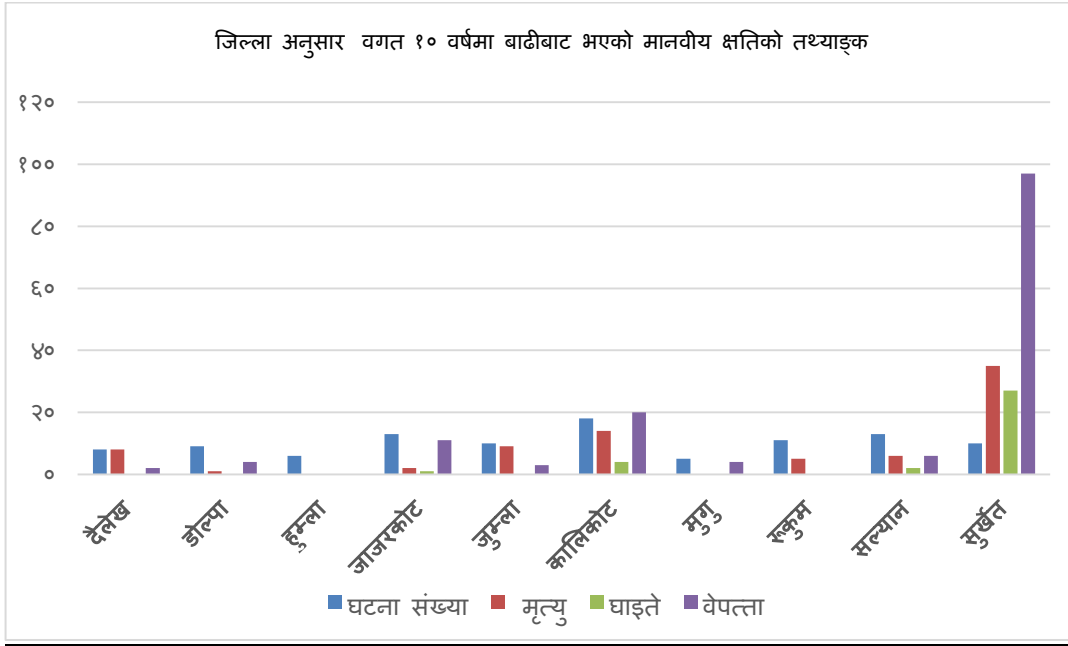
स्रोत: विपद् पोर्टल (bipadportal.gov.np)

तालिका ५: विगत १० वर्षमा बाढीबाट भएको क्षतिको विवरण
(२०७०-०१-०१ देखि २०७९-१२-३१)

जिल्ला	घटना सङ्ख्या	मृत्यु	घाइते	वेपत्ता
दैलेख	७	८	०	२
डोल्पा	९	१	०	४
हुम्ला	२	०	०	०
जाजरकोट	१३	२	१	११
जुम्ला	१०	९	०	३
कालिकोट	१८	१४	४	२०
मुगु	५	०	०	४
रूकुम पश्चिम	११	५	०	०
सल्यान	१३	६	२	६
सुर्खेत	१०	३५	२७	९७
जम्मा	९८	८०	३४	१४७

स्रोत: <https://bipadportal.gov.np/incidents/>

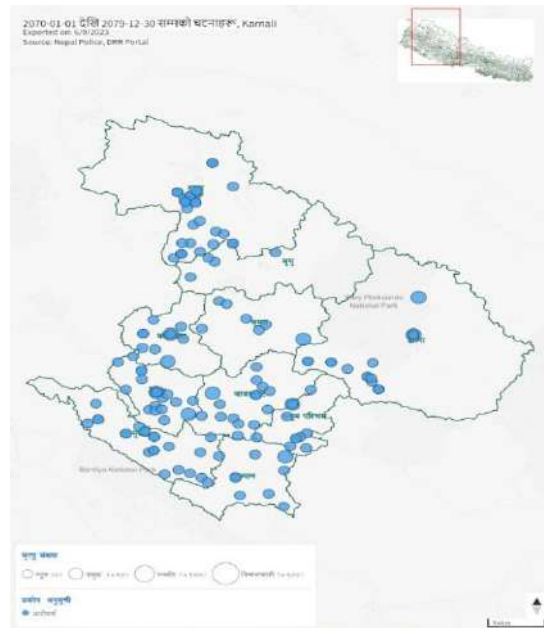
चित्र ९: जिल्ला अनुसार विगत १० वर्षमा बाढीका कारण भएको मानवीय क्षतिको अवस्था

स्रोत: <https://bipadportal.gov.np/incidents/>

चित्र १०: वि.सं.२०७८ कर्णाली प्रदेशमा जिल्ला अनुसार बाढीका घटना

जिल्ला अनुसार विगत १० वर्षको तथ्याङ्कलाई विश्लेषण गर्दा सुर्खेतमा १० वटा बाढीका घटनाबाट ३५ जनाको ज्यान गुमाएका छन् र ९७ जना वेपत्ता भएका छन् । त्यसैगरी कालिकोटमा १४ जना, जुम्ला ९ जना, दैलेख ८ जना, सल्यान ६ जना र रूकुममा ५ जनाले बाढीका कारण ज्यान गुमाएका छन् । जाजरकोट र डोल्पामा बाढीका घटनाबाट क्रमशः २ र १ जनाको मृत्यु भएको देखिन्छ तर हुम्ला र मुगुमा बाढीका घटनाहरू घटेका भएतापनि मानवीय मृत्यु भएको देखिदैन ।

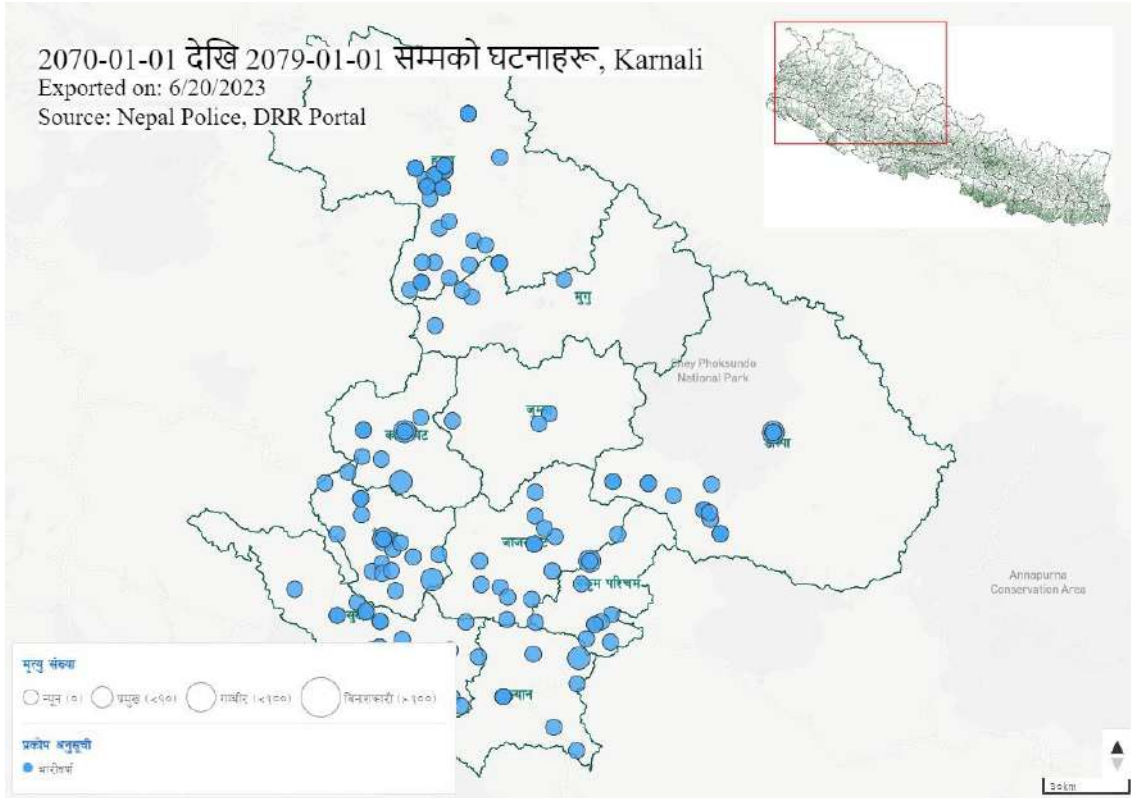
स्रोत: <https://bipadportal.gov.np/incidents/>

चित्र ८ मा वि.सं.२०७० सालदेखि २०७९ सालसम्म कर्णाली प्रदेशका जिल्लाअनुसार बाढीका कारण भएको मानवीय क्षतिको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

भारी वर्षा

कर्णाली प्रदेशमा भारी वर्षा पनि एक ठूलो प्रकोपको रूपमा रहेको छ । भारी वर्षाको कारणले गर्दा प्रत्येक वर्ष धनजनको क्षति हुने गरेको छ । विगत १० वर्षमा कर्णाली प्रदेशमा भारी वर्षाका १७० घटना घटेका, जसका कारण १५ जनाको मृत्यु, १७ करोड बराबरको अनुमानित आर्थिक क्षति १५२ पूर्वाधारको क्षति र १७० पशु क्षति भएको देखिन्छ । कमजोर संरचना प्रयोग गरेर बनाइएका घरहरू साथै धेरै पुराना घरहरू भारी वर्षाका कारण भत्किने जसले गर्दा मानिस, पशुचौपाया तथा आर्थिक क्षति हुने गरेको तथ्याङ्कले देखाउँदछ । विशेष गरेर श्रावण, भदौमा हुने अत्यधिक वर्षाका कारण यस प्रदेशमा क्षति हुने गरेको छ ।

चित्र ११: विगत १० वर्षमा कर्णाली प्रदेशमा भारी वर्षा भएको मानवीय क्षति

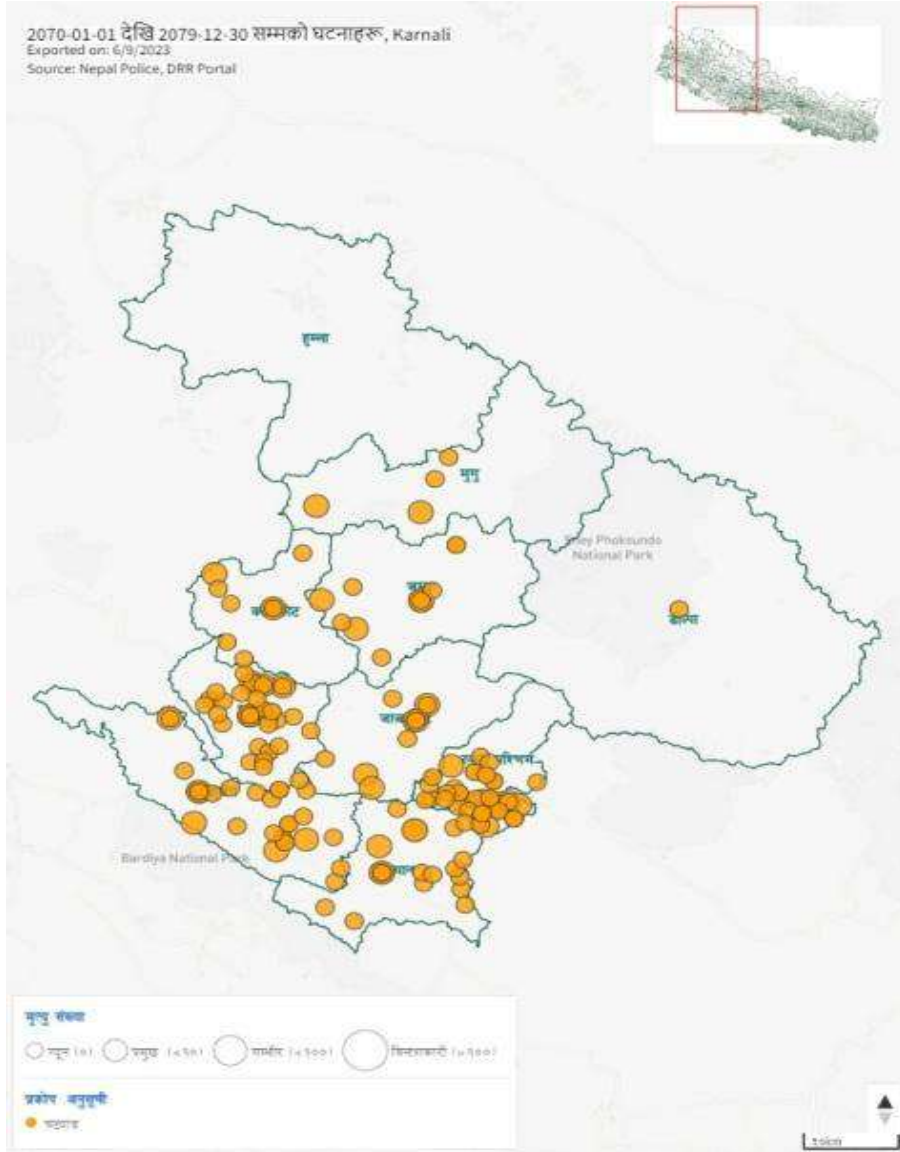

स्रोत: <https://bipadportal.gov.np/incidents/>

चट्याङ्ग

मनसुनको समयमा चट्याङ्गले पनि यस प्रदेशमा धनजनको क्षति हुने गरेको छ। विगत ११ वर्षको तथ्याङ्क अनुसार चट्याङ्गका २१८ वटा घटना भएको जसबाट ५० जना मानिसको मृत्यु, ४२ लाख बराबरको आर्थिक क्षति, २०६ वटा गाईवस्तुहरूको क्षति भएको पाइन्छ।

चित्र १२: विगत १० वर्षमा कर्णाली प्रदेशमा चट्याङबाट भएको मानवीय

<https://bipadportal.gov.np/incidents/>

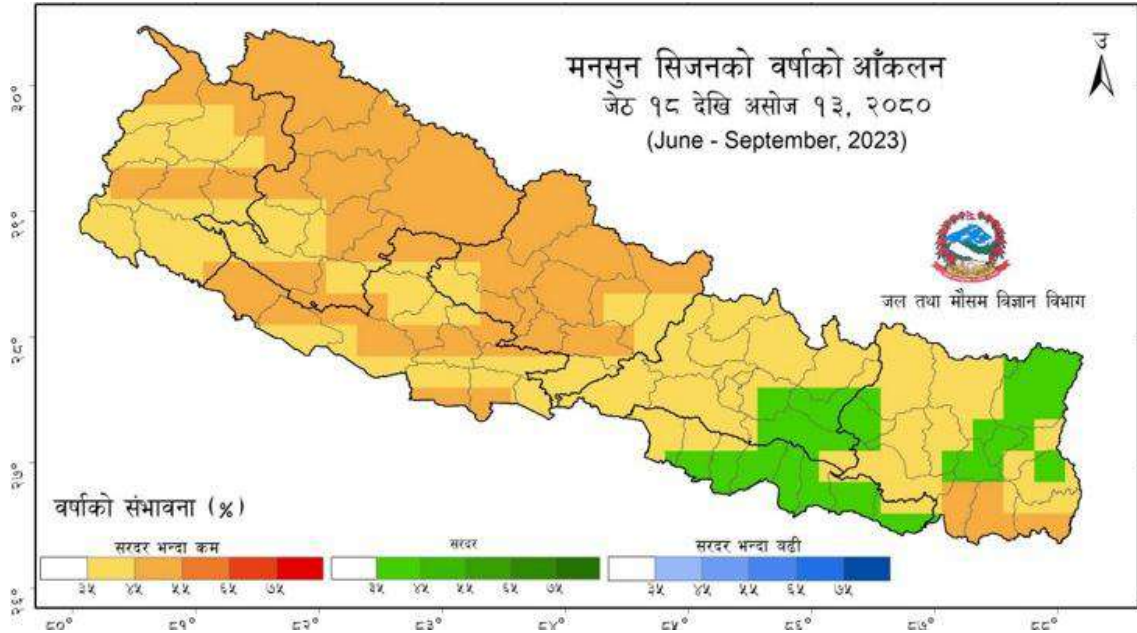
पानीजन्य अन्य जोखिम

कर्णाली प्रदेश महामारीका कारणले पनि अत्यन्तै जोखिममा रहेको छ। मनसुनका बेला पानी र जीवाणुबाट सङ्क्रमण हुने रोगका कारण वर्षेनी धेरैको ज्यान जाने गरेको छ। झाडापखाला, हैजा, कमलपित्त, श्वासप्रश्वास, मौसमी रुघाखोकी सम्बन्धी रोगबाट वर्षेनी धेरै मानिसहरू र विशेषगरी बालबालिकाको मृत्यु हुने गरेको देखिन्छ। विगतमा झाडापखाला, कालाज्वर, हैजा, प्लेग, डेंगु, इन्फ्लुएन्जा, फ्लु, लगायत प्रमुख महामारीका रूपमा रहेका थिए। पानीजन्य र अन्य सम्बन्धित विपद् मनसुनको समयमा डेङ्गु, कालाज्वर, झाडापखाला जस्ता पानीबाट हुने रोगहरूका कारण वर्षेनी ठूलो मानवीय क्षति हुने गरेको छ। विगत १० वर्षमा यस प्रदेशमा महामारीका १९वटा घटनाहरू घटेको जसले ३८ जना मानिसहरूको मृत्यु भएको, १८ लाख बराबरको आर्थिक क्षति भएको, विपद् पोर्टलको तथ्याङ्क देखिन्छ। दुषित पानीको प्रयोग, जीवाणुहरूको सङ्क्रमण, खाद्य असुरक्षा, सचेतनाको कमी, लगायतका कारण महामारीका घटनाहरू दोहोरिरहेका छन्। पर्याप्त जनचेतनाको कमीका कारण र खानेपानीका स्रोतमा बाढी पसेर पानी प्रदुषित भई यस्ता घटना हुने गरेका छन्। यस वर्ष पनि श्रावण, भदौमा विभिन्न पानीजन्य रोग र विपद्का घटना हुने अनुमान गरिएको छ।

२.२ वि.सं.२०८० सालको सम्भावित मनसुन पूर्वानुमान

जल तथा मौसम विज्ञान विभागले आगामी मनसुन अवधि (२०८० जेठ १८ देखि असोज १३) को जलवायुको आँकलन गरेको छ। उक्त आँकलन बमोजिम आगामी मनसुन सिजनमा देशका अधिकांश स्थानहरूमा सरदर भन्दा कम वर्षा हुने सम्भावना ३५% देखि ५५% रहेको छ। यद्यपी सरदर भन्दा कम वर्षा हुने सम्भावना स्थान विशेष फरक रहेको छ। कोशी प्रदेशका मध्य तथा उत्तर-पूर्वी भू-भाग, बागमती प्रदेशका दक्षिण-पूर्वी भू-भाग र मधेश प्रदेशका अधिकांश भू-भागमा सरदर वर्षा हुने सम्भावना ३५% देखि ४५% रहेको छ। कर्णाली प्रदेशका अधिकांश भू-भाग, गण्डकी प्रदेशका धेरैजसो भू-भाग, सुदुरपश्चिम प्रदेशका मध्य तथा उत्तरका थोरै भू-भाग, लुम्बिनी प्रदेशका पश्चिमी तथा मध्य भू-भाग र कोशी प्रदेशका दक्षिणी भू-भागमा सरदर भन्दा कम वर्षा हुने सम्भावना ४५% देखि ५५% रहेको छ। कोशी प्रदेशका पश्चिमी भू-भाग, बागमती प्रदेशका धेरैजसो भू-भाग, लुम्बिनी प्रदेशका केहि भू-भाग र सुदुरपश्चिम प्रदेशका कंचनपुर, कैलाली, बैतडी तथा बझाङ लगायतका भू-भागमा सरदर भन्दा कम हुने सम्भावना ३५% देखि ४५% रहेको छ। कोशी प्रदेशका मध्य तथा उत्तर-पूर्वका थोरै भू-भाग, बागमती प्रदेशका दक्षिण-पूर्वी भू-भाग र मधेश प्रदेशका अधिकांश भू-भागमा सरदर वर्षा हुने ३५% देखि ४५% सम्भावना रहेको छ (चित्र)।

चित्र १३: वि.सं. २०८० को मनसुन सिजनको वर्षाको आँकलन

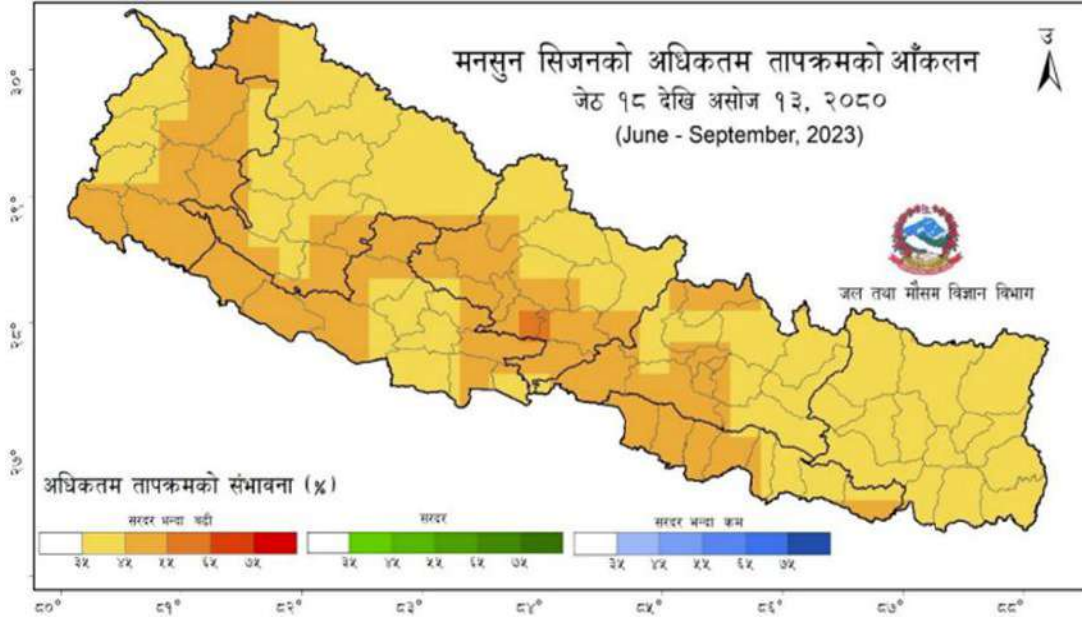

श्रोत: जल तथा मौसम विज्ञान विभाग ।

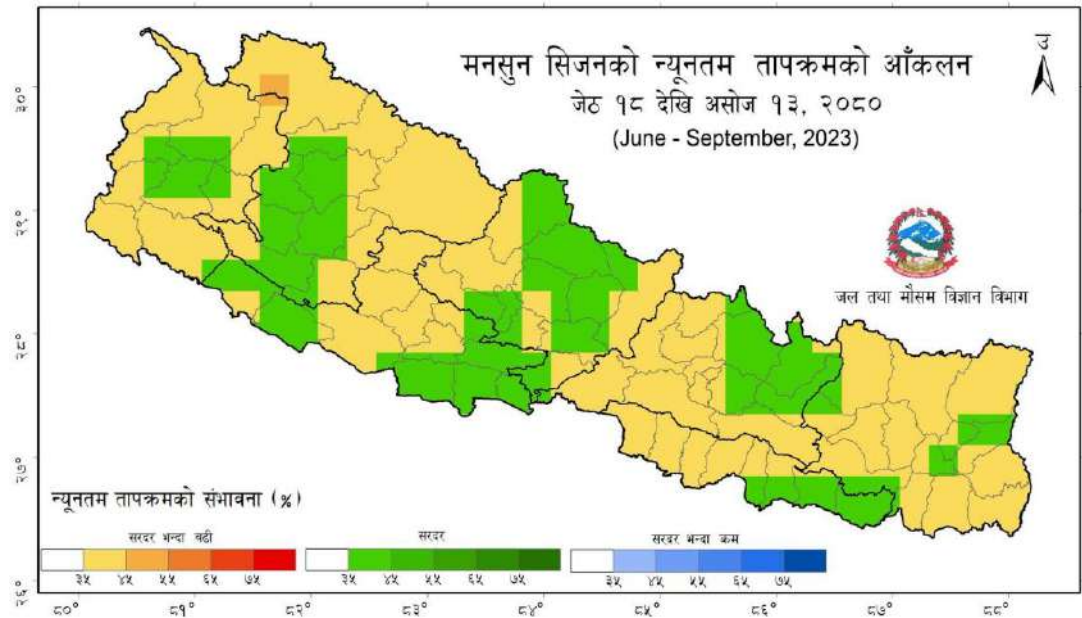
त्यसै गरी यस वर्षको मनसुनको समयमा देशका अधिकांश भू-भागमा अधिकतम तापक्रम औषत र औषतभन्दा कम हुने र अधिकांश भागमा न्यूनतम तापक्रम औषत तथा औषतभन्दा बढी हुने अनुमान गरिएको छ ।

साथै जल तथा मौसम विज्ञान विभागका आनुसार मनसुन अबधिमा अधिकतम तापक्रम देशभर सरदर भन्दा बढी हुने सम्भावना ३५% देखि ५५% रहेको छ। न्यूनतम तापक्रम केहि स्थानमा सरदर र केहि स्थानमा सरदर भन्दा बढी हुने सम्भावना ३५% देखि ४५% रहेको छ। धेरैजसो भू-भागमा न्यूनतम तापक्रम सरदर भन्दा बढी हुने सम्भावना ३५% देखि ४५% रहेको छ भने सुदुरपश्चिम प्रदेशका मध्य भू-भाग, कर्णाली प्रदेशका मध्य पश्चिमी भू-भाग, गण्डकी र बागमती प्रदेशका उत्तरी भू-भाग, लुम्बिनी प्रदेशको पूर्वी तथा पश्चिमी भू-भाग र मधेश प्रदेशका पूर्वी भू-भागमा सरदर हुने सम्भावना ३५% देखि ४५% रहेको छ। सुदुरपश्चिम प्रदेशका पूर्वी तथा दक्षिणी भू-भाग, लुम्बिनी प्रदेशका पश्चिमी, उत्तरी तथा पूर्वी भू-भाग, गण्डकी प्रदेशका दक्षिणी तथा मध्य भू-भाग, बागमती प्रदेशका मध्य तथा दक्षिणी भू-भाग र मधेश प्रदेशका पश्चिमी भू-भागमा अधिकतम तापक्रम सरदर भन्दा बढी हुने सम्भावना ४५% देखि ५५% रहेको छ भने बाँकी भू-भागमा सरदर भन्दा बढी हुने सम्भावना ३५% देखि ४५% रहेको छ ।

चित्र १४: वि.सं.२०८० को मनसुन सिजनको अधिकतम तापक्रमको आँकलन

चित्र १५: वि.सं.२०८० को मनसुन सिजनको न्यूनतम तापक्रमको आँकलन

२.३ वि.सं.२०७९ सालको सम्भावित मनसुनजन्य विपद् जोखिम आँकलन

विभिन्न तथ्याङ्कका आधारमा वैज्ञानिक विधिबाट विश्लेषण गरी निश्चित अवधिमा विपद्बाट प्रभावित हुनसक्ने जनसङ्ख्याको पूर्वानुमान नै केसलोड हो । सन् २०१० देखि २०२० सम्म गृह मन्त्रालयको डिआरआर पोर्टल, विपद् पोर्टल तथा जल उत्पन्न प्रकोप विभाग र विश्व खाद्य कार्यक्रमबाट उपलब्ध तथ्याङ्कको आधारमा संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय आवासीय प्रतिनिधिको कार्यालयको सहयोगमा २०८० सालको मनसुनमा प्रभावित हुनसक्ने जनसङ्ख्याको आँकलन गरिएको छ । प्रारम्भिक रूपमा यस वर्ष मनसुनजन्य विपद्बाट १२ लाख ५० हजार जनसङ्ख्या प्रभावित हुने अनुमान गरिएकोमा मनसुन नजिकिँदै जाँदा जिल्लागत र प्रदेशगत रूपमा गरिएको अध्ययन अनुसार लगभग १५ लाख जनसङ्ख्या र २ लाख ८६ हजार घरधुरी प्रभावित हुनसक्ने अनुमान गरिएको छ। यस वर्षको मनसुनबाट प्रभावित हुनसक्ने अनुमानित १५ लाख जनसङ्ख्या मध्ये प्रदेशगत रूपमा सबैभन्दा बढी कोशी प्रदेश मा ३ लाख १ हजार र सबैभन्दा कम कर्णाली प्रदेशमा लगभग ३५ हजार जनसङ्ख्या प्रभावित हुनसक्ने अनुमान गरिएको छ^४।

उक्त तथ्याङ्कको आधारमा यस वर्षको मनसुनबाट कर्णाली प्रदेशमा पहिरोबाट २२,८५१ जना र बाढीबाट १२,४८२ जना गरी ३५,३३३ (कुल जनसङ्ख्याको २.१०%) जना मानिस प्रभावित हुनसक्ने अनुमान गरिएको छ। कर्णाली प्रदेशका १० वटा जिल्लाहरूमध्ये सुर्खेतमा बाढीबाट १२४८२ जनसङ्ख्या प्रभावित हुने र अन्य ९ वटा जिल्लाहरूमा पहिरोबाट २२८५१ जनसङ्ख्या प्रभावित हुन सक्ने अनुमान रहेको छ ।

कर्णाली प्रदेशमा मनसुनजन्य विपद्बाट जिल्ला अनुसार प्रभावित हुन सक्ने जनसङ्ख्याको आँकलन

तालिका ६: वि.सं. २०७९ को लागि बाढी र पहिरो केसलोड (अनुमानित परिदृश्य) अनुमान

क्र.सं.	जिल्ला	प्रमुख मनसुनी विपद्	प्रभावित हुनसक्ने जनसङ्ख्या (केसलाड)
१	सल्यान	पहिरो	५४६२
२	रूकुम पश्चिम	पहिरो	४८९०
३	दैलेख	पहिरो	४८०५

^४ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य राष्ट्रीय कार्ययोजना २०८०

क्र.सं.	जिल्ला	प्रमुख मनसुनी विपद्	प्रभावित हुनसक्ने जनसङ्ख्या (केसलाड)
४	जाजरकोट	पहिरो	३६११
५	जुम्ला	पहिरो	२०९४
६	कालिकोट	पहिरो	७९४
७	डोल्पा	पहिरो	७०३
८	मुगु	पहिरो	३०८
९	हुम्ला	पहिरो	१८४
१०	सुर्खेत	बाढी	१२४८२
जम्मा जनसङ्ख्या			३५३३३
जम्मा घरधुरी			८०८५

स्रोत: NDRRMA/Bipadportal/मनसुन पूर्वतयारी र प्रतिकार्य कार्ययोजना २०७९

२.४ लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशिता (GDSI) को अवलम्बन

संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकार, विभिन्न निकायहरू र आपतकालिन पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा सहयोगका लागि काम गर्ने संस्था तथा व्यक्तिहरूले सीमान्तकृत र संकटासन्न समूहहरू, महिला, अपाङ्गता भएको व्यक्ति, बालबालिका, वृद्धवृद्धाहरू भिन्न र विशेष आवश्यकता, क्षमता र प्राथमिकताहरूलाई ध्यान दिनु भोली आउने जोखिमहरूको पूर्व-चेतावनीहरू दिने व्यवस्था गर्ने विषय समेत यस कार्ययोजनाले समेटेको छ।

३. मनसुनजन्य विपद् २०७९ को समीक्षा र सिकाई

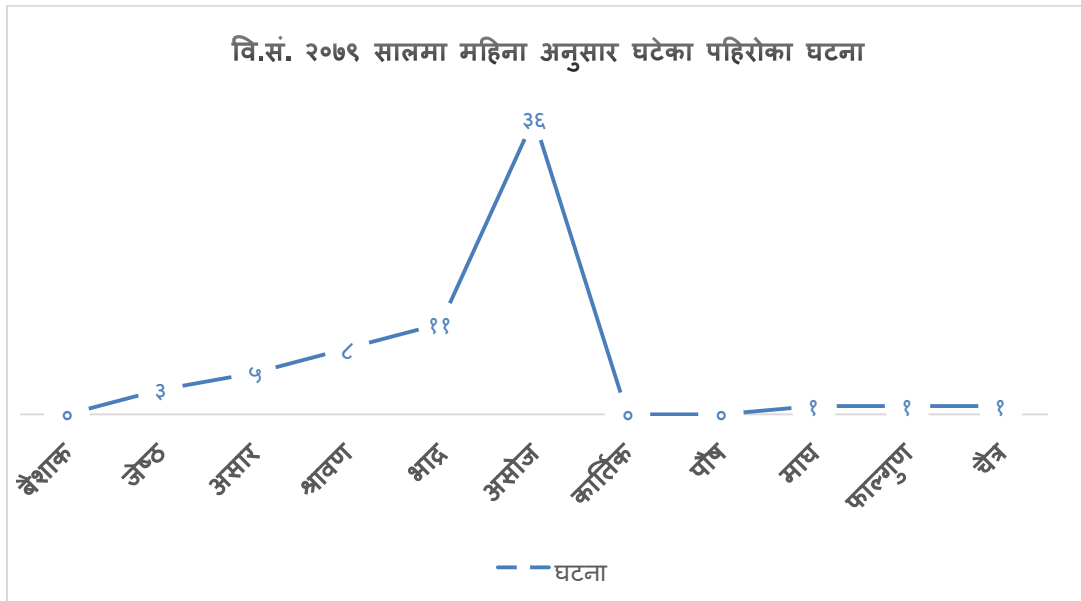
कर्णाली प्रदेशमा २०७९ को मनसुन र मनसुनपछिको अवधिमा बाढी, पहिरो, चट्याङ, हिमपहिरो, हावाहुरी, भारी वर्षा र आगोलागीका २१३२ वटा घटनाहरू घटेका थिए। जसमा सबैभन्दा बढी भारी वर्षा १६३५ वटा, पहिरोको ३४८ र आगोलागीको ८६ वटा घटना भएका थिए। यस अवधिमा चट्याङको ३३ वटा, बाढी २१ वटा, हावाहुरीको ६ वटा र हिमपहिरोको ३ वटा घटना भएको थियो। जिल्लाको हिसाबले सल्यानमा सबैभन्दा धेरै ५२ वटा र डोल्पामा सबैभन्दा थोरै एउटा मात्र मनसुनजन्य विपद्को घटना भएको थियो। गत वर्ष कर्णाली प्रदेशमा मनसुनपछिको (Post Monsoon) भारी वर्षाबाट धेरै जनधनको क्षति हुन पुग्यो। २०७९ सालको मनसुन अवधिमा भएका विपद्का घटनाहरूको विवरण तालिका ७ मा राखिएको छ। स्थानीय रणनीतिक स्थानहरूमा राहात तथा उद्धार सामग्रीहरूको भण्डारण नहुनु।

तालिका ७: कर्णाली प्रदेशमा २०७९ को मनसुन र मनसुनपछिको अवधिमा भएका विपद्का घटनाको विवरण

जिल्ला	पहिरो	बाढी	चट्टयाड	भारी वर्षा	हिमपहिरो	आगोलागी	हावाहुरी	जम्मा
सुर्खेत	२२	१	६	३८९	०	१०	१	४२९
दैलेख	१	२	११	१२८	०	१५	०	१५७
कालिकोट	४३	१	०	१०७	०	११	३	१६५
मुगु	९	९	२	१६	१	८	०	४५
जुम्ला	११	२	२	५	०	११	०	३१
हुम्ला	६	०	०	९२०	०	९	१	९३६
सल्यान	२३२	१	१	०	०	६	०	२४०
रुकुम पश्चिम	१०	०	६	४०	०	११	०	६७
जाजरकोट	१२	१	५	२६	०	८	१	५५
डोल्पा	२	४	०	४	२	१	०	१३
जम्मा	३४८	२१	३३	१६३५	३	८६	६	२१३२

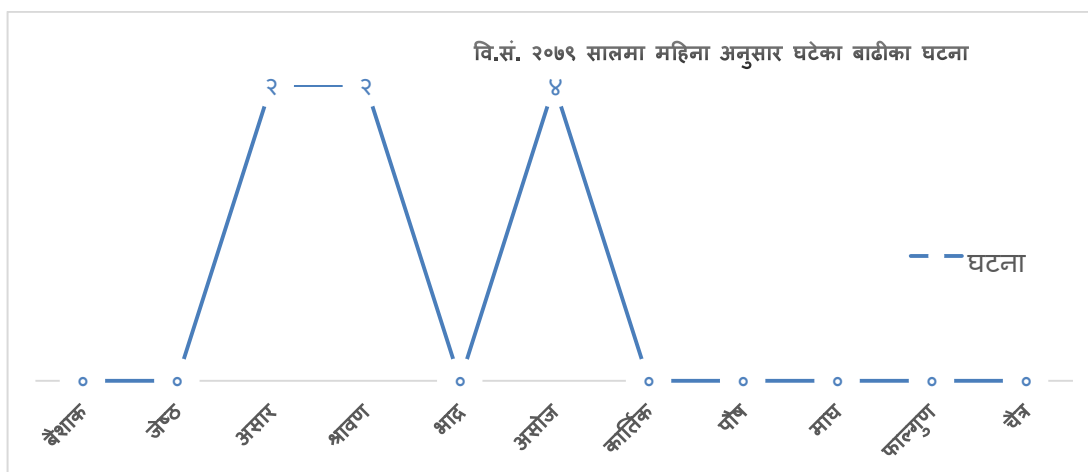
श्रोत: आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय, कर्णाली प्रदेश, वीरेन्द्रनगर सुर्खेत; प्रदेश आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र, कर्णाली प्रदेश, वीरेन्द्रनगर सुर्खेत

चित्र १६: कर्णाली प्रदेशमा वि.सं. २०७९ सालमा महिना अनुसार पहिरोको घटना

स्रोत: विपद् पोर्टल bipadportal.gov.np

चित्र १७: कर्णाली प्रदेशमा २०७९ सालमा महिना अनुसार घटेका बाढीका घटनाहरू

स्रोत: विपद् पोर्टल bipadportal.gov.np

मनसुनजन्य विपद्को प्रभाव र प्रतिकार्य प्रभावकारिताको समीक्षा

नेपालमा २०७९ सालमा सरदरको तुलनामा बढी वर्षा भयो र देशभरि नै पहिरोबाट बढी क्षति भयो। तर कर्णाली प्रदेशमा मनसुन लगत्तै असोजको अम्तिम हप्ता अनपेक्षित रूपमा ठूलो वर्षा हुँदा कर्णाली प्रदेशका १० वटै जिल्लामा पाकेको धान बालीमा ठूलो क्षति पुगेको थियो। यसबाट समग्र प्रदेशको १३ प्रतिशतसम्म धान उत्पादनमा क्षति पुगेको अनुमान गरिएको छ। यसले सधैं खाद्य असुरक्षा र खाद्यान्न संकटमा पर्ने कर्णाली प्रदेशमा आउँदो वर्ष खाद्यान्न संकट अझ बढ्न सक्ने जोखिम देखिएको छ। यसै अनुरूप जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालयबाट सम्प्रेषित सूचना लाई समयमै स्थानीय तहमा सम्प्रेषण गर्ने संरचना बलियो बनाउनुपर्ने छ।

प्रदेश र जिल्ला तहमा विषयगत क्षेत्र पहिचान गरी गठन गरिएको र कतिपय जिल्लाहरूमा पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना समेत बनेको अवस्थामा सरकारी र साझेदार संस्थाहरूबीच समन्वय र सहकार्यको लागि संयन्त्र पनि तयार भएको छ। तर सबै स्थानीय तहहरूमा विषयगत क्षेत्र गठन नहुँदा र स्थानीय विपद् प्रतिकार्य योजना नबन्दा स्थानीय तहमा प्रतिकार्य सञ्चालन एवम् राहत व्यवस्थापनका लागि समन्वयमा रिक्तता देखिन्छ।

कर्णाली प्रदेशमा सबै विषयगत क्षेत्र समेटेर अनुमानित परिदृष्यको आधारमा मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयारीको शुरुवात गरिएको छ। यस क्रममा ९ वटा विषयगत क्षेत्रहरूको

सहभागितामा कार्ययोजनाले तय गरेका पूर्वतयारीका अधिकांश समष्टिगत एवम् क्षेत्रगत क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयन त्यति धेरै हुन सकेको देखिँदैन।

प्रदेशका दुर्गम पालिकाहरूमा विपद्को समयमा खोज तथा उद्धार टोली एवम् सहायता सामग्री तत्काल पुऱ्याउन कठिनाई हुने हुनाले सामुदायिक खोज तथा उद्धार टोली तयार गरी आवश्यक सामग्रीहरू; त्रिपाल, ब्लाङ्केट, हाइजिन किट, म्याट्रेस, खाद्यवस्तु र सेल्टर सामग्रीको आवश्यकता पहिचान गरी केही मात्रामा स्थानीय तहमै भण्डारण गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा तत्काल सञ्चालन गर्न नसक्दा पनि विषयगत क्षेत्रको प्रतिकार्य सञ्चालन शुरू गर्न समस्या हुने गरेको छ । यसको लागि प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा टोली स्थानीय तहमा नै तयार गरी क्षमता विकास गर्नुपर्ने देखिन्छ । साथ साथै स्थानीय, जिल्ला र प्रदेश आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रहरूको भूमिकालाई अन्य समयमा भन्दा विपद्को बेलामा अर्थपूर्ण बनाउनु पर्ने जरुरी छ ।

४. प्रदेश स्तरमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी विद्यमान नीतिगत व्यवस्था

- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन (तेस्रो संशोधन) नियमावली, २०७६
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण प्रादेशिक नीति तथा रणनीतिक कार्ययोजना २०२२-२०३०
- कर्णाली प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन तथा खर्च कार्यविधि, २०७६
- विपद् जोखिम विरुद्ध सामुहिक दुर्घटना बीमा कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि २०७९
- विपद् जोखिम व्यक्ति (राष्ट्रिय बीमा कम्पनी लिमिटेडसँग सम्झौता भई व्यक्तिको कार्यान्वयन)
- कर्णाली प्रदेश विपद् पीडित आवास निर्माण सहयोग (पहिलो संशोधन) कार्यविधि, २०७८
- क्वारेन्टाइन सञ्चालन तथा व्यवस्थापन मापदण्ड, २०७६
- विपद् पीडित उद्धार र राहत सम्बन्धी मापदण्ड, २०७९
- कोभिड-१९ बाट मृत्यु भएका मृतकहरूका परिवारलाई राहत वितरण सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८
- विपद् उद्धार साहसिक पुरस्कार वितरण कार्यविधि, २०७९
- प्रदेश स्तरीय विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना, २०८०
- जलजन्य प्रकोपको पूर्व सूचना प्रणाली सम्बन्धी रणनीतिक कार्ययोजना तयारी प्रक्रियामा,
- पारिवारिक विपद् सुरक्षा योजना कार्यान्वयनको तयारी,

५. कर्णाली प्रदेशमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यहरूको अवस्था

- अविरल वर्षाका कारण कालिकोट, जाजरकोट, हुम्ला, दैलेख लगायतका जिल्लाका बाढीपहिरो तथा अग्नि पीडितलाई हवाई तथा स्थलगत मार्गबाट उद्धार तथा राहत वितरण गरिएको तथा विपद् पीडित र कोभिडका कारण ज्यान गुमाएका परिवारलाई रू.१,००,०००।- अक्षरूपी एकलाखका दरले राहत रकम उपलब्ध गराउने कार्य प्रारम्भ भएकोमा करिब ६०० परिवारलाई प्रदान गरिसकिएको छ भने जिल्ला प्रशासन कार्यालयबाट प्राप्त विवरण अनुसार रकम उपलब्ध गराउने क्रम जारी रहेको ।
- जिल्लामा सम्भावित विपद्को पूर्वतयारीका लागि सुरक्षा निकायलाई उद्धार सामग्री खरिद गर्न रकम उपलब्ध गराउन सम्बन्धित निकायमा सहमतीको लागि पहल गरिएको ।
- बाढी पीडित पुनर्स्थापना कार्यक्रम अन्तर्गत घर निर्माण लगायतका पुनर्स्थापना कार्य गर्न २०७१ सालका सुर्खेतका सम्पूर्ण १०४५ जनालाई रू. ३१ करोड ३५ लाख सम्बन्धित स्थानीय तहमार्फत राहत रकम उपलब्ध गराइ सकिएको ।
- विपद् पीडित परिवारलाई आ.व. २०७६/०७७ को फाल्गुण २९ देखि प्रतिमृतक दुई लाखका दरले सामुहिक विपद् जोखिम दुर्घटना बीमा रकम वितरण कार्य प्रारम्भ। हालसम्म १६७ मृतकका पीडित घरपरिवारलाई भुक्तानी गरिसकिएको तथा अरु निवेदन प्रक्रियामा रहेको ।
- यसै वर्ष मुगु, जुम्ला, हुम्ला, कालिकोट लगायतका कर्णाली प्रदेशका प्रभावित जिल्लामा भएका घटनामा सेनाको हेलिकप्टरबाट तत्काल राहत सामग्री पुऱ्याइएको साथै पीडितको उद्धार समेत गरिएको ।
- विपद् लगायत कोरोना रोकथाम तथा नियन्त्रणमा सबै सरकारी तथा विकास साझेदारसँग उल्लेखनीय समन्वयकारी भूमिका ।
- कोराना रोकथाम तथा नियन्त्रणमा उल्लेखनीय समन्वयकारी भूमिका ।
- विपद्सँग सम्बन्धित विषयगत समूहको बैठकको निरन्तरता ।
- नौ वटा विषयगत समूहहरू सक्रिय भई आ-आफना मनसुन सम्बन्धी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाहरू निर्माण तथा अद्यावधिक भएका ।
- विपद् व्यवस्थापन कोषको व्यवस्था भएको ।
- तत्काल विपद् सम्बन्धी सामान भण्डारण गर्न मानवीय सहायता स्थलको व्यवस्था भएको तथा कर्णाली प्रदेशस्तरीय विपद् गोदामघर निर्माण अन्तिम चरणमा पुगेको ।
- यसै वर्षबाट कर्णाली प्रदेशमा विपद्का कारण क्षति भएका घरहरूको जोखिम हस्तान्तरणका लागि लघुवित्तमार्फत क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने नीति रहेको र सोही बमोजिम बजेटसमेत विनियोजन भई कार्यान्वयनका लागि छलफलमा रहेको ।

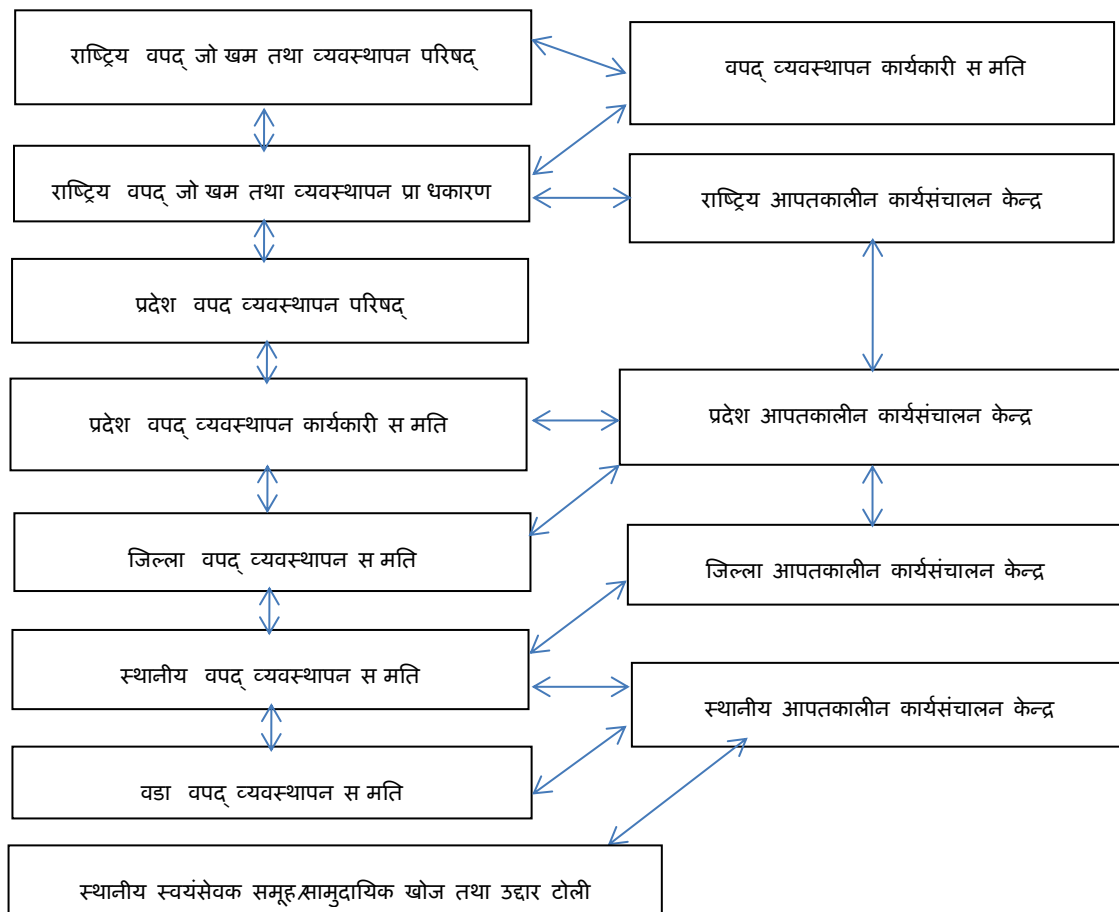
- प्रदेश आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र तथा सबै जिल्लामा जिल्ला विपद् कार्य सञ्चालन केन्द्रको स्थापना ।
- “कर्णाली प्रदेशको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम र तथ्याङ्कीय झलक” पुस्तिका प्रकाशन ।

६. नेतृत्व र सह-नेतृत्व गर्ने निकायहरूको मुख्य जिम्मेवारी

कर्णाली प्रदेशमा विपद् व्यवस्थापन, पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्यको संयोजन मुख्यमन्त्रीको कार्यालय, आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय लगायत अन्य विषयगत मन्त्रालयहरूले गर्ने गरिएको छ। कर्णाली प्रदेशमा विभिन्न ९ वटा विषयगत क्षेत्र (Cluster) सक्रिय र नियमित सयुक्त बैठक भइरहेका छन्। जसको नेतृत्व र सह-नेतृत्व गर्ने निकायहरू यस प्रकार रहेका छन्:-

क्र.स.	विषयगत क्षेत्र	नेतृत्व	सहनेतृत्व संस्था	गठन
१	खाद्य सुरक्षा (Food Security)	MOLMAC	WFP	२०७७ बैशाख २४
२	बन्दोबस्ती (Logistic)	MOIAL	WFP	२०७८ बैशाख २१
३	संरक्षण (Protection)	MOSD	UNICEF, Save the Children	२०७६ फागुन १०
४	खानेपानी, सरसफाई तथा स्वास्थ्य प्रबर्द्धन (WASH)	MoWRED	UNICEF, KIRDARC,	२०७६ बैशाख
५	शिक्षा (Education)	MOSD	UNICEF, Save the Children	२०७६ चैत्र २१
६	स्वास्थ्य तथा पोषण (Health and Nutrition)	MOSD	WHO/UNICEF	२०७७ बैशाख १३
७	शीघ्र पुनर्लाभ (Early Recovery)	MOITFE	UNDP	२०७७ असार १५
८	सुरक्षित आश्रय तथा शिविर समन्वय तथा (Camp Co-ordination and Camp Management (CCCM))	MOPIUD	IOM/ Save the Children/NRCS	२०७८ जेठ २८
९	खोज तथा उद्धार (Search and Rescue)	MOIAL	Nepal Army, Nepal Police and Armed Police Force	

७. स्थानीय तहदेखि केन्द्रसम्मको समन्वय तथा प्रतिकार्य ढाँचा

द. आपतकालीन अवस्थामा आधारभूत मानवीय मापदण्ड

मानवीय सेवामा कार्यरत सरकारी र गैहसरकारी संस्थाका सदस्यहरूले आधारभूत मानवीय मापदण्डको पालना गर्नुपर्दछ। मानवीय मापदण्डलाई सबै तह संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकार, सरकारी संस्था, अन्तर्राष्ट्रिय गैहसरकारी संस्था, विकास साझेदार, निजी संस्था सबैले गुणस्तरीय बनाउनुपर्ने र उक्त कार्यको उत्तरदायित्व लिनुपर्दछ। जसले विपद्बाट प्रभावित समुदायले गुणस्तरीय सेवा तथा राहत समयमै प्राप्त गरी जीवन बचाऊ कार्यमा धेरै सहयोग पुग्दछ। आधारभूत मानवीय मापदण्ड यस प्रकार रहेको छ र मनसुनको प्रतिकार्यको समयमा यसको पालना गरिनेछ:-

१. विपद्बाट प्रभावित समुदाय र मानिसहरू आफ्ना आवश्यकतानुसार उपयुक्त र सान्दर्भिक सहयोग प्राप्त गर्ने ।

२. विपद्बाट प्रभावित समुदाय र व्यक्तिहरूको उचित समयमा मानव कल्याणकारी सहयोग प्राप्त गर्ने ।
३. मानव कल्याणकारी कार्यबाट विपद्बाट प्रभावित समुदाय र मानिसहरू नकारात्मक रूपमा प्रभावित हुनु नहुने ।
४. विपद्बाट प्रभावित व्यक्ति र समुदायहरू आफ्नो कानूनी हक-अधिकार जान्दछन्; सूचना तथा आफूलाई प्रभाव पार्ने निर्णय लिने प्रक्रियामा उनीहरूलाई पनि समेट्ने ।
५. विपद्बाट प्रभावित व्यक्ति र समुदायहरूमा गुनासाहरूलाई सामना गर्न सुरक्षित र अनुकूल संयन्त्रको पहुँच हुने ।
६. विपद्बाट प्रभावित समुदाय र व्यक्तिहरूले एकमुष्ट र परिपूरक सहयोग पाउनु पर्दछ र विभिन्न संघसंस्थाहरूले यस्तो सहयोग उपलब्ध गराउने ।
७. विपद्बाट प्रभावित समुदाय र व्यक्तिहरू सिकाईबाट परिमार्जित, अनुभवी र दक्ष कार्यकर्ताबाट सहयोग पाउनुपर्ने ।
८. विपद्बाट प्रभावित समुदाय र व्यक्तिहरूले प्रतिस्पर्धात्मक तथा व्यवस्थित कर्मचारी र स्वयंसेवकबाट सहयोग दिने ।
९. विपद्बाट प्रभावित व्यक्ति र समुदायहरूले आफूलाई सहयोग गरिरहेका संस्थाहरूबाट प्राप्त स्रोतको प्रभावकारी प्रयोग भएको र कुशलतापूर्वक नीतिसम्मत व्यवस्थापन गर्ने ।

श्रोत: आधारभूत मानवीय मापदण्ड, आधारभूत मानवीय मापदण्ड एलायन्स, URD समूह र द स्फेयर परियोजना

नोट: यसका साथै मनसुन विपद् प्रतिकार्यको समयमा विपद् प्रभावितहरूको लागि राहत सामग्रीहरू सहयोग गर्दा स्फेयर मापदण्डलाई अधिकतम रूपमा प्रयोग गर्न प्रयास गरिनेछ ।

९. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, विषयगत मन्त्रालय तथा मातहतका कार्यालयहरूको जिम्मेवारी

मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसबन्धी मुख्य जिम्मेवारी

पूर्वतयारीका मुख्य क्रियाकलापहरू
<ul style="list-style-type: none"> • मनसुनजन्य विपद्को जोखिममा भएका स्थानीय तहहरूलाई मनसुन अगावै यस सम्बन्धी पूर्वतयारी, जोखिम न्यूनीकरण तथा प्रतिकार्यको सम्बन्धमा स्थानीय सरकारको मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गर्न समन्वय गर्ने ।

- मनसुनजन्य जोखिमका सम्बन्धमा स्थानीय समुदायमा जनचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।
- स्थानीय तहमा भएका बाढी, डुबान र पहिरोसम्बन्धी पूर्वसूचना प्रणाली चुस्त रूपमा सञ्चालन गर्न सरकारका निकायहरूलाई निर्देशन गर्ने।
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण, पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यको सन्दर्भमा स्थानीय समुदायमा क्रियाशील विकास साझेदार संघसंस्था, गैह्रसरकारी, संघसंस्थाहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन तथा सम्बन्धित स्थानीय तहहरूसँग समन्वय र सहकार्यमा आवश्यक क्रियाकलाप अगाडि बढाउने।
- विपद् प्रभावित क्षेत्रमा उद्धार तथा राहतको लागि स्थानीय विपद् कोष स्थापना र कोषको अभिवृद्धि गर्ने।

प्रतिकार्यका मुख्य क्रियाकलापहरू

- विपद्को समयमा प्रदेश आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रमा कमाण्ड पोष्ट खडा गर्न निर्देशनसहित जिम्मेवारी बहन गर्ने।
- स्थानीय रोजगार/स्वरोजगार र कामका लागि नगद खाद्यान्न कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने (जीविको-पार्जन र आयआर्जनका अवसर सृजना गर्ने)।
- सामुदायिक, आर्थिक, सामाजिक पूर्वाधारहरूको पुनर्स्थापना गर्ने।
- मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य सम्बन्धमा सामाजिक संस्था तथा व्यावसायिक प्रतिष्ठानले तोके बमोजिमको कार्य गर्ने गरेको, नगरेको अनुगमन गर्ने।

खण्ड ख:
विषयगत क्षेत्रको मनसुनजन्य पूर्वतयारी तथा
प्रतिकार्य कार्ययोजना

१. खोज तथा उद्धार

नेतृत्व निकाय: आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय, प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समिति

सह नेतृत्व: नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी

सदस्यहरू: नेपाल रेडक्रस सोसाइटी

आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालयको भूमिका तथा जिम्मेवारी:

पूर्वतयारीका क्रियाकलापहरू
<ul style="list-style-type: none">• समग्र प्रदेशको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यमा सबै सरोकारवाला निकायसँग समन्वय गरी नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने ।• प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा कार्यदललाई तालिम दिने, परिचालनको लागि तयार पर्ने ।• प्रदेश आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र (Provincial Emergency Operations Centre) लाई २४सै घण्टा सञ्चालनमा राख्ने ।• स्वयमसेवकको रोस्टर तयार पर्ने (cadre, first aid, CSAR, प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा, EWS)• जनचेतनाका कार्यक्रम संचालन गर्ने र सन्देश प्रवाह गर्ने ।• प्रदेशको विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, राष्ट्रिय आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र, जिल्ला आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र र स्थानीय आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रसँग समन्वय गर्ने र संचार संयन्त्र तयार गर्ने ।• मनसुन पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा लागि प्रदेशभित्र विषयगत क्षेत्र, सरोकारवाला निकाय र संघसंस्थासँग समन्वय गर्ने ।• स्थानीय, जिल्ला तथा प्रदेश स्तरमा भण्डार गृहहरू तयार गरी आवश्यक खोज, उद्धार तथा राहतका सामग्रीहरू भण्डार गर्न निर्देशन दिने । आधारभूत मानवीय मापदण्ड र स्फेयर मापदण्डको बारेमा सबै सरोकारवालालाई तालिम दिने ।• आपतकालीन अवस्थामा विपद् प्रभावितको लागि अस्थायी आश्रय गृह निर्माण गर्ने गराउने ।• प्रदेश स्तरको विपद् व्यवस्थापन सूचना प्रणाली र पूर्वचेतावनी प्रणालीको विकास, सञ्चालन गर्ने गराउने

- मनसुनको आपतकालीन अवस्थाका लागि बिषयगत समूह तथा विमानस्थल लगायतका सरोकारवालालाई तयारी अवस्थामा रहन निर्देशन दिने ।
- विस्थापितका लागि ७ दिनसम्म खाद्यान्न, सरसफाई र अस्थायी आवास तथा औषधोपचार मिलाउने ।
- स्थानीय स्तरमा आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रको स्थापना भएमा कार्यसञ्चालन गर्ने र नियमित रूपमा प्रतिवेदन एवं अभिलेखीकरण गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- विपद्को समयमा प्रयोग गर्नुपर्ने सरसामानहरू जस्तै: लाइफ भेट, डुङ्गा, आपतकालीन स्वास्थ्य सामग्री लगायतका अन्य उपकरणहरू तयारी हालतमा राख्ने ।

प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू

- सम्पूर्ण सरोकारवाला निकाय तथा प्रदेशका बिषयगत क्षेत्रसँग समन्वय र सहकार्य गरी तत्काल प्रतिकार्यका क्रियाकलाप अघि बढाउने ।
- प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा कार्यदललाई परिचालन गर्ने (स्थानीय प्रहरी, स्थानीय तह र नेरेसो)
- जल तथा मौसम विज्ञान विभागसँग समन्वय गरी मौसमको बारेमा निरन्तर जानकारी लिने ।
- प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समितिको आपतकालीन बैठक बस्ने ।
- विपद्को घटना हुनासाथ विपद्को प्रकृति हेरी प्रदेश स्तरको सुरक्षा निकायलाई परिचालन हुन निर्देशन दिने ।
- प्राथमिक उपचार कार्यदललाई परिचालन गर्ने
- खोज उद्धार तथा राहतमा प्रभावकारिता ल्याउन सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गर्ने ।
- विपद्को यथार्थ सूचना तथा उद्धार प्रयासको जानकारी सार्वजनिक रूपमा प्रवाह गर्ने ।
- विपद्को समयमा सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय गैह्रसरकारी संस्था, विकास साझेदारसँग समन्वय गर्ने ।
- आधारभूत मानवीय मापदण्ड र स्फेयर मापदण्डको पालना भए नभएको अनुगमन गर्ने ।
- असुरक्षित स्थानमा भएका विपद् प्रभावित व्यक्तिलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने गराउने ।
- विपद्को समयमा गरिएका खोज उद्धार तथा राहत कार्यसम्बन्धी विवरण प्राधिकरणमा पठाउने ।
- विपद् प्रभावित क्षेत्रमा संकटग्रस्त क्षेत्र घोषणा गर्नुपर्ने भएमा नेपाल सरकार समक्ष सिफरिश गर्ने ।
- मनसुन प्रणाली निस्कृय भएपछि यस वर्षका विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यसँग सम्बन्धित भए/गरेका कार्यहरूको समीक्षा, अनुकरणीय कार्य मूल्याङ्कन (Best practice) र आवश्यक पृष्ठपोषण (Feedback) सहितको प्रतिवेदन तयार गरी स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा पेश गरी अभिलेख राख्ने/राख्न लगाउने ।
- विपद्मा परी हराएका, विग्रेका/नष्ट भएका कागजातहरूको यकीन तथ्याङ्क अद्यावधिक गरी राख्न लगाउने ।

नेपाली सेना भूमिका तथा जिम्मेवारी:

पूर्वतयारीका क्रियाकलापहरू
<ul style="list-style-type: none">• नेपाली सेना मातहत जिल्लामा तैनाथ युनिटमा, सिनियर अधिकृतलाई विपद् सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने ।• विपद् पूर्वतयारीका लागि आवश्यक सामग्री तथा औजारको व्यवस्था मिलाउने ।• सम्भावित विपद्को प्रकृति अनुरूप तैनाथ फौजलाई श्रोत, साधन, सीपयुक्त बनाउने ।• प्राकृतिक जोखिमको अनुगमन विश्लेषण गरी सर्वसाधारण प्रयोगकर्ताका लागि उपयुक्त हुने खालका जानकारीमूलक विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी सूचना सामाजिक सञ्जालमा राख्ने ।• विपद्का घटनाबाट हुन सक्ने सम्भावित जोखिम न्यूनीकरणका लागि प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समिति, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरूसँग समन्वय गरी पूर्वतयारी गर्ने ।• खोज तथा उद्धार कार्यको लागि आवश्यक दक्ष जनशक्ति स्वास्थ्यकर्मी तथा सामग्रीहरू तयारी हालतमा राख्ने ।• हेलिकप्टरहरूलाई असार दोस्रो साताभित्र, श्री पश्चिम एयर वेश सुर्खेत खोज तथा उद्धार टोलीसहित तयारी अवस्थामा राख्ने ।
प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू
<ul style="list-style-type: none">• जल तथा मौसम विज्ञान विभागको जल तथा मौसम सम्बन्धी जानकारीमा सूचित भइराख्ने ।• प्रदेश आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रसँग नियमित समन्वय र सूचना प्रवाह गर्ने ।• जल तथा मौसम विज्ञान विभागको मौसम सम्बन्धी जानकारी अनुसार शतर्कता तह पार गरेमा सेनालाई तयारी अवस्थामा राख्न लगाउने ।• विपद्को घटना हुनासाथ जिल्ला स्तरमा रहेका सेनालाई खोज तथा उद्धारमा परिचालन हुन निर्देशन दिने ।• आवश्यकता अनुसार जनशक्ति, हेलिकप्टरको सेवा तथा श्रोतसाधनहरू जिल्लालाई प्रदेशबाट उपलब्ध गराउने ।• घाइतेहरूको प्राथमिक उपचार गर्न घटनास्थलमा उपचारको व्यवस्था मिलाउने र सिकिस्त बिरामीलाई तत्काल अस्पताल पुऱ्याउने व्यवस्था गर्ने ।• सेनासँग रहेका संचार सामग्रीहरूको प्रयोग गरी विपद्को अवस्थाको सूचना लिने ।• शव व्यवस्थापन गर्ने स्थानको पहिचान गर्ने र शव व्यवस्थापन गर्ने ।• नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी, जिल्ला प्रशासन कार्यालयसँग समन्वय गर्ने ।

नेपाल प्रहरी भूमिका तथा जिम्मेवारी:

पूर्वतयारीका मुख्य क्रियाकलापहरू:
<ul style="list-style-type: none">• प्रकोपजन्य घटनाहरूको सूचना सङ्कलनका लागि सम्पर्क व्यक्ति (Focal person) तोक्ने, तालिम दिने आवश्यक दक्ष जनशक्तिहरू तयार हालतमा राख्ने जनशक्तिलाई उपलब्ध उद्धार सामग्रीहरू तथा व्यक्तिगत सुरक्षा सामग्री सम्बन्धी प्रशिक्षण दिने ।• प्रदेशभिन्न रहेका सरकारी/गैहसरकारी निकायहरूको विवरण र स्थानीय तहमा वडा स्तरसम्म जनप्रतिनिधि लगायत सम्बन्धित व्यक्तिहरूको नाम, सम्पर्क नम्बर सङ्कलन तथा अद्यावधिक गर्ने ।• सम्भावित क्षति न्यूनीकरण गर्न आवश्यक सवारी साधन औजार, उपकरण तथा उद्धार सामग्री सहितको दक्ष तालिम प्राप्त जनशक्ति तयारी हालतमा राख्ने ।• सरोकारवाला निकायहरूसँगको समन्वयमा पूर्वसूचना प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउने प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिसँग निरन्तर सञ्चार र समन्वय गर्ने ।• कन्टिजेन्सी योजना तयार गरी उद्धार टोलीलाई समय समयमा ड्रिल/सिमुलेसन गराउने ।
प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू
<ul style="list-style-type: none">• जल तथा मौसम विज्ञान विभागको मौसम सम्बन्धी जानकारीमा सूचित भइराख्ने ।• प्रदेश आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रसँग नियमित समन्वय र सूचना प्रवाह गर्ने ।• जल तथा मौसम पूर्वानुमान विभागको मौसम सम्बन्धी जानकारी अनुसार खतराको स्थिति पार गरेमा प्रदेश, जिल्ला तथा स्थानीय स्तरका प्रहरीलाई तयारी अवस्थामा राख्न लगाउने ।• विपद्को घटना हुनासाथ जिल्ला स्तरका जिल्ला तथा स्थानीय स्तरका प्रहरीलाई खोज तथा उद्धारमा परिचालन हुन निर्देशन दिने ।• आवश्यकता अनुसार जनशक्ति तथा श्रोतसाधनहरू जिल्लालाई प्रदेशबाट उपलब्ध गराउने ।• घाइते तथा उद्धारको प्राथमिक उपचार गर्ने र सिकिस्त विरामीलाई तत्काल अस्पताल पुऱ्याउने व्यवस्था मिलाउने ।• प्रहरीसँग रहेका संचार सामग्रीहरूको प्रयोग गरी विपद्को अवस्थाको सूचना लिने ।• खोज तथा उद्धारमा परिचालन हुने जवानहरूले सुरक्षाका उपायहरू अपनाउने ।• घटनास्थल तथा शिविरहरूमा भीड व्यवस्थापन गर्ने ।• नेपाली सेना, सशस्त्र प्रहरी, जिल्ला प्रशासन कार्यालयसँग समन्वय गर्ने ।

सशस्त्र प्रहरी भूमिका तथा जिम्मेवारी:

पूर्वतयारीका मुख्य क्रियाकलापहरू:
<ul style="list-style-type: none">• विपद् व्यवस्थापन तालिम निरन्तर रूपमा सञ्चालन गर्ने ।• सशस्त्र प्रहरी बलका सबै कार्यालयहरूमा खोज तथा उद्धारका आधारभूत उपकरणहरूसहित उद्धार टोली तयारी अवस्थामा तैनाथि अवस्थामा राख्ने ।• उपलब्ध विपद् उद्धारका आधुनिक सामग्रीहरूको प्रदेशगत रूपमा प्रदेश स्तरीय विपद् उद्धार टोलीले प्रयोग गर्ने गरी तयारी हालतमा राख्ने ।• सशस्त्र प्रहरी बलका विभिन्न इकाईहरूमा गैह्रखाद्य राहत सामग्रीहरू, लत्ताकपडा, पाल, त्रिपाल, कम्बल, जस्तापाता आदि भण्डारण गर्ने ।• विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम प्राप्त नगरेका सशस्त्र प्रहरी कर्मचारीहरूलाई समय-समयमा खोज तथा उद्धार सम्बन्धी अनुशिक्षण तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।• मनसुनको समयमा हुन सक्ने सम्भावित विपद्को प्रभावकारी कार्य सम्पादनको लागि सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय गर्ने ।• प्रादेशिक आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रहरू तथा जिल्ला आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रहरूमा आवश्यकता अनुसार संचार तालिम प्राप्त जनशक्तिहरू परिचालन गर्ने ।• नेपाल एपिएफ अस्पतालमा विपद्को समयमा घाईतेहरूको प्रभावकारी उपचार व्यवस्था मिलाउन विभिन्न पूर्वतयारीका कार्यक्रमहरूसहित आवश्यक तयारी गर्ने ।• विपद् उद्धार टोली लगायत सम्पूर्ण सशस्त्र प्रहरी बल, नेपालका ईकाईहरूले मनसुन शुरू हुनुपूर्व आफ्नो जिम्मेवारी इलाकामा स्थानीय प्रशासन लगायत विभिन्न सरोकारवाला निकायसँग समन्वय गरी कार्य गर्ने ।• सशस्त्र प्रहरी बलका विभिन्न युनिटहरूमा रहेका हेभि ईक्वीपमेन्टहरू तयारी हालतमा राख्ने ।• उद्धार सामग्रीहरूको खरिद गरी आवश्यक स्थानहरूमा पठाउन तयार गर्ने ।
प्रतिकार्यका मुख्य क्रियाकलापहरू:
<ul style="list-style-type: none">• जल तथा मौसम विज्ञान विभागको मौसम सम्बन्धी जानकारीमा सूचित भइराख्ने• जल तथा मौसम विज्ञान विभागको मौसम सम्बन्धी जानकारी अनुसार खतराको स्थिति पार गरेमा प्रदेश, जिल्ला तथा स्थानीय स्तरका सशस्त्र प्रहरीलाई तयारी अवस्थामा राख्न लगाउने ।• विपद्को घटना हुना साथ जिल्ला स्तरमा रहेका जिल्ला तथा स्थानीय स्तरका सशस्त्र प्रहरीलाई खोज तथा उद्धारमा परिचालन हुन निर्देशन दिने ।• आवश्यकता अनुसार जनशक्ति तथा श्रोतसाधनहरू जिल्लालाई प्रदेशबाट उपलब्ध गराउने• घाईते तथा उद्धारको प्राथमिक उपचार गर्ने र सिकिस्त बिरामीलाई तत्काल अस्पताल पुऱ्याउने व्यवस्था मिलाउने ।• प्रहरीसँग रहेका संचार सामग्रीहरूको प्रयोग गरी विपद्को अवस्थाको सूचना लिने ।• घटनास्थल तथा शिविरहरूमा भीड व्यवस्थापन गर्ने ।• नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, जिल्ला प्रशासन कार्यालयसँग समन्वय गर्ने ।

प्रदेश आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र भूमिका तथा जिम्मेवारी:

पूर्वतयारीका मुख्य क्रियाकलापहरू:
<ul style="list-style-type: none">• आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रको लागि आवश्यक पर्ने श्रोत सामग्रीहरू, संचारका सामग्रीहरूको व्यवस्थापन गर्ने ।• विपद् व्यवस्थापन शाखाको प्रत्यक्ष निगरानीमा रही राष्ट्रिय आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र, जिल्ला आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र र स्थानीय आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रसँग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गर्ने ।• द्रुत प्रारम्भिक लेखाजोखा र बहुविषयगत क्षेत्र प्रारम्भिक लेखाजोखाको लागि आवश्यक दक्ष जनशक्ति र फारामहरू तयारी अवस्थामा राख्ने ।• सूचना व्यवस्थापन गर्न सक्ने दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने ।• विपद् प्रतिकार्यमा आवश्यक पर्ने श्रोत साधनको बारेमा प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समितिमा जानकारी गराउने ।• पूर्व सूचना प्रणालीको संरचना तयार गर्ने र सबै सरोकारवालालाई सूचित गर्ने ।
प्रतिकार्यका मुख्य क्रियाकलापहरू:
<ul style="list-style-type: none">• मनसुन अवधिभर २४सै घण्टा आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र पूर्णरूपमा सञ्चालनमा राख्ने र जिम्मेवारी तोक्ने• जिल्ला तथा स्थानीय आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रसँग समन्वय र सम्पर्क गर्ने• जल तथा मौसम विज्ञान विभागको मौसम सम्बन्धी जानकारी निरन्तर लिइरहने• प्रदेशको रेडियो, जिल्ला, स्थानीय तह र सुरक्षा निकायको रेडियोसँग सम्पर्कमा रहने• विपद् भएमा तुरुन्त क्षतिको प्रारम्भिक द्रुत प्रारम्भिक लेखाजोखा गर्ने• गलत सूचना प्रवाह हुन नदिन नियन्त्रण गर्न एक आधिकारिक व्यक्ति तोक्ने• सूचना प्राप्त भएपछि त्यसको विश्लेषण गरी सम्बन्धित निकायमा पठाउने• विपद् प्रतिकार्यमा आवश्यक पर्ने श्रोत साधन वितरणमा सहजीकरण गर्ने

जिल्ला प्रशासन कार्यालयहरूको भूमिका तथा जिम्मेवारीहरू:

पूर्वतयारीका मुख्य क्रियाकलापहरू:
<ul style="list-style-type: none">• विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गर्ने ।• आवश्यकतानुसार गृह मन्त्रालय र आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालयसँग समन्वय गर्ने ।• प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा प्रारम्भिक लेखाजोखा कार्यदललाई तालिम दिने, परिचालनको लागि तयार पार्ने ।• कम्तिमा ५० जना उद्धारकर्मी परिचालन गर्न आवश्यक पर्ने खोज तथा उद्धार सामग्री तयारी अवस्थामा राख्ने ।• आवश्यकता अनुसार पर्याप्त मात्रामा गैह्रखाद्य सामग्रीको सेट तयार गरी मौज्जात राख्ने ।

- राहत मापदण्डले तोकेको न्यूनतम रकम जिल्ला विपद् व्यवस्थापन कोषमा रकमको प्रबन्ध गर्ने ।
- सबै विषयगत क्षेत्रका नेतृत्व र सहनेतृत्व (cluster lead and co-lead) लाई तयारी अवस्थामा रहन लगाउने ।
- पूर्व चेतावनी प्रणालीको स्थापना गर्ने र तयारी अवस्थामा रहन निर्देशन दिने ।
- अस्थायी आश्रय स्थलहरू निर्माण गर्ने र गर्न लगाउने ।

प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू

- जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको आकस्मिक बैठक बोलाउने ।
- नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी र सशस्त्र प्रहरीलाई मौसमको खतराको सूचना अनुसार तयारी अवस्थामा रहन निर्देशन दिने ।
- विपद्को घटना हुनासाथ जिल्ला स्तरमा रहेका नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी र सशस्त्र प्रहरीलाई खोज तथा उद्धारमा परिचालन हुन निर्देशन दिने ।
- आवश्यकता अनुसार खोज तथा उद्धारका सामाग्रीहरू अपुग भएमा प्रदेशसँग समन्वय गरी सहयोगका लागि अनुरोध गर्ने ।
- आवश्यकता अनुसार गृह मन्त्रालय र आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालयसँग समन्वय गर्ने ।
- एकद्वार प्रणालीको आधारमा राहतका सामाग्रीहरू र नगद वितरण गर्ने ।
- क्षतिको प्रारम्भिक लेखाजोखा गरी शीघ्र प्रतिकार्य योजना तयार गर्ने ।
- प्राथमिक उपचार टोलीलाई परिचालन गर्ने
- विपद्को समयमा मृत्यु भएका मानिस तथा जनावरको शव व्यवस्थापन गर्ने गराउने ।
- आपतकालीन अवस्थामा विपद् प्रभावितहरूको लागि अस्थायी आश्रय स्थलको व्यवस्था गर्ने ।
- पूर्व चेतावनी प्रणाली अनुसार बाढी तथा पहिरोको जोखिममा रहेको समुदायहरूमा निरन्तर सूचना प्रवाह गर्ने ।

स्थानीय तहहरूको भूमिका तथा जिम्मेवारी:

पूर्वतयारीका क्रियाकलापहरू

- विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण गर्ने ।
- खोज तथा उद्धार र राहत सामाग्रीहरूको भण्डारण गर्ने ।
- बाढी तथा पहिरो र वर्षाको जोखिम क्षेत्रमा पूर्व सूचना प्रणाली स्थापना गर्ने ।
- संघ, प्रदेश र स्थानीय समुदायसँग समन्वय गर्ने ।
- वडा र समुदाय स्तरमा खोज तथा उद्धारका लागि आवश्यक तालिम दिई जनशक्ति तयारी अवस्थामा राख्ने र खोज तथा उद्धार टोली (इरा, प्राथमिक उपचार, क्याड्रू) गठन गर्ने ।
- विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गर्ने ।
- आपतकालीन हेलिकप्टर सेवाका लागि प्रत्येक वडामा हेलिप्याडको व्यवस्था मिलाउने ।
- आपतकालीन आश्रय स्थल, खुला क्षेत्रको पहिचान गरी राख्ने ।

प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू	
•	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको आपतकालीन बैठक बस्ने ।
•	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा कार्यदललाई परिचालन गर्ने ।
•	पूर्वसूचना प्रणाली अनुसार वर्षा, बाढी तथा पहिरोको अवस्था बारे जानकारी हुने ।
•	विपद्को घटना हुनासाथ प्रहरी, सशस्त्र प्रहरीसँग समन्वय गरी खोज तथा उद्धारमा परिचालन हुन सहजीकरण गर्ने ।
•	समुदाय स्तरका खोज तथा उद्धार टोलीलाई सुरक्षा निकाय आउनुभन्दा अगावै खोज उद्धारमा परिचालन हुन आवाहन गर्ने ।

खोज तथा उद्धार बिषयगत क्षेत्रको मनसुन पूर्वतयारी प्रतिकार्य योजना:

क्र. स.	गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	कैफियत
मनसुन पूर्वतयारी क्रियाकलापहरू					
	प्रदेश आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र । (Provincial Emergency Operations Centre) लाई २४सै घण्टा सञ्चालनमा राख्ने	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी सशस्त्र प्रहरी, नेपाल रेडक्रस, सोसाईटी	निरन्तर	
	जिल्ला आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र र स्थानीय आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रसँग समन्वय गर्ने र संचार संयन्त्र तयार गर्ने र सञ्चालन गर्ने	जिल्ला प्रशासन कार्यालय र स्थानीय तह		निरन्तर	
	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा कार्यदललाई तालिम दिने, परिचालनको लागि तयार पर्ने	जिल्ला प्रशासन कार्यालय र स्थानीय तह	नेपाल रेडक्रस	निरन्तर	
	मनसुन पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा लागि प्रदेशभित्र सरोकारवाला निकाय र संघसंस्थासँग समन्वय गर्ने, ढाँचा तयार गर्ने ।	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	नेपाली सेना नेपाल प्रहरी सशस्त्र प्रहरी नेपाल रेडक्रस लगायत विकास साभेदार संस्था	जेष्ठ महिना भित्र	
	वडा र समुदाय स्तरमा खोज तथा उद्धारका लागि आवश्यक तालिम दिई जनशक्ति तयारी अवस्थामा राख्ने र खोज तथा	जिल्ला प्रशासन कार्यालय र स्थानीय तह	नेपाल रेडक्रस र साभेदार संस्था	मनसुन सक्रिय हुनु पूर्व	

क्र. स.	गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	कैफियत
	उद्धार टोली (इरा, प्राथमिक उपचार, क्याङ्गे) गठन गर्ने ।				
	WFP's remote-sensing based on 72 hours assessment प्रविधि प्रयोग गरी द्रुत मनसुन प्रकोप प्रभाव मूल्याङ्कन गर्ने र खाद्य सहायताको आवश्यकतामा रहेका जनसङ्ख्याको अनुमान गर्ने ।	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	विश्व खाद्य कार्यक्रम, खाद्य तथा कृषि संगठन, सेभ द चिल्ड्रेन, किर्डाक	प्रकोपको ७२ घण्टा भित्र	Remote-sensing and machine-learning मा आधारित 72-hour rapid assessment and remote vulnerability assessment (mVAM) को कार्यविधि (SoP) र सो को लागि दक्ष जनशक्ति रहेको ।
	स्थानीय, जिल्ला तथा प्रदेश स्तरमा भण्डार गृहहरू तयार गरी आवश्यक खोज, उद्धार तथा राहतका सामग्रीहरू भण्डार गर्न निर्देशन दिने ।	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	जिल्ला प्रशासन कार्यालयहरू	मनसुन सक्रिय हुनु पूर्व	
	आधारभूत मानवीय मापदण्ड र स्फेयर मापदण्डको वारेमा सबै सरोकारवालालाई तालिम दिने	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	नेपाली सेना नेपाल प्रहरी सशस्त्र प्रहरी नेपाल रेडक्रस सहित विकास साझेदार संस्था	चैत्र महिनाभित्र	
	आपतकालीन अवस्थामा विपद् प्रभावितको लागि अस्थायी आश्रय गृह छनौट तथा निर्माण र पशुहरूको लागि पशु गृह व्यवस्थापन गर्ने गराउने।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र स्थानीय तह	सबै सरोकारवाला निकाय	जेष्ठ मसान्त भित्र	
	प्रदेश स्तरको विपद् व्यवस्थापन सूचना प्रणाली र पूर्व चेतावनी प्रणालीको विकास, सञ्चालन गर्ने गराउने	प्रदेश, जिल्ला तथा स्थानीय आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र	राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय, संचार माध्यम हरू, लगायत सबै सरोकारवाला निकाय	निरन्तर	
	मनसुनको आपतकालीन अवस्थाका लागि विमानस्थललाई तयारी अवस्थामा रहन निर्देशन दिने	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	नागरिक उड्ययन प्राधिकरण र नेपाली सेना	-	

क्र. स.	गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	कैफियत
	खोज तथा उद्धारको गर्न आवश्यक पूर्वतयारीको लागि जनशक्ति उद्धार सामाग्रीहरूको तत्काल परिचालन हुने गरी तयारी हालतमा राख्ने	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय लगायत र सुरक्षा निकायहरू	रेडक्रस, स्थानीय निकायहरू र स्वयंसेवकहरू	मनसुन सुरु हुनु पूर्व	
	खोज तथा उद्धारकर्ताहरूको क्षमता अभिवृद्धि र समन्वयात्मक रूपमा खोज तथा उद्धार कार्य गर्न सेमुलेसन अभ्यास	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय लगायत र सुरक्षा निकायहरू	विकास साझेदार संस्थाहरू	हरेक त्रैमासीक रूपमा	
	जोखिम क्षेत्रभित्रका बासिन्दाहरूलाई सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन	जिल्ला प्रशासन कार्यालय स्थानीय तहहरू	सुरक्षा निकायहरू, रेडक्रस लगायत स्थानीय संघसंस्थाहरू	मनसुन पूर्व	
मनसुन प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू					
	जल तथा मौसम विज्ञान विभागसँग समन्वय गरी मौसमको बारेमा निरन्तर जानकारी लिने थप क्षति हुन नदिने	NDRRMA, PEOC, DEOC, LEOC,	जल तथा मौसम कार्यालय	निरन्तर	
	इरा कार्यदललाई परिचालन गरी क्षतिको जानकारी लिने	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	नेपाल पुलिस, रेडक्रस लगायत स्थानीय निकाय		
	प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समितिको आपतकालीन बैठक बस्ने		सुरक्षा निकायहरू, रेडक्रस लगायत स्थानीय संघसंस्थाहरू	-	
	विपद्को घटना हुनासाथ विपद्को प्रकृति हेरी प्रदेश स्तरको सुरक्षा निकायलाई परिचालन गर्ने	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय	-	-	
	खोज उद्धार तथा राहतमा प्रभावकारिता ल्याउन सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गर्ने	प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समिति, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	संघसंस्थाहरू	घटना हुने वित्तिकै र निरन्तर	

क्र. स.	गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	कैफियत
	आधारभूत मानवीय मापदण्ड र स्फेयर मापदण्डको पालना भए नभएको अनुगमन गर्ने	जिल्ला प्रशासन			
	विपद्को यथार्थ सूचना तथा उद्धार प्रयासको जानकारी सार्वजनिक रूपमा प्रवाह गर्ने	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	विभिन्न संचार माध्यम	निरन्तर	
	असुरक्षित स्थानमा भएका विपद् प्रभावित व्यक्तिलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने गराउने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र स्थानीय तह	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय र अन्य सरोकारवाला निकायहरू	घटना पश्चात तत्काल	
	विपद्को समयमा गरिएका खोज उद्धार तथा राहत कार्य सम्बन्धी विवरण प्राधिकरणमा पठाउने	PEOC, DEOC, LEOC		निरन्तर	
	विपद् प्रभावित क्षेत्रमा संकटग्रस्त क्षेत्र घोषणा गर्नुपर्ने भएमा नेपाल सरकार समक्ष सिफारिश गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति		आवश्यकता अनुसार	

२. बन्दोबस्ती

नेतृत्व निकाय: आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय

सहनेतृत्व: विश्व खाद्य कार्यक्रम

सदस्यहरू: नेपाली सेना, प्रदेश खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी, प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र, नागरिक उड्डयन प्राधिकरण मर्सिकोर नेपाल, यूनिसेफ, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, सेभ द चिल्ड्रेन, प्लान इन्टरनेशनल, कर्णाली विकास हातेमालो सेवा समाज, सुर्खेत उद्योग वाणिज्य संघ, ढुवानी व्यवसायी संघ, पत्रकार महासंघ नागरिक उड्डयन प्राधिकरण ।

लक्षित जनसंख्या: ३५,३३३

अनुमानित आवश्यक स्रोत: ने.रु. ३,५०,००,०००

पूर्वतयारीका क्रियाकलापहरू

क्र. सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	कैफियत
१	वन्दोवस्ती विषयगत क्षेत्रमा सक्रिय निकायहरूको विवरण अद्यावधिक गर्ने ।	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	नेपाली सेना, प्रदेश खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी, प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र, नागरिक उड्डयन प्राधिकरण मर्सिकोर नेपाल, यूनिसेफ, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, सेभ द चिल्ड्रेन, प्लान इन्टरनेशनल, सुर्खेत उद्योग वाणिज्य संघ, ढुवानी व्यवसायी संघ, पत्रकार महासंघ नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	असार मसान्तसम्म	
२	प्रदेश तथा जिल्लाहरूमा भएका गोदामहरूको नक्शाकन गर्ने ।	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	विश्व खाद्य कार्यक्रम, नेपाली सेना, प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र, मर्सिकोर नेपाल, यूनिसेफ, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, सेभ द चिल्ड्रेन, प्लान इन्टरनेशनल, प्रदेश खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी, सुर्खेत उद्योग वाणिज्य संघ, ढुवानी व्यवसायी संघ, पत्रकार महासंघ नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	जेष्ठ मसान्तसम्म	
३	निर्माणाधिन प्रदेश स्तरीय गोदाम घरको निर्माणमा आवश्यक समन्वय गरी निर्माण पश्चात् तत्काल प्रयोगमा ल्याउने ।	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	नेपाली सेना, प्रदेश खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी, प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र, नागरिक उड्डयन प्राधिकरण मर्सिकोर नेपाल, यूनिसेफ, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, सेभ द चिल्ड्रेन, प्लान इन्टरनेशनल, सुर्खेत उद्योग वाणिज्य संघ, ढुवानी व्यवसायी संघ, पत्रकार महासंघ नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	निरन्तर	

क्र. सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	कैफियत
४	विपद् उद्धार तथा प्रतिकार्यका लागि अत्यावश्यक वस्तुहरूको सूची तयार गरी अतिरिक्त मौज्जात व्यवस्थापन गर्ने ।	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	विश्व खाद्य कार्यक्रम, नेपाली सेना, प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र, मर्सिकोर नेपाल, यूनिसेफ, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, सेभ द चिल्ड्रेन, प्लान इन्टरनेशनल, प्रदेश खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी, सुर्खेत उद्योग वाणिज्य संघ, ढुवानी व्यवसायी संघ, पत्रकार महासंघ नागरिक उड्डयन प्राधिकरण,	नरन्तर	
५	आगामि आर्थिक वर्षको मनसुन प्रतिकार्यका लागि प्रदेश सरकारबाट बजेट विनियोजन गर्न अनुरोध गर्ने ।	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	नेपाली सेना, प्रदेश खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी, प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र, नागरिक उड्डयन प्राधिकरण मर्सिकोर नेपाल, यूनिसेफ, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, सेभ द चिल्ड्रेन, प्लान इन्टरनेशनल, सुर्खेत उद्योग वाणिज्य संघ, ढुवानी व्यवसायी संघ, पत्रकार महासंघ नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	निरन्तर	
६	स्थानीय तथा जिल्ला स्तरमा भएका यातायातका साधनहरू, डोजर, एक्सभेटर तयारी अवस्थामा राख्न लगाउने ।	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	विश्व खाद्य कार्यक्रम, सेभ द चिल्ड्रेन, प्लान नेपाल, यूएनडिपि सुपर	निरन्तर	
७	हेलिकप्टर सेवा दिने संस्थाहरूसँग आपतकालीन अवस्थामा परिचालित हुनुपूर्व सम्झौता गर्ने	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	विश्व खाद्य कार्यक्रम, सेभ द चिल्ड्रेन, प्लान नेपाल, यूएनडिपि सुपर	निरन्तर	
८	ढुवानी सेवा दिने संस्थाहरूसँग आपतकालीन अवस्थामा परिचालित हुनुपूर्व सम्झौता गर्ने ।	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	विश्व खाद्य कार्यक्रम, सेभ द चिल्ड्रेन, प्लान नेपाल, यूएनडिपि सुपर	निरन्तर	

क्र. सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	कैफियत
९	प्रत्येक वडाहरूमा हेलिप्याड बनाउन सहजीकरण र सहयोग गर्ने ।	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	नेपाली सेना, प्रदेश खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी, प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र, नागरिक उड्डयन प्राधिकरण मर्सिकोर नेपाल, यूनिसेफ, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, सेभ द चिल्ड्रेन, प्लान इन्टरनेशनल, सुर्खेत उद्योग वाणिज्य संघ, ढुवानी व्यवसायी संघ, पत्रकार महासंघ नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	निरन्तर	
१०	अस्थायी पुलका सामग्रीहरू भण्डारण गर्ने र गर्न लगाउने।	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	नेपाली सेना, प्रदेश खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी, प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र, नागरिक उड्डयन प्राधिकरण मर्सिकोर नेपाल, यूनिसेफ, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, सेभ द चिल्ड्रेन, प्लान इन्टरनेशनल, सुर्खेत उद्योग वाणिज्य संघ, ढुवानी व्यवसायी संघ, पत्रकार महासंघ नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	निरन्तर	

प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू:

क्र. सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	कैफियत
१	विभिन्न साझेदार निकायबाट प्राप्त हुने एवं भएका स्वास्थ्य, खाद्यान्न लगायतका राहत सामग्रीको सूची अद्यावधिक गर्ने र विपद् प्रभावित क्षेत्रमा तत्काल पठाउने।	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	नेपाली सेना, प्रदेश खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी, प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र, नागरिक उड्डयन प्राधिकरण मर्सिकोर नेपाल, यूनिसेफ, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, सेभ द चिल्ड्रेन, प्लान इन्टरनेशनल, सुर्खेत उद्योग वाणिज्य संघ, ढुवानी व्यवसायी संघ, पत्रकार महासंघ नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	नियमित	

क्र. सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	कैफियत
२	विभिन्न साझेदार निकायबाट प्राप्त भएको स्वास्थ्य, खाद्यन्न लगायतका राहत सामग्री भण्डारण एवं सम्बन्धित प्रभावित स्थानसम्म ढुवानी गर्ने ।	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	विश्व खाद्य कार्यक्रम, सेभ द चिल्ड्रेन, प्लान नेपाल, यूएनडिपि सुपर	नियमित	
३	प्रतिकार्यका लागि आवश्यक उद्धार तथा राहत सामग्री भण्डारण सेवा प्रादेशिक मानवीय सहायता स्थल (Province Humanitarian Staging Area) मा उपलब्ध गराउने र सहायता स्थलको व्यवस्थापन गर्ने ।	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	विश्व खाद्य कार्यक्रम, सेभ द चिल्ड्रेन, प्लान नेपाल, यूएनडिपि सुपर	नियमित	
४	मानवीय सहायता स्थलले सेवा उपलब्ध गर्न नसक्ने स्थानमा भण्डारणको व्यवस्था मिलाउने ।	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	विश्व खाद्य कार्यक्रम, सेभ द चिल्ड्रेन, प्लान नेपाल, यूएनडिपि सुपर	नियमित	
५	उद्धार तथा राहत सामग्रीको ढुवानीको लागि स्थलमार्ग, हवाई उडान तथा भरिया र खच्चडहरूको प्रयोग गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	विश्व खाद्य कार्यक्रम, सेभ द चिल्ड्रेन, प्लान नेपाल, यूएनडिपि सुपर	नियमित	
६	प्रादेशिक मानवीय सहायता स्थल मार्फत भण्डारण तथा ढुवानी हुने सामग्रीको विवरणको ट्र्याकिङ्ग विश्व खाद्य कार्यक्रम मार्फत विकास गरिएको The Relief Item Tracking Application (RITA), web- based software application को प्रयोग गरिनेछ ।	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	विश्व खाद्य कार्यक्रम, सेभ द चिल्ड्रेन, प्लान नेपाल, यूएनडिपि सुपर	नियमित	

क्र. सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	कैफियत
७	पुल बिग्रेको अवस्थामा अस्थायी पुलको माध्यमबाट ढुवानी सेवालाई सहज बनाउने ।	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	विश्व खाद्य कार्यक्रम, सेभ द चिल्ड्रेन, प्लान नेपाल, यूएनडिपि	नियमित	
८	बिग्रेका सडकहरू पुनः निर्माण गरी सडक यातायात सुचारु गर्न सडक विभाग तथा भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालयसँग समन्वय गर्ने ।	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	विश्व खाद्य कार्यक्रम, सेभ द चिल्ड्रेन, प्लान नेपाल, यूएनडिपि	नियमित	
९	मानवीय सेवामा कार्यरत व्यक्तिहरूलाई व्यक्तिगत सुरक्षाका उपायहरूमा तालिम र सामग्री वितरण गर्ने ।	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	विश्व खाद्य कार्यक्रम, सेभ द चिल्ड्रेन, प्लान नेपाल, यूएनडिपि,	नियमित	

स्रोत, साधन, सामग्री तथा जनशक्तिको विवरण

विपद् प्रतिकार्यका लागि उपलब्ध उपकरण तथा सामग्रीहरूको विवरण

क्र. सं.	उपकरण/सामग्री रहेको कार्यालय/स्थान	उपकरण/ सामग्रीको विवरण	सङ्ख्या	कैफियत
१	मानवीय सहायता स्थल, सुर्खेत	मोबाइल स्टोरेज युनिट(३२x१०sqmt) २० फीट कन्टेनर प्रीफ्याब अफिस इन्धन भण्डारण क्षमता फोर्कलिफ्ट (३ मेट्रिक टन क्षमता) जेनेरेटर (८ र १६ kVA) अन्य विभिन्न बन्दोबस्ती सामग्रीहरू	४ वटा ७ वटा ४ वटा ७५००लि. १ वटा २ वटा	(बन्दोबस्ती सामग्रीहरूका सूची विश्व खाद्य कार्यक्रमलाई अनुरोध गरेमा उपलब्ध गराइने छ।)
२	मानवीय सहायता स्थल, जुम्ला	मोबाइल स्टोरेज युनिट (२४x१०sqmt) २० फीट कन्टेनर प्रीफ्याब अफिस इन्धन भण्डारण क्षमता जेनेरेटर (८ र १६ kVA) अन्य विभिन्न बन्दोबस्ती सामग्रीहरू	२ वटा ४ वटा २ वटा ७५००लि. १ वटा	(बन्दोबस्ती सामग्रीहरूका सूची विश्व खाद्य कार्यक्रमलाई अनुरोध गरेमा उपलब्ध गराइने छ।)

३. खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता

नेतृत्व निकाय: जलस्रोत तथा ऊर्जा विकास मन्त्रालय

सह नेतृत्व: यूनिसेफ/किर्डीक नेपाल

सदस्यहरूको विवरण अनुसूचीमा राखिएको छ।

भूमिका तथा जिम्मेवारी

वास क्षेत्रको आधारभूत पूर्वतयारी कार्ययोजना

सि. नं.	क्रियाकलाप	स्थान	एकाइ	लक्ष्य	दर रु. हजार	जम्मा रु. हजार	नेतृत्व गर्ने निकाय	सहयोगी निकायहरू	कैफियत
१	संस्थागत संरचना तथा समन्वय								
१.१.	प्रदेश स्तरीय खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता (वास) क्लष्टरको क्रियाशिलता	प्रदेश	सख्या	१	५०	५०	जलस्रोत तथा ऊर्जा विकास मन्त्रालय तथा यूनिसेफ	वास क्लस्टर का सम्पूर्ण सदस्यहरू	
१.२.	प्रदेश स्तरीय वाश क्लस्टरको सचिवालय स्थापना तथा सञ्चालन	प्रदेश	सख्या	१	५०	५०	""	""	
१.३.	जिल्ला स्तरीय खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता (वास) समन्वय समितिहरूको गठन/पुर्नगठन गरि नियमित बैठक	जिल्ला	सख्या	८	५०	४००	जिल्ला	""	
१.४.	गाउँ तथा नगरपालिका स्तरीय खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता(वास) समन्वय समितिहरूको गठन/पुर्नगठन गरि नियमित बैठक	स्थानीय तह	सख्या	४०	५०	२०००	स्थानीय तह	""	

सि. नं.	क्रियाकलाप	स्थान	एकाइ	लक्ष्य	दर रू. हजार	जम्मा रू. हजार	नेतृत्व गर्ने निकाय	सहयोगी निकायहरू	कैफियत
१.५.	गाउँ तथा नगरपालिका स्तरीय वास ईकाइ स्थापना तथा फोकल व्यक्तिको व्यवस्था	„	सख्या	४०	५०	२०००	„	„	
						४५००			
२	जनशक्ति व्यवस्थापन तथा परिचालन								
२.१.	विपदमा वास सेवा सम्बन्धी तालिम तथा सूची तयार गर्ने (प्रदेश, जिल्ला तथा पालिका)		जना	१००	२५	२५००	प्रदेश, जिल्ला, पालिका	„	
२.२.	स्थानीय स्तरमा वास सहजकर्ताहरूलाई “विपदमा वास प्रवर्द्धन” सम्बन्धी तालिम तथा सूची तयार गर्ने		जना	४००	१५	६०००	„		
२.३.	दक्ष प्लम्बरपहरूको सूची तयार तथा प्राविधिक तालिम		जना	१००	२५	२५००	„		
२.४.	दक्ष मेसनहरूको सूची तयार तथा आपतकालिन शौचालय निर्माण सम्बन्धी तालिम		जना	१००	२५	२५००	„		
						१३५००			

सि. नं.	क्रियाकलाप	स्थान	एकाइ	लक्ष्य	दर रू. हजार	जम्मा रू. हजार	नेतृत्व गर्ने निकाय	सहयोगी निकायहरू	कैफियत
३	सामग्री तथा प्रविधि औजार : (वास सम्बन्धी आत्यावाश्यक राहत सामग्रीहरू रणनीतिक स्थानहरू (स्थानीय तह, जिल्ला र प्रदेश) मा भण्डारण गरी अभिलेख राख्ने)								
३.१.	सुरक्षित खानेपानीका लागि								
३.१.१.	अक्वा ट्याब		कार्टुन	५०	५	२५०	प्रदेश, जिल्ला, स्थानीय,	"	
३.१.२.	पियूस		कार्टुन	५०	५	२५०	"	"	
३.१.३.	ब्लीचीङ्ग पाउडर		बोरा	५०	५	२५०	"	"	
३.१.४.	बाल्टिन र जगहरू		वटा	५०००	१.५	७५००	"	"	
३.१.५.	पानी ट्यांकी (५०० ली, ह्याभी प्लास्टिक)		वटा	५०	१०	५००	"	"	
३.१.६.	ब्लाडर ट्यांकी		वटा	१०	१००	१०००	"	"	
३.१.७.	पाईप २० मि. मि.		बण्डल	४०	१०	४००	"	"	
३.१.८.	पाईप फिटिङ्ग तथा टुटीहरू		सेट	४०	२०	८००	"	"	
३.१.९.	पाईप फिटिङ्गका लागि औजार बक्स		सेट	४०	५	२००	"	"	
३.१.१०	पानी परीक्षण किट तथा सामग्रीहरू		सेट	४०	५	२००	"	"	
	जम्मा					३९२५०			
३.२.	सरसफाई								
३.२.१.	आपतकालीन शौचालय पोर्टेबल सेट		सेट	५०	२५	२५०	"	"	
३.२.२.	पाईवर पेन / पाईप / टारपोलियन		सेट	१००	३०	३०००	"		
	जम्मा					३०२५०			

सि. नं.	क्रियाकलाप	स्थान	एकाइ	लक्ष्य	दर रू. हजार	जम्मा रू. हजार	नेतृत्व गर्ने निकाय	सहयोगी निकायहरू	कैफियत
३.३.	स्वच्छता प्रर्वद्धन								
३.३.१.	साबुन		कार्टुन	१००	०.५	५०	"	"	
३.३.२.	हाईजीन किट		सेट	५०००	५	२५०००	"		
३.३.३.	IEC सामग्रीहरू		ठेली	१००	०.५	५०	"		
३.३.४.	मास्क		बक्स	५००	१	५००	"		
३.३.५.	स्यानिटाईजर		बटा	५००	०.२	१००	"	"	
३.३.६.	प्लाष्टिक डस्टबिन		सेट	१००	१	१००	"	"	
३.४.	निजी क्षेत्रसँग सहकार्य गरी विपद्मा थप सामग्री खरिदका लागि LTA गर्ने	प्रदेश, स्थानीय तह	पटक	१	०	०	"	"	
३.५.	विपद्मा सामग्री ढुवानीका लागि ट्रक व्यवसायीको नक्साङ्कन तथा LTA गर्ने	"	पटक	१	५०	५०	"	"	
३.६.	खानेपानी आपूर्तिका लागि ट्याङ्कर व्यवसायीहरूसँग सम्झौता तथा क्षमता विकास,	"	पटक	१	५०	५०	"	"	
३.७.	खानेपानी गुणस्तर परीक्षण सम्बन्धी ईकाइ र स्थान आदिको नक्साङ्कन तथा सामग्री व्यवस्थापन	"	पटक	१	३००	३००	"	"	
		जम्मा				२६२००			

सि. नं.	क्रियाकलाप	स्थान	एकाइ	लक्ष्य	दर रू. हजार	जम्मा रू. हजार	नेतृत्व गर्ने निकाय	सहयोगी निकायहरू	कैफियत
४	आधारभूत भौतिक संरचना र सामग्री								
४.१.	पहिचान भएका सुरक्षित स्थानमा(Shelter) हरूमा वास सुविधा र सामग्री व्यवस्था गर्ने	प्रदेश, स्थानीय तह	सङ्ख्या	४०	२००	८०००	"	"	
४.२.	स्वास्थ्य संस्थाहरूमा उत्थानशील संरचना	प्रदेश	सङ्ख्या	१३	२००	२६००	"	"	
४.३.	भएका खानेपानी तथा सरसफाई सुविधा सुधार र अत्यावश्यक सामग्रीको व्यवस्था	स्थानीय तह	सङ्ख्या	४०	२००	८०००	"	"	
	जम्मा					१८६००			
५	सूचना संप्रेषण								
५.१.	WASH सम्बन्धि सन्देश तयारी तथा प्रसारण	"	पटक	१	२००	२००	"	"	
५.२.	विपदमा खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता सम्बन्धी सूचना विकास गर्ने	"	पटक	१	२००	२००	"	"	
५.३.	विपदमा खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता सम्बन्धी सूचना प्रसारणका लागि संचार माध्यमको नक्साङ्कन तथा सम्झौता गर्ने	"	पटक	१	५०	५०	"	"	
५.४.	IEC सामग्री तयार गरी स्थानीय तथा जिल्लाहरूमा पठाउने	"	पटक	१	५००	५००	"	"	
	जम्मा					९५०			
	कुल जम्मा					१३३२५०			

४.३. खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना

यस प्रदेशभित्र कुनैपनि क्षेत्रमा कुनै पनि समयमा माथि उल्लेखित सम्भावित विपद् आईपरेमा यसबाट प्रभावित क्षेत्र वा समुदायमा तत्काल खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता सेवा सुचारु गराउने र जनधनको क्षति हुन नदिनु नै प्रतिकार्य योजनाको प्रमुख प्राथमिकता रहनेछ। स्थानीय तहस्तरीय खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता निकायले आफ्नो स्थानीय तहभित्रका खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता क्षेत्रका साझेदार तथा सरोकारवाला संघसंस्थाहरूबीच प्रभावकारी समन्वय सहित जोखिम नियन्त्रण र प्रकोप विस्तारलाई रोक्न आवश्यक कदम चाल्नु तत्कालका लागि प्राथमिक प्रतिकार्य हो। नेपाल सरकारको विपद् प्रतिकार्य कार्यढाँचा तथा स्फेयर मापदण्डअनुसार निम्न कार्यहरू विपद् प्रतिकार्यको आधारभूत कार्यहरू भएकोले यसैको आधारमा यस क्षेत्रले प्रतिकार्य योजना तयार गरी सोको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ। प्रदेशले तत्कालका लागि यस क्षेत्र अन्तर्गत मुख्य गरी सुरक्षित खानेपानी, सरसफाई, स्वच्छता प्रवर्द्धन, ठोस तथा तरल फोहोर व्यवस्थापन र महामारी नियन्त्रण जस्ता प्राथमिकता क्षेत्रहरूमा आधारित भएर प्रतिकार्य योजना बनाई कार्यान्वयन गर्नेछ। जसबाट पानीजन्य रोगहरूको उत्पत्ति र विस्तार तत्काल रोक्न सकिने छ। उल्लेखित परिदृश्यमा आधारित रहेर खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना निम्न तालिका नं.१५ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं.१५: बास क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना

सि. नं.	क्रियाकलाप	स्थान	नेतृत्व गर्ने निकाय	सहयोगि निकायाहरू	बजेट रू. (हजार)
	समयअवधि ; ०-७२ घण्टा				
१	प्रकोपको प्रारम्भिक अवस्थाको जानकारी लिई प्रतिवेदन तयार गर्ने ।	प्रभावित क्षेत्रहरू	प्रदेशस्तरीय वाश क्लस्टर लिड तथा को-लिड	बास क्लस्टरका सदस्यहरू	२०
२	प्रदेश स्तरीय बास क्लस्टरको बैठक तथा नियमित समन्वय गर्ने	२००
३	प्रकोप प्रभावित जिल्ला तथा स्थानीय तहको बास समन्वय समितिहरूको बैठक तथा सहजीकरण	..	जिल्ला, स्थानीय तह स्तरीय बास समन्वय समिति	..	२००

सि. नं.	क्रियाकलाप	स्थान	नेतृत्व गर्ने निकाय	सहयोगि निकायाहरू	बजेट रू. (हजार)
४	वास सम्बन्धी सचेतनामुलक सूचना सम्प्रषण गर्ने	„	प्रदेश स्तरीय वाश क्लस्टर लिड तथा को-लिड	„	१००
५	मौज्दात वास सम्बन्धी राहत सामाग्रीहरूको विवरण एकिन गर्ने	„	„	„	१०
६	तालिम प्राप्त वास स्वमसेवकहरूसंग समन्वय तथा परिचालन गर्ने,	„	„	„	१०००
७	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखाका लागि समन्वय गर्ने	„	जिल्ला, स्थानीय तह स्तरीय वास समन्वय समिति	„	५०
८	अत्यावश्यक राहत सामाग्री प्रभावित क्षेत्रमा ढुवानी गर्ने	„	प्रदेश, जिल्ला, स्थानीय वास समन्वय समिति	„	२०००
समयअवधि ; ७२ घण्टा-२ हसा					
१	प्रदेश स्तरीय वास क्लस्टरको बैठक तथा नियमित समन्वय (आवश्यकता अनुसार)	„	प्रदेश स्तरीय वाश क्लस्टर लिड तथा को-लिड	„	५०
२	प्रकोप प्रभावित जिल्ला तथा स्थानीय तहको वास समन्वय समितिहरूको बैठक तथा सहजीकरण (आवश्यकता अनुसार)	„	„	„	५०
३	वास प्रर्वद्धन गर्न तालिम प्राप्त वास स्वमसेवकहरू परिचालन गर्ने,	„	„	„	१००
४	खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता आनिबानी परिवर्तन सम्बन्धी रेडियो जिङ्गलहरू प्रसारण गर्ने	„	„	„	५०
५	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा तथा यसको प्रतिवेदन तयारी	„	„	„	

सि. नं.	क्रियाकलाप	स्थान	नेतृत्व गर्ने निकाय	सहयोगि निकायाहरू	बजेट रु. (हजार)
६	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखाको प्रतिवेदन अनुसार प्रतिकार्य योजना निर्माण तथा कार्यान्वयनका लागि समन्वय गर्ने ।	१०००
७	अत्य आवश्यक राहत सामग्री प्रभावित क्षेत्रमा ढुवानी तथा वितरण व्यवस्था गर्ने	२०००
८	प्रभावित क्षेत्रमा खानेपानी शुद्धीकरण तथा खानेपानीको आपूर्ति व्यवस्था गर्ने	२०००
९	खानेपानी सुरक्षा योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा खानेपानीको आपूर्ति व्यवस्था गर्ने अल्पकालीन कार्यदल तथा समितिहरूको व्यवस्था	२०००
१०	प्रभावित क्षेत्रमा ईमरजेन्सी शौचालय निर्माण तथा व्यवस्थाका लागि समन्वय गर्ने	२०००
११	थप राहात सामग्री खरिद तथा ढुवानीका लागि क्रियाशिलता गर्ने ।	५०००
१२	अन्तर कलस्टर समन्वय बैठक आवश्यकता पहिचानका आधारमा थप प्रतिकार्य योजना निर्माण गर्ने ।	
	समयअवधि; २ हप्ता-४ हप्ता		..		
१	प्रदेश, जिल्ला तथा स्थानीय तहको वास क्लष्टरको बैठक तथा नियमित समन्वय (आवश्यकता अनुसार)	५०
२	वास प्रवर्द्धन गर्न तालिम प्राप्त वास स्वमसेवकहरू परिचालन गर्ने	

सि. नं.	क्रियाकलाप	स्थान	नेतृत्व गर्ने निकाय	सहयोगि निकायाहरू	बजेट रू. (हजार)
३	प्रतिकार्य योजना अनुसार राहत सामग्री प्रभावित क्षेत्रमा ढुवानी तथा वितरण व्यवस्था गर्ने	०
४	प्रभावित क्षेत्रमा खानेपानी आपूर्ति व्यवस्थाका लागि खानेपानी प्रणालीको मर्मत, सुधार, खानेपानी शुद्धीकरण गर्ने	०
५	प्रभावित क्षेत्रमा मापदण्ड अनुसारका ईमरजेन्सी शौचालय निर्माण तथा व्यवस्था गर्ने	०
६	प्रतिकार्य योजना अनुसार थप राहत सामग्री खरिद तथा ढुवानीको व्यवस्था गर्ने ।	०
समयअवधि; १ महिना-३ महिना					
१	क्याम्प, शेल्टर तथा समुदायमा नियमित रूपमा बास प्रवर्द्धन गर्ने	..	प्रदेश स्तरीय बास क्लस्टर	..	३०००
२	प्रतिकार्यको संयुक्त अनुगमन तथा समीक्षा गर्ने,	५०
३	आवश्यकता अनुसार बास सुबिधाको सुधार तथा विस्तार गर्ने	१००
४	खानेपानि सरसफाई स्वच्छता सम्बन्धी भौतिक संरचना मर्मत निर्माण	५०००
५	प्रभावित क्षेत्र र समुदायमा ठोस फोहोर व्यवस्थापन गर्ने	५००
६	पुननिर्माणका कार्यका लागि आवश्यक कार्य गर्ने	६०००
कुल जम्मा लागत रू.					३२५३०

नोट: विस्तृत विवरणको लागि खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता क्षेत्रको कन्टीजेन्सी प्लान हेर्न अनुरोध।

४. खाद्य सुरक्षा

नेतृत्व निकाय: भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय

सह नेतृत्व: विश्व खाद्य कार्यक्रम (WFP)

सदस्यहरू: प्रदेश योजना आयोग, उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, सामाजिक विकास मन्त्रालय, आन्तरिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय, उद्योग बाणिज्य संघ, मर्सिकोर (भकारी परियोजना), यूएनडीपी, हेल्भेटास, किसान २ परियोजना, सुआहारा कार्यक्रम-२, प्लान इन्टरनेशनल, सेभ द चिल्ड्रेन, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, जिआइजेट, PMAMP, ASDP, FMTC, CCI, SKILL UP, NCCSP

प्रभावित हुन सक्ने लक्षित जनसंख्या: ३५,३३३

अनुमानित आवश्यक स्रोत: ने.रु. २०,००,००,०००

खाद्य सुरक्षा विषयगत क्षेत्रको भूमिका र जिम्मेवारी:

विस्तृत कार्ययोजना:

१. विपद् प्रतिकार्यका लागि पूर्वतयारीका गतिविधिहरू (Preparedness Activities):

- प्रतिकार्य कार्यान्वयन गर्ने साझेदार संस्थाहरू, खाद्य आपूर्तिकर्ताहरू र कृषि बीउविजन र पशु आहारा आपूर्तिकर्तासँग सम्झौता, समझदारी, वार्तालाप र खरिद सम्बन्धी पूर्वतयारीका कार्यहरू गर्ने ।
- नगद प्रदान/हस्तान्तरण कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि वित्तीय सेवा प्रदायकहरूसँग सम्झौता, समझदारी कायम गर्ने ।
- बजार क्रियाशिलता, बजार मूल्य, स्थानीय बजारमा खाद्यान्नको उपलब्धता र आपूर्ति श्रृङ्खला सम्बन्धी विभिन्न अध्ययन, सर्वेक्षण गरी सूचना तथा जानकारी अद्यावधिक गर्ने ।

२. मनसुन पूर्वानुमानमा आधारित जोखिम न्यूनीकरणका लागि पूर्वप्रतिकार्य (Forecast based Anticipatory Early Action);

मनसुनजन्य विपद्बाट हुन सक्न जोखिम न्यूनीकरणको लक्ष्य राख्दै पहिले नै सम्भावित बाढी वा पहिरोबाट हुन सक्ने ठूलो परिमाणको मानवीय तथा भौतिक क्षति रोक्न वा कम गर्न वा सुख्खा खडेरीको उचित व्यवस्थापन गर्न वा मौसम पूर्वानुमानका आधारमा कृषि खेती प्रणाली गर्न नेपालमा पूर्वानुमानमा आधारित पूर्व प्रतिकार्य (Anticipatory Action) लाई निरन्तरता दिने योजना रहेको छ।

यस अन्तर्गत विभिन्न विकास साझेधारले Department of Hydrology and Meteorology तथा अन्य Regional Forecasting Agencies ले उपलब्ध गराउने Early Warning and Rainfall Forecasting Information को आधारमा वर्षा तथा बाढी पूर्वानुमानको caseload बमोजिम तत्काल गुजाराको लागि बहुउद्देशीय नगद सहायता प्रदान गर्न सकिनेछ। हरेक हप्ता नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्, राष्ट्रिय कृषि वातावरण अनुसन्धान केन्द्रद्वारा जल तथा मौसम विज्ञान विभागसँगको सहकार्यमा जारी हुने कृषि-मौसम सल्लाह बुलेटिनमार्फत आगामी साताको मौसम जानकारीका साथै सो अवधिमा गर्न सकिने कृषि तथा पशुपन्छीसँग सम्बन्धित गतिविधिबारे जानकारी दिने प्रकृत्यालाई निरन्तरता दिइनेछ ।

वस्तुगत खाद्यान्न सहायता प्रदान मापदण्ड:

वस्तुगत खाद्यान्न सहायता प्रदान गर्दा स्थानीय बजारमा सहजै उपलब्ध हुने र सामान्यतया सबैले दैनिक उपभोग गर्ने खाद्य सामग्रीहरू समेटिने छ । SPHERE Standards बमोजिम Minimum २,१०० किलो क्यालोरी प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन सुनिश्चितता हुने गरी खाद्यान्न सहायता प्रदान गर्नुपरेमा तपशिल बमोजिमको खाद्य सामग्रीहरू समेटिनेछ जुन २,१५२ किलो क्यालोरी प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन बराबर रहेको छ ।

- चामल: ४०० ग्राम/व्यक्ति/दिन
- दाल: १२० ग्राम/व्यक्ति/दिन
- खानेतेल: ३४ मिलिलिटर/व्यक्ति/दिन
- नुन: ५ ग्राम/व्यक्ति/दिन

मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू:

१. पूर्वतयारीका क्रियाकलापहरू

क्र. सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	कैफियत
१	खाद्य सुरक्षा क्लष्टरमा संलग्न विकास साझेदार संघ संस्थाहरूसँगको stock को रेकर्ड अद्यावधिक गर्ने ।	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, उद्योग पर्यटन वन तथा वातावरण मन्त्रालय	विश्व खाद्य कार्यक्रम, सेभ द चिल्ड्रेन,	जेठ दोस्रो हप्तासम्म	

क्र. सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	कैफियत
२	सम्भावित जोखिम क्षेत्र पहिचान गरी प्रभावित हुन सक्ने घरधुरी तथा जनसङ्ख्याको आँकलन गर्ने ।	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, उद्योग पर्यटन वन तथा वातावरण मन्त्रालय, आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	विश्व खाद्य कार्यक्रम, भकारी, लिवर्ड, प्लान ईन्टरनेशनल	जेठ तेस्रो हप्तासम्म	
३	पशुपंक्षीका लागि विपद्को समयमा आवश्यक दाना तथा चारो भण्डारण गर्ने र वितरण प्रणालीको विकास गर्ने ।	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	स्थानीय तह,	निरन्तर	
४	घटना घटिहालेमा पहिलो १५ दिनको लागि खाद्य सहायता तयारी अवस्थामा राख्ने ।	उद्योग पर्यटन वन तथा वातावरण मन्त्रालय	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, स्थानीय तह, रेडक्रस, विश्व खाद्य कार्यक्रम	नियमित	
५	विपद् प्रतिकार्यका लागि आवश्यक उमेर अनुसारको खाद्य सामग्रीहरू उपयुक्त स्थलमा सुरक्षित भण्डारण र परिचालन गर्न गराउनका लागि आवश्यक कार्ययोजना बनाउने ।	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, उद्योग पर्यटन वन तथा वातावरण मन्त्रालय, आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	विश्व खाद्य कार्यक्रम, रेडक्रस, सुआहारा, Care Nepal	नियमित	
६	Rapid Emergency Food Security and Vulnerability Assessment, Initial Rapid Assessment कार्यविधि तयार र अद्यावधिक गर्ने ।	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	विश्व खाद्य कार्यक्रम, रेडक्रस	नियमित	

क्र. सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	कैफियत
७	प्रदेशस्तरमा Contingency Plan बनाउन सहजीकरण गर्ने ।	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	विश्व खाद्य कार्यक्रम सुआहारा, अन्य गै.स.स	जेठ तेस्रो हप्तासम्म	
८	कृषकहरूको जोखिम न्यूनीकरण र अनुकूलन क्षमता बढाउने तथा बाली तथा पशुपंक्षी विमाको प्रिमियममा टप अप सहित कृषकहरूलाई यस तर्फ बढी आकर्षित गर्ने ।	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	स्थानीय तह, विश्व खाद्य कार्यक्रम, भकारी, बीमा कम्पनी, बीमा प्राधिकरण	जेठ तेस्रो हप्तासम्म	
९	विपद्मा परेका पशु चौपायहरूको उद्धारको लागि Rescue Vehicles को व्यवस्था गर्ने ।	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	स्थानीय तह,	नियमित	
१०	विपद्मा खाद्यान्नको सुनिश्चित गर्न खाद्य बैंक (Food Bank) को स्थापना गर्ने ।	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, उद्योग पर्यटन वन तथा वातावरण मन्त्रालय	स्थानीय तह, विश्व खाद्य कार्यक्रम, रेड क्रस, राष्ट्रिय कृषक समूह महासंघ,	नियमित	
११	खाद्य र गैहखाद्य आपूर्तिकर्तासँग विपद्को समयमा खाद्य र गैहखाद्य सामग्रीहरू उपलब्ध गराउन विषयगत क्षेत्रले अग्रिम संज्ञौता गर्ने ।	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, उद्योग पर्यटन वन तथा वातावरण मन्त्रालय, आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	स्थानीय तह, उद्योग वाणिज्य संघ,	नियमित	

२. प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू

क्र.स	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	कैफियत
१	विपद् (बाढी, पहिरो) पश्चात् ७२ घण्टे लेखाजोखा गर्ने ।	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, नेपाल सरकारका सुरक्षा निकायहरू	विश्व खाद्य कार्यक्रम, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, खाद्य सुरक्षा क्लष्टरका अन्य सदस्य संस्थाहरू	विपद् पश्चात तुरुन्तै	
२	Ready to Eat Food (चिउरा, High Energy Biscuit, आदि) को वितरण र यदि बाढीको तत्काल पछि बजारहरू क्रियाशिल/सञ्चालनमा रहेको भए १ महिनाको लागि लक्षित जनसङ्ख्याको लागि निशर्त बहुउद्देशीय नगद सहायता र यदि बजारहरू क्रियाशिल/सञ्चालनमा नरहेको भएमा शुरुवाती १० दिनको लागि खाद्यान्न सहायता र २० दिनको लागि नगद सहायता (बहुउद्देशीय नगदको रूपमा सामाजिक सहायता)	भूमि व्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय र उद्योग पर्यटन वन तथा वातावरण मन्त्रालय	विश्व खाद्य कार्यक्रम, Plan International, Bhakari, Save the Children र खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लिमिटेड, Care Nepal	विपद् पश्चात	WFP: १६ मे.ट High Energy Biscuit/BP-5 नेपालगञ्ज र काठमान्डौ स्थित गोदाममा Stock रहेको ।
३	खाद्य सुरक्षा, जीविकोपार्जन र कृषि पुनः प्राप्तिका लागि कामका लागि नगद (Cash for Work/Assets) गतिविधिहरू, बालीको मौसम अनुसार बाली बीउ वितरण (धान, तरकारी, मकै, आदि) र खाद्यान्न र बालीको सुरक्षित भण्डारणमा सहयोग साथै यदि पानी कम	भूमि व्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, WFP	स्थानीय तह, भकारी परियोजना, लिवर्ड, Skill-Up CEAPRED, UNDP, सेभ द चिल्ड्रेन, प्लान ईन्टरनेशनल, सुन्दर नेपाल,	२-४ महिना	

क्र स	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	कैफियत
	परि सुख्खा खडेरी भई खाद्य असुरक्षाको अवस्था सृजना भएमा खाद्य सुरक्षा, जीविकोपार्जन र कृषि पुनः प्राप्तिका लागि गतिविधिहरू सञ्चालन गर्ने । खाद्यान्न र तरकारी बालीको बिउ कतयअप राख्ने व्यवस्था मिलाउनको लागि आवश्यक समन्वय गर्ने ।		किर्डीक, हेल्भेटास नेपाल, साहस नेपाल, GIZ, Care Nepal		
४	स्थानीय पशुपंक्षी, माछाको उपचार तथा विभिन्न महामारी रोगका विरुद्ध भ्याक्सिन लगाउने कार्य ।	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	पशु सेवा शाखा, स्थानीय तह	नियमित	
५	मृत पशुपन्छीको व्यवस्थापन ।	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	स्थानीय तह र सुरक्षा निकाय	नियमित	
६	आकस्मिक विपद्का कारण क्षति पुगेका कृषकहरूलाई राहत उपलब्ध गराउने ।	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, उद्योग पर्यटन वन तथा वातावरण मन्त्रालय	स्थानीय तह, रेडक्रस	विपद् पश्चात	
७	बाली तथा पशुपंक्षी बीमाको प्रिमियममा अनुदान उपलब्ध गराउने ।	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	विमा प्राधिकरण र विमा कम्पनीहरू	नियमित	
८	जरगा व्यवस्थापन वृक्षारोपण, वन व्यवस्थापन, पानी मुलसुधार, पहिरो नियन्त्रण, गहासुधार, पानीको किफायति प्रयोग प्रविधिहरू	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, उद्योग पर्यटन वन तथा वातावरण मन्त्रालय	स्थानीय तह, Suswa	नियमित	

नोट: विस्तृत विवरणको लागि खाद्य सुरक्षा क्षेत्रको हेर्न अनुरोध ।

५. शीघ्र पुनर्लाभ

नेतृत्व निकाय: उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय

सह नेतृत्व: संयुक्त राष्ट्र संघीय विकास कार्यक्रम, नेपाल

सदस्यहरू : उद्योग बाणिज्य संघ/चेम्बर अफ कमर्स/तयार परियोजना

लक्षित जनसंख्या: ३५३३३

आवश्यक स्रोत: ६५४,८८५,००० (प्रति घरघुरी प्रत्येक महिना आवश्यक खर्च बराबर रू.१३,५०० का दरले) ६ महिनाको प्रभावित घरघुरी ८०८५ को लागि अनुमानित बजेट (minimum expenditure basket calculator) ।

शीघ्र पुनर्लाभ विषयगत क्षेत्रको भूमिका र जिम्मेवारीहरू:

पूर्वतयारीका क्रियाकलापहरू
<ul style="list-style-type: none">• अनुदान तथा ऋण वितरण गर्न छलफल तथा सम्झौता गर्ने• सीपमूलक तालिम सञ्चालन गर्ने संस्थाहरू पहिचान र सम्झौता गर्ने• कृषि, पशु तथा मानिसको बीमा गर्ने कार्यमा प्रोत्साहन गर्ने र बीमा गर्ने संस्थासँग समन्वय गर्ने• मौसम प्रतिरोधी बालीनाली लगाउन किसानलाई सहयोग गर्ने साथै यस्ता बालीको बिउ भण्डार बनाउन सहयोग गर्ने ।• प्रकोप प्रभावित क्षेत्रहरूको जीविकोपार्जन प्रोफाइलिङ्ग र जीविकोपार्जन शैली ढाँचा नक्साङ्कन गर्ने ।
प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू
<ul style="list-style-type: none">• प्रभावित क्षेत्रमा श्रममा आधारित नगद कार्यक्रम स्थानीय पूर्वाधार निर्माण एवं जीविकोपार्जन सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।• तत्कालीन पुनर्स्थापनाको लागि आवश्यक लेखाजोखा तथा विश्लेषण गरी विस्थापितहरूको बसोवास र तत्कालीन जीविकोपार्जन जस्ता प्रमुख क्षेत्रको विकासको कार्यलाई अघि बढाउने वातावरण तयार गर्ने ।• तत्काल जीविकोपार्जनको लागि आवश्यक पर्ने सीपमूलक तालिमहरू, आवश्यक सामग्रीहरू, विउ विजनहरू वितरण गर्ने ।• प्रभावित घरपरिवारलाई मौसम प्रतिरोधी बाली-नाली लगाउन कृषि सामग्री सहयोग गर्ने ।• गल्छी पहिरो नियन्त्रण, संरक्षण पोखरी, पहिरो रोकथाम, सिँचाई कुलो सुधार, खोला किनारा संरक्षण, पानी मुहान संरक्षण, भू-क्षय नियन्त्रण, बाटो मर्मत कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्ने ।• बाढी एवं पहिरोबाट प्रभावित परिवारका पशुपंक्षीका लागि पशु स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गर्ने र कृषि सम्बन्धी सेवा तथा सामग्री उपलब्ध गर्ने ।

- विपद् प्रभावितहरूको लागि अनुदान तथा ऋण वितरण गर्न वित्तीय संस्थाहरूसँग समन्वय गर्ने
- विपद् प्रभावितहरूको लागि अस्थायी आवास निर्माण गर्न आवास क्लष्टरसँग समन्वय गरी आवश्यक समायोजीहरू सहयोग गर्ने ।
- विपद् प्रभावितका लागि खानेपानी तथा सरसफाइ व्यवस्थापनको लागि सम्बन्धित क्लष्टरसँग समन्वय गर्ने ।
- शीघ्र पुनर्लाभका कार्यक्रमहरूमा स्थानीय सीप, श्रोतसाधन र स्थानीयहरूको सहभागिता वृद्धि गर्ने ।
- वातावरण संरक्षण, वृक्षारोपण जस्ता कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।
- संरक्षण विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गरी महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूमाथि हुन सक्ने हिंसा, भेदभाव, बेचविखन, दुरूपयोग जस्ता कार्य रोक्न कार्य गर्ने ।
- बीमा अनुसार बीमा गरिएको रकम उपलब्ध गराउन सहयोग गर्ने ।
- विपद्बाट क्षति भएका आधारभूत सेवाहरूको पुनर्स्थापनाका लागि आवश्यक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।
- नगद कार्य समूह (Cash Working Group) सँग समन्वय तथा सहकार्य गर्ने ।
- शीघ्र पुनर्लाभ विषयगत समूहको बैठक सञ्चालन गर्ने ।

६. संरक्षण

नेतृत्व निकाय: सामाजिक विकास मन्त्रालय

सह नेतृत्व: सेभ द चिल्ड्रेन, युनिसेफ

सदस्यहरू: प्लान नेपाल, आवाज सुर्खेत, नेपाल प्रहरी, किर्डाक, बाल अधिकारका लागि साझा अभियान

संरक्षणका विषयगत क्षेत्रको भूमिका तथा जिम्मेवारी:

पूर्वतयारीका क्रियाकलापहरू
<ul style="list-style-type: none"> • जोखिममा रहेका एवं पीडितलाई सिफारिस संयन्त्रमार्फत सेवा दिन, प्रदेशका सबै ७९ वटै पालिकाको संरक्षण सेवा र सेवा प्रदायकको नक्साङ्कन गर्ने । • पूर्वतयारीका लागि संरक्षण विषयगत क्षेत्रको जोखिम तथा सङ्कटासन्नता विश्लेषण गर्ने । • मनसुनजन्य विपद्को जोखिममा पर्न सक्ने घरपरिवारलाई मनसुन अगावै यस सम्बन्धी पूर्वतयारी तथा जोखिम न्यूनीकरणको सम्बन्धमा अपनाउन सकिने उपायहरूका सम्बन्धमा व्यापक रूपमा स्थानीय समुदायमा जनचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । • दैनिक ज्यालादारीबाट जीविकोपार्जन गर्ने अति विपन्न तथा सङ्कटासन्न समूहका लागि अत्यावश्यक सामग्री उपलब्ध गराउनका लागि सहजीकरण गर्ने ।

<ul style="list-style-type: none"> • संरक्षणका सवालहरू र संरक्षण सम्बन्धी घटनाहरू नियमित रूपमा रिपोर्ट पेश गर्नका लागि प्रणाली स्थापना गर्ने । • नियमित रूपमा विपद्मा हुन सक्ने हिंसा, दुर्व्यवहार तथा शोषण जस्ता घटनाहरूको रेकर्ड अनलाईन र अफलाईनमा राख्नका लागि स्वयंसेवक परिचालन गर्ने । • सम्भावित जोखिमहरूलाई मध्यनजर राख्दै उद्धार गरिनु पर्ने महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक राख्नको लागि सेल्टर तथा सेवा केन्द्रहरू संरक्षणको दृष्टिकोणबाट अनुगमन तथा सल्लाह दिने । • स्थानीय तहमा र प्रदेश तहमा मनोसामाजिक परामर्शदाताहरूको सूची तयार गर्ने । • जोखिममा रहेका समुदायलाई संरक्षण सामग्रीको (NFI- Dignity kit, Recreational Kit, disability friendly kit, Kishori Kit & FI) आँकलन गरी भण्डारण गर्ने । • महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसङ्ख्यक र राउटे समुदायलाई मध्यनजर गरी उमेर, लिङ्ग र अपाङ्गता अनुकूल संरक्षण सामग्री जस्तै मर्यादा किट, किशोरी किट, मनोरञ्जन किट, खाद्य सामग्री, गैह्रखाद्य सामग्री भण्डारण गर्ने । • विभिन्न संरक्षण विषयगत क्षेत्रका सम्बद्ध सरोकारवालासँग नियमित समन्वय तथा सहकार्य गर्ने । • रेडियो, टि.भि.मार्फत सन्देशमूलक सूचना प्रसारणका लागि आवश्यक तयारी गर्ने । • बाल कल्याण अधिकारी, वडा तथा पालिका स्तरीय बाल अधिकार समितिहरूलाई घटना व्यवस्थापन तथा बाल संरक्षण सूचना व्यवस्थापन प्रणाली सम्बन्धी तालिम दिने । • मानवीय सेवामा कार्यरत संघसंस्थाहरूलाई आधारभूत मानवीय मापदण्ड, संरक्षण सम्बन्धी तालिमको आयोजना गर्ने । • लैङ्गिक हिंसा नियन्त्रण, संजाललाई तयारी अवस्थामा रहन छलफल गर्ने । • आवास क्लष्टरसँग समन्वय गरी महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, बालबालिकाका लागि अस्थायी आश्रयस्थलका सामग्रीहरू व्यवस्थापन भए नभएको सुनिश्चित गर्ने । • बाढी तथा पहिरोबाट प्रभावितहरूको संरक्षणका लागि एकद्वार संकट व्यवस्थापन केन्द्रसँग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गर्ने ।
<p>प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू</p> <ul style="list-style-type: none"> • मनसुनबाट प्रभावित बालबालिकालाई आपतकालीन प्रतिकार्यसहित बालबालिकालाई तत्काल उद्धार, पारिवारिक पहिचान र पुनर्स्थापनासहित संरक्षणका आवश्यक बाल संरक्षणका सेवाहरू प्रदान गर्ने ।

- व्यक्तिमा उत्पन्न हुने विभिन्न खालका तनावको पहिचान गरी सोको उचित व्यवस्थापन गर्न समुदायमा आधारीत मनोसामाजिक सचेतनामार्फत सकारात्मक व्यवहार परिवर्तनका लागि हेल्पलाइन तथा अन्य विशिष्टकृत सेवा प्रदायक संस्थासँग समन्वय गरी सेवामा पहुँच सुनिश्चत गर्ने। मनसुनबाट प्रभावित महिला तथा पछाडि पारिएका समुदायलाई पूर्ण राहात प्याकेज उपलब्ध गराउने।
- जोखिममा रहेका समुदायलाई लैङ्गिक हिंसा, बाल सुरक्षा तथा मानसिक स्वास्थ्य जस्ता महत्त्वपूर्ण आवश्यक संरक्षणको बारेमा सचेत गर्ने तथा सेवा दिने र प्रारम्भिक प्रतिकार्यका लागि हेल्पलाइन तथा सेल्टर विस्तार गर्ने ।
- महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिकलाई हुन सक्ने हिंसा, दुर्व्यवहार रोक्न प्रहरीको सहयोगमा लैङ्गिक हिंसा नियन्त्रण, संजाल परिचालन गर्ने र गराउने ।
- संरचनाहरू निर्माण गर्दा बालमैत्री, किशोरीमैत्री, अपाङ्गमैत्री र महिलामैत्री निर्माण गर्न आवश्यक अनुगमन र सल्लाह दिने ।
- महिला (गर्भवती, सुत्केरी आमा), बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिकलाई आवश्यक पर्ने खाद्य तथा गैह्रखाद्य सामग्रीको वितरण गर्ने गराउने (गैह्रखाद्य बैशाखी, हिलचेयर, इयर फोन, लठ्ठी)।
- जोखिममा रहेका समुदायलाई लैङ्गिक हिंसा, बाल संरक्षण, मानसिक स्वास्थ्य जस्ता महत्त्वपूर्ण आवश्यक सेवाका लागि सहयोग गर्न हेल्पलाइन, अल्पकालीन आवास केन्द्र र अन्य सेवा प्रदायक निकायसँग समन्वय गर्ने ।
- प्रभावित क्षेत्रमा लैङ्गिकतामा आधारित हिंसा पीडितहरूको लागि सुरक्षित आवास लगायत अन्य महिला, बालबालिका तथा अपाङ्गमैत्री सेवाको सुनिश्चिता गर्ने ।
- जोखिममा रहेका समुदायलाई संरक्षण सामग्रीको नियमित आपूर्तिको प्रबन्ध गर्ने ।
- हिंसा, दुर्व्यवहार, शोषण, हेला र भेदभावबाट संरक्षण गर्न सचेतना कार्यक्रमका लागि स्थानीय भाषामा संरक्षण सम्बन्धीका सेवाहरूको जानकारीका सूचना शिक्षा सञ्चार सामग्री तयार पार्ने ।
- रेडियो, टिभीमार्फत सन्देशमूलक सूचना प्रसारण गर्ने ।
- बालबालिकाहरूको लागि बालमैत्री स्थानमा खेलकुद तथा मनोरञ्जनका सामग्रीहरू उपलब्ध गराउने ।
- संरक्षण विषयगत क्षेत्रसँग सम्बन्धित स्थानीय तहका संयन्त्रहरूलाई क्रियाशील बनाई तत्काल उद्धारका निम्ति क्रियाशील बनाउने ।

- अन्य विषयगत समूहमा संरक्षणका सवालको मूल प्रवाहीकरण भए नभएको सुनिश्चित गर्न लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण जाँचसूचीको माध्यमबाट अनुगमन गर्ने ।
- लैङ्गिक हिंसा प्रभावितहरूलाई तत्काल आवश्यकता अनुसार OCMC/Safe House/Legal Assistant सेवा प्रदान गर्ने ।
- घटना व्यवस्थापन प्रणालीको कार्यान्वयन, समुदायमा रहेको संरक्षण सवालहरूको नियमित अनुगमन तथा घटना प्रतिवेदनलाई विस्तार गर्ने र उक्त प्रतिवेदनका आधारमा तथ्याङ्कको विश्लेषण गरी संरक्षणका भावी कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्ने ।
- विकास तथा मानवीय क्षेत्रका संरक्षणमा मूल्याङ्कन एवम् अनुगमन गरी उचित परामर्श दिनका लागि मनोसामाजिक परामर्शदाताहरूलाई परिचालन गर्ने ।
- समुदायमा आधारित मनोसामाजिक मनोविमर्श सेवा र विशिष्ट मानसिक स्वास्थ्य सेवा वीचको सम्बन्ध विस्तारमा सहयोग गर्ने ।

नोट: विस्तृत विवरणको लागि संरक्षणक्षेत्रको contingency Plan हेर्न अनुरोध छ।

७. स्वास्थ्य र पोषण

नेतृत्व निकाय: स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय, सुर्खेत (सामाजिक विकास मन्त्रालय)

सह नेतृत्व: विश्व स्वास्थ्य संगठन, युनिसेफ

सदस्यहरू: USAID/System Strengthening for Better Health (SSBH), Hellen Keller International (HKI)- USAID/SUAAHARA/ Save the Children, World Food Program (WFP), INF International, Nick Simon Institute (NSI), United Nations Development Program (UNDP), AIDS Health Care Foundation (AHF), SNV Nepal (स्वच्छता), Plan International in Nepal, TPO Nepal, CMC Nepal, Nepal Red Cross Society, ASCEND, Water Aid Nepal, PHASE Nepal, Handicapped International

भूमिका तथा जिम्मेवारी

पूर्वतयारीका क्रियाकलापहरू
<ul style="list-style-type: none"> • संकटासन्न र जोखिमको आधारमा पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि योजना तयार गर्ने । • मानव संसाधनको उचित तयारी र व्यवस्थापन । • औषधी र पोषणका सामग्रीहरू भण्डारण गर्ने र गर्न लगाउने । • आपतकालीन अवस्थामा शिविर सञ्चालनका लागि चाहिने उपकरणहरू, साधनहरू, मेडिकेटेड गर्ने । • प्राथमिक उपचार, मनोपरामर्श जस्ता तालिम सन्चाल गर्ने

<ul style="list-style-type: none"> • रगत वर्गीकरणलाई प्रोत्साहन गर्ने । • झुलहरू भण्डारण गर्ने र गर्न लगाउने ।
<p>प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू</p> <ul style="list-style-type: none"> • प्रादेशिक स्वास्थ्य द्रुत प्रतिकार्य टोलीको बैठक बसी जिल्ला तथा स्थानीय तहको द्रुत प्रतिकार्य टोली (RRT) सँग समन्वय गर्ने । • प्राथमिक उपचार टोलीलाई परिचालन गर्ने • स्वास्थ्य तथा पोषण लगायत अन्य क्लस्टरहरूलाई परिचालन गर्ने । • प्रकोप भएका स्थानमा स्थानीय तहका द्रुत प्रतिकार्य टोली (RRT) परिचालन गरी घटनाको विवरण सङ्कलन गर्ने । • अत्यावश्यक स्वास्थ्य र पोषणका प्रतिकार्य सेवाहरू प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउने । • प्राप्त तथ्याङ्कहरूको विश्लेषण गरी आवश्यकताको पहिचान तथा प्राथमिकता निर्धारण गर्ने । • स्वास्थ्य तथा पोषण क्लस्टरको नियमित बैठक बसी आवश्यक निर्णयहरू गर्ने । • सम्भावित महामारीलाई मध्यनजर राखी सचेतनामूलक सन्देश प्रकाशन, प्रसारण गर्ने । • नियमित स्वास्थ्य र पोषण सेवा प्रवाहमा केही समस्या छ-छैन भनी तत्काल सर्भेक्षण (Cluster Specific Details Assessment) गर्ने । • उद्धार, राहत वितरण, आकस्मिक औषधि तथा सफा र सुरक्षित खानेपानीको व्यवस्था, खाद्यान्न व्यवस्था गर्ने, प्रभावितहरूको विवरण सङ्कलन । • जोखिम समूह (कोभिड-१९ कासंक्रमित), दीर्घरोगी, गर्भवती, सुत्केरी, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, बालबालिका आदि) लाई ध्यानमा राखी उचित व्यवस्थापन गर्ने । • स्वास्थ्य तथा पोषण क्लस्टरको नियमित बैठक र अन्य क्लस्टरसँगको समन्वय र सहकार्यलाई निरन्तरता दिने । • उद्धार, राहत वितरण, आकस्मिक औषधि (Life Saving drugs) तथा सफा र सुरक्षित खानेपानीको व्यवस्था, खाद्यान्न र उनीहरूलाई उचित स्थानमा अस्थायी बसोबासको व्यवस्थापन गर्ने । • प्रभावितहरूको विस्तृत विवरण लिने फारमको व्यवस्थापन गर्ने । • पीडितहरूलाई तत्काल उद्धार गरी प्राथमिक उपचार साथै आवश्यकताका आधारमा सम्बन्धित निकायमा प्रेषण गर्नका लागि सहयोग तथा सहजीकरण गर्ने । • पाखुरा नाप्ने फित्ता (MUAC Tape) को मदतले ५ वर्षमुनिका बालबालिका, गर्भवती र सुत्केरी महिलाहरूको द्रुत पोषण लेखाजोखा (Rapid Nutrition Assessment) गर्ने ।

- ६-२३ महिनाका बालबालिकाकालाई उचित स्तनपानको लागि सहयोग, संरक्षण र प्रबर्द्धन गर्ने ।
- ५ वर्षमुनिका बालबालिका, गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाहरूका शीघ्र कुपोषणको रोकथाम र व्यवस्थापन गर्ने, सुक्ष्मपोषक तत्व र Ready to Use Therapeutic Food(RUTF) वितरण गर्ने ।
- नवशिशु, ५ वर्षमुनिका बालबालिका, गर्भवती, सुत्केरी, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति दीर्घरोगीहरूको पहिचान गरी यथाशीघ्र व्यवस्थापनका लागि समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने ।
- ५ वर्षमुनिका बालबालिका तथा गर्भवती महिलाहरूलाई उचित पोषणको प्रबन्ध, नियमित स्वास्थ्य सेवा (खोप, पूर्वप्रसूति तथा उत्तरप्रसूति सेवा, परिवार नियोजन, सुरक्षित खानेपानी र सरसफाई, महिनावारी सरसफाई, व्यवस्था आदिको निरन्तरता दिने ।
- आमाको दूधलाई प्रतिस्थापन गर्ने वस्तुहरूको अनाधिकृत बिक्री वितरण तथा प्रयोगमा रोक लगाउन नियमित अनुगमन तथा समन्वय गर्ने। प्रभावित स्थानमा मध्यम तथा शीघ्र पोषण अवस्थाको मूल्याङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्ने ।
- दीर्घरोगी तथा ज्येष्ठ नागरिकहरूको सुरक्षाको लागि उचित व्यवस्थापन गर्ने ।
- प्रतिकार्य समीक्षा गर्ने र सम्बन्धित निकायहरूमा जानकारी गराउने ।
- प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरूको संक्षिप्त प्रतिवेदन तयार गरी सम्बन्धित निकायमा पठाउने ।
- विपद् प्रभावित क्षेत्रहरूमा मेडिकेटेड झुल वितरण गर्ने ।
- रणनीतिक स्थानहरूमा चिकित्सकसहित स्वास्थ्यकर्मीहरूको टोली परिचालन गर्ने र आवश्यक भएमा स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गर्ने ।
- मनसुन प्रतिक्रिया योजनामा एकीकृत भेक्टर नियन्त्रण कार्यहरू सुनिश्चित गर्ने ।
- कोलेरा किट, LLIN र पानी शुद्धीकरण ट्याब्लेटहरू, र खोप/खोप सम्बन्धी वस्तुहरू र बाढी प्रतिक्रियाको लागि आवश्यक औषधि र चिकित्सकहरूको व्यवस्था गर्ने ।
- RUTF, बालभिटा, भिटामिन ए, आइरन, खोपको आपूर्ति सुनिश्चित गर्ने ।

स्वास्थ्य र पोषण विषयगत क्षेत्रको मनसुन पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना

गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	कैफियत
मनसुन पूर्वतयारी क्रियाकलापहरू				
औषधी र पोषणका सामग्रीहरू भण्डारण गर्ने र गर्न लगाउने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय/सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	निरन्तर	
संकटासन्न र जोखिमको आधारमा पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि योजना तयार गर्ने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय/सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	निरन्तर	
आपतकालीन अवस्थामा शिविर सञ्चालनका लागि चाहिने उपकरणहरू, साधनहरू, मेडिकेटेड झुलहरू भण्डारण गर्ने र गर्न लगाउने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	निरन्तर	
मानव संसाधनको उचित तयारी र व्यवस्थापन । तालिम दिने र तयारी अवस्थामा राख्न लगाउने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	निरन्तर	
महामारी रोकथामका सचेतनामूलक सामग्रीहरू छपाई गरी राख्ने र राख्न लगाउने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	निरन्तर	
सिकाईहरूलाई मध्यनजर गरी पूर्वतयारीका क्रियाकलापहरू पहिचान गरी आगामी योजनामा समेट्ने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	निरन्तर	
प्रभावितहरूको विस्तृत विवरण लिने फारमको व्यवस्थापन गर्ने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	निरन्तर	

गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	कैफियत
मनसुनको आपतकालीन अवस्थामा परिचालन हुने टोली पहिचान गर्ने।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	निरन्तर	
स्वास्थ्य र पोषण विषयगत क्षेत्रको आपतकालीन योजना निर्माण गर्ने।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	निरन्तर	
स्थानीय, जिल्ला र प्रदेश तहमा एम्बुलेन्सको व्यवस्थापन गर्ने र सवारी चालकहरू तयारी अवस्थामा राख्ने र राख्न लगाउने।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	निरन्तर	
स्थानीय, जिल्ला र प्रदेश स्तरमा भएका मनोसामाजिक परामर्शदाता-हरूको सूची सङ्कलन गर्ने	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	निरन्तर	
गर्भवती, सुत्केरी महिला, जेष्ठ नागरिक, बालबालिकाहरूको पौष्टिक तत्वहरूको भण्डारण भए-नभएको खाद्य सुरक्षा क्लष्टरसँग समन्वय गरी सुनिश्चित गर्ने।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	निरन्तर	
आधारभूत पानी, सरसफाइ, स्वच्छ स्वास्थ्य सेवाहरू (वाश क्लस्टर सहित), विपद्जन्य फोहोरको सुरक्षित विसर्जन र एकीकृत भेक्टर नियन्त्रणको माध्यमबाट सरुवा रोगको प्रकोप रोकथाम गर्ने।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	निरन्तर	

गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	कैफियत
मनसुन प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू				
प्रादेशिक स्वास्थ्य द्रुत प्रतिकार्य टोली (RRT) को बैठक बसी जिल्ला तथा स्थानीय तहको द्रुत प्रतिकार्य टोली (RRT) सँग समन्वय गर्ने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	प्रकोप भएको २४ घण्टाभित्र	
स्वास्थ्य तथा पोषण लगायत अन्य क्लस्टरहरूलाई परिचालन गर्ने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	प्रकोप भएको २४ घण्टाभित्र	
प्रकोप भएका स्थानमा स्थानीय तहका द्रुत प्रतिकार्य टोली (RRT) परिचालन गरी घटनाको विवरण सङ्कलन गर्ने ।				
अत्यावश्यक स्वास्थ्य र पोषणका प्रतिकार्य सेवाहरू प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	प्रकोप भएको २४ घण्टाभित्र	
प्राप्त तथ्याङ्कहरूको विश्लेषण गरी आवश्यकताको पहिचान तथा प्राथमिकता निर्धारण गर्ने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	घटना भएको १ हप्ताभित्र	
स्वास्थ्य तथा पोषण क्लस्टरको नियमित बैठक बसी आवश्यक निर्णयहरू गर्ने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	घटना भएको १ हप्ताभित्र	

गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	कैफियत
सम्भावित महामारीलाई मध्यनजर राखी सचेतनामूलक सन्देश प्रकाशन, प्रसारण गर्ने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	घटना भएको १ हप्ता भित्र	
नियमित स्वास्थ्य र पोषण सेवा प्रवाहमा केही समस्या छ/छैन भनी तत्काल सर्भेक्षण (Cluster Specific Details Assessment) गर्ने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	घटना भएको १ हप्ता भित्र	
उद्धार, राहत वितरण, आकस्मिक औषधि तथा सफा र सुरक्षित खानेपानीको व्यवस्था, खाद्यान्न व्यवस्था गर्ने, प्रभावितहरूको विवरण सङ्कलन ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	घटना भएको १ हप्ता देखि १ महिना भित्र	
जोखिम समूह (कोभिड-१९का संक्रमित, दीर्घरोगी, गर्भवती, सुत्केरी, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, बालबालिका आदि) लाई ध्यानमा राखी उचित व्यवस्थापन गर्ने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	घटना भएको १ हप्तादेखि १ महिनाभित्र	
स्वास्थ्य तथा पोषण क्लस्टरको नियमित बैठक र अन्य क्लस्टरसँगको समन्वय र सहकार्यलाई निरन्तरता दिने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	घटना भएको १ हप्तादेखि १ महिनाभित्र	
उद्धार, राहत वितरण, आकस्मिक औषधि (Life Saving Drugs) तथा सफा र सुरक्षित खानेपानीको व्यवस्था, खाद्यान्न र उनीहरूलाई उचित स्थानमा अस्थायी बसोबासको व्यवस्थापन गर्ने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	१ महिना देखि ३ महिना	

गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	कैफियत
प्रभावितहरूको विस्तृत विवरण लिने फारमको व्यवस्थापन गर्ने।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	१ महिना देखि ३ महिना	
पीडितहरूलाई तत्काल उद्धार गरी प्राथमिक उपचार साथै आवश्यकताका आधारमा सम्बन्धित निकायमा प्रेषण गर्नका लागि सहयोग/सहजीकरण गर्ने।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	१ महिना देखि ३ महिना	
पाखुरा नाप्ने फित्ता (MUAC Tape) को मदतले ५ वर्षमुनिका बालबालिका, गर्भवती र सुत्केरी महिलाहरूको द्रुत पोषण लेखाजोखा (Rapid Nutrition Assessment) गर्ने।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	घटना भएको १ हप्ता देखि ३ महिना	
६-२३ महिनाका बालबालिकालाई उचित स्तनपानको लागि सहयोग, संरक्षण र प्रबर्द्धन गर्ने।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	घटना भएको १ हप्तादेखि ३ महिना	
५ वर्षमुनिका बालबालिका, गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाहरूका शीघ्र कुपोषणको रोकथाम र व्यवस्थापन गर्ने, सुक्ष्मपोषक तत्व र Ready to Use Therapeutic Food (RUTF) वितरण गर्ने।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	घटना भएको १ हप्ता देखि ३ महिना	
नवशिशु, ५ वर्षमुनिका बालबालिका, गर्भवती, सुत्केरी, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति दीर्घरोगीहरूको पहिचान गरी यथाशीघ्र व्यवस्थापनका लागि समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	१ महिना देखि ३ महिना	

गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	कैफियत
प्रभावित स्थानमा मध्यम तथा शीघ्र पोषण अवस्थाको मूल्याङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्ने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	१ महिना देखि ३ महिना	
दीर्घरोगी तथा ज्येष्ठ नागरिकहरूको सुरक्षाको लागि उचित व्यवस्थापन गर्ने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	१ महिना देखि ३ महिना	
प्रतिकार्य समीक्षा गर्ने र सम्बन्धित निकायहरूमा जानकारी गराउने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	१ महिना देखि ३ महिना	
प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरूको संक्षिप्त प्रतिवेदन तयार गरी सम्बन्धित निकायमा पठाउने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	१ महिना देखि ३ महिना	
विपद् प्रभावित क्षेत्रहरूमा मेडिकेटेड झुल वितरण गर्ने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	तुरुन्तै	
रणनीतिक स्थानहरूमा चिकित्सक सहित स्वास्थ्यकर्मीहरूको टोली परिचालन गर्ने र आवश्यक भएमा स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गर्ने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	१ हप्ता पछि	
मनसुन प्रतिक्रिया योजनामा एकीकृत भेक्टर नियन्त्रण कार्यहरू सुनिश्चित गर्ने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	निरन्तर	

गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	कैफियत
कोलेरा किट, LLIN र पानी शुद्धीकरण ट्याब्लेटहरू र खोप र खोप सम्बन्धी वस्तुहरू र बाढी प्रतिक्रियाको लागि आवश्यक औषधि र चिकित्सकहरूको व्यवस्था गर्ने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	तुरुन्तै	
५ वर्षमुनिका बालबालिका तथा गर्भवती महिलाहरूलाई उचित पोषणको प्रबन्ध, नियमित स्वास्थ्य सेवा (खोप, पूर्वप्रसूति तथा उत्तरप्रसूति सेवा, परिवार नियोजन, सुरक्षित खानेपानी र सरसफाई, महिनावारी सरसफाई, व्यवस्था आदिको निरन्तरता दिने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	१ हप्ता पछि	
आमाको दूधलाई प्रतिस्थापन गर्ने वस्तुहरूको अनाधिकृत बिक्री वितरण तथा प्रयोगमा रोक लगाउन नियमित अनुगमन तथा समन्वय गर्ने ।	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	तुरुन्तै	
खाद्यन्न अभाव, विपद् तथा महामारीका कारण हुन सक्ने स्वास्थ्य पोषणको समस्यालाई व्यवस्थापन गर्नका लागि आवश्यक सामग्रीको मौज्जात र वितरण (Paracetamol, ORS, RUTF, Fortified Flour, MUAC Tape, MNP, weighing machine, Vitamin-A, Iron Folic acid, height board, F-75, F-100, ReSomal)	स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय र सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका विकास साझेदारहरू	निरन्तर १ हप्ता पछि	

माथि उल्लेखित कार्यहरू प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्नका निमित्त विभिन्न सरकारी, गैहसरकारी तथा अन्य स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरिएको सुनिश्चित गरिनेछ ।

नोट: स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रसँग सम्बन्धित पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको थप जानकारीका लागि सो क्षेत्रको विस्तृत योजना हेर्न सकिनेछ ।

द. शिक्षा

नेतृत्व गर्ने निकाय: शिक्षा विकास निर्देशनालय (सामाजिक विकास मन्त्रालय)

सह नेतृत्व: युनिसेफ, सेभ द चिल्ड्रेन,

सदस्यहरू: प्लान नेपाल,

भूमिका तथा जिम्मेवारी

पूर्व तयारीका क्रियाकलापहरू

- विद्यालय स्तरमा समुदाय, विद्यालय व्यवस्थापन समिति वि.व्य.स. अभिभावक, शिक्षक, विद्यार्थीको समेतको सहभागितामा मनसुन पूर्वतयारी गर्न नियमित बैठक, छलफल तथा अन्तरक्रिया गर्ने
- उपलब्ध Student Kit, School Kit, ECD Kit, Recreational Kit जस्ता सामग्रीको परिमाण अद्यावधिक गर्ने
- शिक्षा सन्जाल समूह (Education Cluster) का सदस्य संस्थाहरूसँग उपलब्ध शैक्षिक सामग्रीहरू, सामग्री भण्डारण गरेको स्थान र जनशक्तिको अभिलेख अद्यावधिक राख्ने ।
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण/अल्पीकरण योजनामा शिक्षकको क्षमता अभिवृद्धिलाई विद्यालय सुरक्षा योजनाको एउटा पाटोको रूपमा विद्यालय सुधार योजनामा समावेश गर्ने
- शिक्षकहरूलाई खोज तथा उद्धार कार्यमा खटाउँदा र विद्यालयलाई आश्रयस्थलको रूपमा प्रयोग गर्दा त्यसबाट शिक्षामा पर्ने प्रभाव बारे शिक्षकहरूलाई Learning Materials का माध्यमबाट सचेतना/अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- विद्यालय पहुँचका लागि सुरक्षित वैकल्पिक बाटोहरूको पहिचान गर्ने गराउने ।
- आपत्कालीन अवस्थाको शिक्षाका शैक्षिक सामग्रीहरूको वितरण र व्यवस्थापन सम्बन्धमा मार्फत अभिमुखीकरण गर्ने ।
- क्षतिको विवरण सङ्कलन गर्नका लागि र सही सूचना सम्प्रेषण गर्नका लागि सूचनाहरूको मस्यौदा तथा सूचना फारमहरू भर्ने सीप विकासको लागि शिक्षक DRR focal Person हरूलाई विद्युतीय सन्चार माध्यमबाट अभिमुखीकरण गर्ने ।
- अस्थायी सिकाइ केन्द्र/कक्षाकोठा निर्माणका लागि प्राथमिक र वैकल्पिक स्थानको पहिचान तथा छनोट गर्ने गराउने
- अस्थायी सिकाइ केन्द्र/कक्षाकोठा निर्माण, शौचालय र खानेपानीको लागि आवश्यक पर्ने भौतिक सामग्रीहरू भण्डारण भए नभएको सुनिश्चित गर्ने गराउने

<ul style="list-style-type: none"> ● प्रत्येक विद्यालयमा प्राथमिक उपचारका सामग्री राख्न सहजीकरण गर्ने र सुनिश्चित गर्ने ● आपतकालीन अवस्थामा सम्पर्कको लागि बालबालिकाको अभिभावकको सम्पर्क नम्बर प्रत्येक विद्यालयमा अधावधिक गर्ने गराउने ।
<p>प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● आंशिक भत्केका विद्यालय भवन मर्मत सहयोग ● अस्थायी सिकाई केन्द्र २२५ वटा निर्माण गरेर कक्षा सञ्चालन गर्ने गराउन ६० जना १ अस्थायी सिकाई केन्द्र, अस्थायी सिकाई केन्द्र किशोरीमैत्री, बालमैत्री र अपांगमैत्री निर्माण गर्ने । ● Back to school campaign सञ्चालन गर्ने र भयरहित वातावरणमा कक्षा सञ्चालन गर्ने ● अस्थायी सिकाई केन्द्रमा स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्था गर्ने ● बालिका सुलभ शौचालय निर्माण सहयोग गर्ने गराउने ● सेनेटरी प्याड वितरण गर्ने सहयोग गर्ने ● विद्यालय आवतजावत गर्ने बाटो मर्मत गर्ने ● शैक्षिक सामग्री तथा पाठ्यपुस्तक सहयोग गर्ने ● विद्यालय स्तरमा बालबालिकालाई मनोसामाजिक परामर्शको कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ● बिपदबाट भएका क्षतिको अद्यावधिक गर्ने ● विद्यालय पहुँचका लागि सुरक्षित बैकल्पिक बाटोहरूको पहिचान गर्ने ● समुदाय, विधार्थी, शिक्षक अभिभावक संघलाई विद्यालय सुरक्षा योजना, बाढीले थुपारेको फोहोरको सरसफाई, अस्थायी सिकाई कक्षा निर्माण तथा सञ्चालन र मर्मत सम्भारसम्बन्धी उनीहरूको भूमिका तथा जिम्मेवारी सम्बन्धी सन्देशमूलक सामग्री तयार गरी प्रसारण गर्ने । ● विद्यालयलाई आपतकालीन आश्रय स्थलको रूपमा प्रयोग नगरी अन्य बैकल्पिक स्थानहरूमा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाउने । ● अस्थायी सिकाई केन्द्रमा प्राथमिक उपचारका सामग्रीहरूको व्यवस्थापन गर्ने र आवश्यकता अनुसार परिचालन गर्ने ।

नोट: विस्तृत विवरणको लागि शिक्षा क्षेत्रको Contingency Plan हेर्न अनुरोध । स्थानीय तहले आफ्नो योजना र जिम्मेवारी अनुसार समन्वयात्मक ढंगबाट काम गर्न सक्नेछ ।

९. सुरक्षित आश्रयस्थल तथा शिविर समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापन

मुख्य जिम्मेवार निकाय: भौतिक पूर्वाधार तथा शहरी विकास मन्त्रालय, वीरेन्द्रनगर सुर्खेत

विषय गत क्षेत्र गठन: २०७८ जेठ २८, बैठक: १ पटक

सहायक जिम्मेवार निकाय: सेभ द चिल्ड्रेन, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, र आई.ओ.एम.

सदस्य संस्थाहरू: वर्ल्ड भिजन इन्टरनेशनल, मर्सिकोर नेपाल, प्लान इन्टरनेशनल, युनिसेफ, Welthungerhilfe, विश्व खाद्य कार्यक्रम, स्याक नेपाल, सुर्खेत, आर.टि.आई., स्वास्थ्यका लागि सक्षम प्रणाली

अनुमानित आवश्यक बजेट: रु. ४३,३८,७५०० (प्रति परिवार रु. १२,५०० का दरले)

क्षेत्रगत सदस्य संस्थाहरू: जम्मा १३ संस्थाहरू

विषयगत क्षेत्र: सुरक्षित आश्रयस्थल तथा शिविर समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापन ।

पूर्व तयारीका क्रियाकलापहरू

- कर्णाली प्रदेशमा जोखिममा रहेका समुदायहरूको पहिचान गरी विपद्को बेला आवश्यक पर्ने आश्रयस्थलको सङ्ख्या र यसको क्षमताहरूबारे सरोकारवालाहरूलाई जानकारी गराउने ।
- बाढी पहिरोको जोखिममा रहेका समुदायहरूको सूचीकरण गरी सम्बन्धित पालिकाहरूसँग समन्वय र सम्पर्क गरी पूर्वतयारीको कामहरू गर्ने ।
- शिविर व्यवस्थापन समितिहरू विनाका विस्थापित स्थानहरूमा अग्रपंक्तिमा खटिनेहरूको लागि कोभिड-१९ सँग सम्बन्धित जनस्वास्थ्यमा मापदण्डसहित शिविर व्यवस्थापन सम्बन्धित प्रशिक्षण दिने ।
- खुल्ला क्षेत्रको रूपमा घोषित वा पहिचान गरिएको स्थान तथा आश्रयस्थलमा शिविरको सञ्चालन गर्नको निम्ति साईट प्लानहरू उपलब्ध गराउने वा स्वतः स्फुर्त साईटहरूको द्रुत गतिमा स्तरोन्नति तथा परिमार्जन गर्नका लागि साईट प्लानहरू उपलब्ध गराउने ।
- मन्त्रालयसँगको समन्वयमा बाढी पहिरोको जोखिम भएका विभिन्न जिल्ला तथा स्थानीय तहमा बनाइएका सामुदायिक भवन वा आश्रयस्थलको (अस्थायी बासस्थानहरू) मापन गरी अद्यावधिक विवरण उपलब्ध गराउने ।
- मनसुनपूर्व सुरक्षित आश्रय स्थल (Shelter) तथा शिविर समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिमुखीकरण तथा तालिम सञ्चालन गर्ने ।
- आश्रय स्थल (Shelter) तथा शिविर समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रको मासिक बैठक बस्ने ।

प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू

- साइट व्यवस्थापन गर्ने र साइटमा आवश्यक पर्ने खाद्यान्न र गैह्रखाद्यान्न सामग्रीहरूको व्यवस्थापनको लागि सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रहरूबीच समन्वय र सहकार्य गर्ने ।
- साइट व्यवस्थापनको लागि स्थानीय पालिका र जिल्लाहरूसँग मिलेर स्वयंसेवकहरू परिचालन गर्ने ।
- साइटको चाप व्यवस्थापन र सुविधाहरू थप सुदृढ गर्न र कोभिड १९, डेंगु तथा पानीजन्य संक्रामक रोगहरूको सङ्क्रमण रोक्न खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता स्वास्थ्य तथा पोषण (Health and Nutrition) अन्य विषयगत क्षेत्रहरूसँग मिलेर काम गर्ने ।
- विस्थापित साइट र समुदायमा रोगहरूको सङ्क्रमणबाट जोगाउन सेवा प्रवाहमा सङ्क्रमण रोकथाम तथा नियन्त्रणका मापदण्डको पालना गर्न प्रोत्साहन गर्ने ।
- आश्रयस्थल वा शिविरमा रहेका प्रभावित व्यक्तिहरूको संरक्षण, खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता (WASH), खाद्यन्न, पोषण, आश्रयस्थल: गैह्रखाद्य सामग्री सम्बन्धी सूचना व्यवस्थापनको निम्ति विस्थापन ट्राकिङ म्याट्रिक्स (Displacement Tracking Matrix) कोभिड १९ महामारीसँग सान्दर्भिक हुने गरी अद्यावधिक गराउने ।
- आश्रयस्थल वा शिविरमा रहेका प्रभावित जनसङ्ख्यालाई जीवन रक्षार्थ सेवाहरू समयमा नै सुनिश्चित गर्ने । प्रदान गरिएको सेवा सम्बन्धी सूचना व्यवस्थापन गर्ने ।
- विस्थापन ट्राकिङ म्याट्रिक्स (Displacement Tracking Matrix) कार्यान्वयन गरी आवश्यकता वा सेवा पहिचानका लागि सूचना सङ्कलन गर्ने, प्रभावित क्षेत्रहरूमा रहेका प्रावधान र अन्तरहरू (Provision and Gaps) सम्बन्धी जानकारी सङ्कलन गर्न नियमित रूपमा (Remote assessment) विधि मार्फत सूचना, नक्सा र तथ्याङ्कको अद्यावधिक गरी विभिन्न क्लस्टरहरू वा निकायहरूलाई सूचना प्रदान गर्ने ।
- आश्रयस्थल र शिविरस्थलहरूमा गुनासो संयन्त्रहरूको स्थापना सुनिश्चित गर्ने ।
- अरु विषयगत क्षेत्रहरूको समन्वयमा शिविर तथा आश्रय स्थलहरूमा निरन्तर स्वास्थ्य सेवाहरू, मनोबैज्ञानिक: मानसिक परामर्श, सिफारीसको प्रभावकारी कार्यपद्धति (Referral mechanism) स्थापना गराउने ।
- आश्रयस्थल तथा अन्य विषयगत क्षेत्रहरूसँगको समन्वयमा फिर्ता सहयोगको (यातायत, संकलित फिर्ता प्याकेजमार्फत नगद र सामानको सुबिधा) बन्दोबस्त गर्ने ।
- आवास तथा गैह्रखाद्य सामग्री वितरणको नियमित अनुगमन, मुल्याङ्कन र समीक्षा गर्ने ।
- प्राथमिकता शिविर र आश्रयस्थल जहाँ अझै फिर्ता सम्भव छैन, त्यसता साइटहरूको पुर्वाधार सुधार गर्ने वा ट्रान्जिट केन्द्रहरू (transit centers) र शिविरहरूको स्तरोन्नति गर्ने ।
- शिविरहरू वा आश्रयस्थलहरू बन्द गर्ने (Decommission), निसङ्क्रमण (Disinfection) गर्ने र शिविरहरू बन्द गर्दा यथासक्दो साइटहरूलाई आफ्नो मौलिक प्रयोगमा फिर्ता लाने ।

मनसुन पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना

क्रियाकलाप	समयावधि	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय
क्षेत्रगत सदस्यहरूसँग सञ्चार तथा बैठक मोबाइल एप प्रयोग गरी तथ्याङ्क सङ्कलन	पहिलो दिन	भौतिक पूर्वाधार तथा शहरी विकास मन्त्रालय, जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति र विषयगत सदस्य संस्थाहरू	स्थानीय सरकार, विषयगत सदस्य संस्थाहरू,
क) प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा औजारका प्रतिहरू उपलब्ध गराउने। ख) विपदको लेखाजोखा सम्बन्धी औजारको प्रयोग गरी द्रुत लेखाजोखा सञ्चालन गर्ने	दोश्रो दिन	भौतिक पूर्वाधार तथा शहरी विकास मन्त्रालय, जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति र विषयगत सदस्य संस्थाहरू	स्थानीय सरकार, विषयगत सदस्य संस्थाहरू, सरकारी तथा गैहसरकारी संस्था
विस्थापितको सङ्ख्या र जानकारी लिने पहिचान भएकालाई अस्थायी आवासमा बसोबास गराउने	पहिलो दिन	भौतिक पूर्वाधार तथा शहरी विकास मन्त्रालय, जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति र विषयगत सदस्य संस्थाहरू	स्थानीय सरकार, विषयगत सदस्य संस्थाहरू, सरकारी तथा गैहसरकारी संस्था
आवश्यकता अनुसार ओछ्याउने, ओड्ने, लगाउने कपडा तथा खाना पकाउने, खाने भाँडावर्तन विनाभेदभाव वितरण गर्ने (गैहखाद्य सामग्री वितरण) ग) आश्रयस्थल निर्माण	पहिलो महिना	भौतिक पूर्वाधार तथा शहरी विकास मन्त्रालय, जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति र विषयगत सदस्य संस्थाहरू	स्थानीय सरकार, विषयगत सदस्य संस्थाहरू, सरकारी तथा गैहसरकारी संस्था
आवास तथा गैहखाद्य सामग्री वितरणको अनुगमन, मुल्याङ्कन र समीक्षा गर्ने	दोश्रो महिना	भौतिक पूर्वाधार तथा शहरी विकास मन्त्रालय, जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति र विषयगत सदस्य संस्थाहरू	स्थानीय सरकार, विषयगत सदस्य संस्थाहरू, सरकारी तथा गैहसरकारी संस्था
विस्थापन ट्रायकिड म्याट्रिक्स माध्यमबाट आवश्यकता र उपलब्ध सेवाहरूको पहिचान गरी आवश्यक सूचना अन्य निकायहरूलाई उपलब्ध गराउने।	पहिलो महिना	भौतिक पूर्वाधार तथा शहरी विकास मन्त्रालय, जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति र विषयगत सदस्य संस्थाहरू	स्थानीय सरकार, विषयगत सदस्य संस्थाहरू, सरकारी तथा गैहसरकारी संस्था

जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालयको मनसुनजन्य विपद्को पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा मुख्य जिम्मेवारी

कर्णाली प्रदेशमा जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय अन्तर्गत सञ्चालित ३५ वटा बाढी पूर्वसूचना केन्द्र र ६८ वटा मौसमी सूचना केन्द्रहरू छन्। यी केन्द्रहरूले जल तथा मौसमी विपद् खासगरी भारी वर्षा तथा बाढीको पूर्वजानकारी दिन सक्छन्। सुर्खेतको रातानाङ्गलामा मौसमी राडार केन्द्र स्थापना गरिएको छ। उक्त केन्द्रले कर्णाली प्रदेशकै वर्षा र बाढीको अलावा, असिना र हावाहुरी सम्बन्धी पनि पूर्वजानकारी उपलब्ध गराउन सक्छ। त्यसकारण जल तथा मौसमजन्य विपद्को पुर्वानुमान र पूर्वसूचना दिन सकिने हिसाबले यस प्रदेश देशमै अग्रणी स्थानमा रहेको छ।

पूर्वतयारीसँग सम्बन्धित कार्यहरूको प्राथमिकीकरण:

- विपद्सँग सम्बन्धित सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय बैठक गर्ने ।
- जिल्ला भित्रका सबै स्थानीय तहका विपद् व्यवस्थापन समितिहरूलाई तालिम प्रदान गर्ने ।
- जिल्ला भित्रका सबै स्थानीय तहका विपद् व्यवस्थापन समितिहरूमा मनसुन पूर्वतयारी कार्यशाला सञ्चालन गर्ने ।
- विपद्पूर्वतयारी सम्बन्धी अभिमुखीकरण गर्ने।
- जिल्ला भित्रका सबै स्थानीय तहका विपद् व्यवस्थापन समितिलाई पुनरावलोकन गरी अद्यावधिक गर्ने।
- तालिम प्राप्त दक्ष जनशक्तिहरूको विवरण, लेखाजोखा राख्ने र अद्यावधिक गर्ने।
- विषयगत समितिहरूको नियमित बैठक गर्ने।
- जिल्ला आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रको क्षमता अविबृद्धि गर्ने ।
- पूर्व तयारीका लागि कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने ।

क्षेत्रगत दायित्व:

जल तथा मौसम विज्ञान विभाग/कार्यालयको दायित्व:

- मौसम तथा बाढी पुर्वानुमान गरी पूर्वसूचना प्रबाह गर्ने

सि नं	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समय	उपलब्ध स्रोत, साधन, जनशक्ति	कैफियत
१	<p>तीन दिन (७२ घण्टा) सम्मको मौसमको पुर्वानुमान कर्णाली प्रदेशको लागि दैनिक विहान ६ बजे पुर्वानुमान सूचना जारी गर्ने । विषम अवस्थामा जुनकुनै बेला पनि सूचना जारी हुनेछ ।</p> <p>मौसमको विशेष अवस्थामा चेतावनी सहितको आकस्मिक मौसम बुलेटिन जारी हुनेछ । आवश्यकता अनुसार विग्रदो मौसमको अवस्थाबारेको पूर्वसूचना समेत जारी गरिनेछ ।</p>	जल तथा मौसम विभाग	जल तथा मौसम कार्यालय	३ दिन सम्मको	२ जना डेडिकेटेड	आकस्मिक मौसम बुलेटिन र मौसम पूर्वसूचना जुनसुकैबेला पनि जारी गरिनेछ
२	<p>तीन दिन (७२ घण्टा) सम्मको बाढीको पुर्वानुमान कर्णाली नदी भेरी नदी र अन्य शाखा नदीहरूको बाढीको पुर्वानुमान तथा पूर्वसूचना बुलेटिन दैनिक रूपमा विहान ७ बजे अपडेट गरिनेछ । विषम अवस्थामा जुनकुनै बेला बुलेटिन जारी हुनेछ ।</p>	जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय	बाढी पुर्वानुमान महाशाखा, जल तथा मौसम विज्ञान विभाग	३ दिन सम्मको		भेरी र कर्णाली नदीहरूमा ३ दिन र प्रदेश भएर बहने साना नदीहरूमा १ दिनसम्मको पुर्वानुमान गरिनेछ ।
३ (क)	<p>बाढी तथा मौसम पूर्वसूचना प्रबाह:</p> <ul style="list-style-type: none"> • अतिजन्य मौसम र बाढी सूचना जल तथा मौसम विज्ञान विभागको आधिकारिक वेबसाइटहरू क्रमश mfd.gov.np र hydrology.gov.np मा राखिने छ । • तत्कालै प्रदेश विपद् व्यवस्थापक कार्यकारी समिति, प्रदेश आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र जिल्ला 	जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय	प्रदेश आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र	पुर्वानुमान तथा पूर्वसूचना बुलेटिन जारी भएको आधा घण्टाभित्र सम्पूर्ण सरोकारवालाहरू		

सि नं	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समय	उपलब्ध स्रोत, साधन, जनशक्ति	कैफियत
	<p>आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रमा सूचना संप्रेषित गरिनेछ ।</p> <ul style="list-style-type: none"> जारी भएको पूर्वसूचना बुलेटिन जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालयको आधिकारिक Twitter Page: https://twitter.com/DHM_FloodEWS र website http://www.hydrology.gov.np/#/?_k=15d81bमा राखिनेछ बाढी सतर्कता तह नजिक पुग्न लागेमा, सतर्कता तह पार गरेमा, खतरा तह पार गरेमा वा अन्य विषम अवस्थामा नेपाल टेलिकम र एनसेल मार्फत बाढी बाट प्रभावित हुने मुख्य नदी जलाधारका सर्वसाधारणहरूलाई मोवाइलमा एस एम एस पठाइने छ । देशभरका सर्वसाधारणको लागि ११५५ नंबरको टोलफ्री सेवा बाढी पूर्वसूचना प्रदान गर्ने उद्देश्यले मनसुनभर सञ्चालन गरिनेछ । मौसम पूर्वानुमानको हकमा सर्वसाधारण लगायतका लागि सम्पर्क टेलिफोन काठमाडौंमा- ०१-४११३१९१ र ०१-४४८६८६९ र सुर्खेतमा ०८३-५२३५१९, ९८५८०५२ र २३४ मा २४ सै घण्टा खुल्ला राखिनेछ । अत्यन्तै विषम प्रकृतिको बाढी तथा मौसमको पुर्वानुमान भएको खण्डमा प्रेष विज्ञप्ति समेत जारी गरिनेछ । बाढी र मौसम बुलेटिन सबै सञ्चारका माध्यमहरूलाई नियमित रूपमा प्रदान गरिनेछ । 			तथा सर्व साधारण हरूमा प्रवाह भैसक्ने छ		

सि नं	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समय	उपलब्ध स्रोत, साधन, जनशक्ति	कैफियत
४ (ख)	बाढी तथा मौसम पूर्वसूचना प्रवाह: जल तथा मौसम विज्ञान विभाग/कार्यालयबाट जारी भएको पूर्वसूचना जिल्ला स्थित सबै सरोकारवाला निकायहरूले आ-आफ्नो मातहतको निकायहरू मार्फत प्रभावित हुन सक्ने सबै समुदाय र व्यक्तिहरूमा पु-याउने	प्रदेश आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र, स्थानीय आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रहरू	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, मास मिडिया	सूचना प्राप्त हुनासाथ		

गैहसरकारी निकायको मनसुनजन्य विपद्को पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा मुख्य जिम्मेवारी

नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
पूर्वतयारीका मुख्य क्रियाकलापहरू
<ul style="list-style-type: none"> • सेल्टर सम्बन्धी अभिमुखीकरण तथा तालिम गर्ने । • सेल्टर निर्माणका लागि आवश्यक पर्ने सामग्रीहरू भण्डारण गर्ने • गोदाम घरहरू अद्यावधिक गर्ने । • राहत आपूर्ति तथा वितरण (खाद्य तथा गैहखाद्य सामग्रीहरू) तयारी अवस्थामा राख्ने । • प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखाका फारामहरू छपाई गरेर तयारी अवस्थामा राख्ने । • प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखाका लागि आवश्यक पर्ने दक्ष जनशक्ति तयार र अद्यावधिक गर्ने । • प्राथमिक उपचार, cadre, CSAR टोली लाई तालिम दिने र अद्यावधिक गर्ने ।
प्रतिकार्यका मुख्य क्रियाकलापहरू
<ul style="list-style-type: none"> • प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा सर्वेक्षण गर्ने । • राहत आपूर्ति तथा वितरण (खाद्य तथा गैहखाद्य सामग्रीहरू) वितरण गर्ने । • खानेपानी तथा सरसफाई र स्वास्थ्य सम्बन्धी गतिविधिहरू तथा स्वास्थ्य कीट वितरण, अभिमुखीकरण, जनचेतनामूलक कार्यक्रम तालिमहरू गर्ने । • जिल्ला शाखाहरू र DDRT लाई सचेत पत्र पठाउने । • दैनिक प्रतिवेदन प्रकाशन तयार गर्ने । • मनसुन पुनर्लाभ कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । • सेल्टर निर्माणमा सहयोग गर्ने ।

निजी क्षेत्रको मनसुनजन्य विपद्को पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा मुख्य जिम्मेवारी

चेम्बर अफ कमर्स र उद्योग वाणिज्य संघ	
पूर्वतयारीका मुख्य क्रियाकलापहरू	
<ul style="list-style-type: none"> • मनसूनको अवस्थालाई मध्यनजर गरी जिल्ला तथा स्थानीय स्तरका व्यापारीहरूलाई आवश्यक पर्ने खाद्य तथा गैह्रखाद्य सामग्रीको भण्डारण गर्न लगाउने । • सम्बन्धित क्षेत्रको व्यावसायिक निरन्तरता योजना तयार गर्न लगाउने । • यातायात व्यवसायी, ट्रक व्यवसायी, हेभिइक्विपमेण्ट व्यवसायीहरूसँग सम्झौता गर्ने । 	
प्रतिकार्यका मुख्य क्रियाकलापहरू	
<ul style="list-style-type: none"> • निर्माण स्थलको जोखिमको लेखाजोखा गर्ने र निर्माणस्थल जोखिम पूर्ण पाईएमा निर्माण सामग्री एवम् कामदारहरूलाई सुरक्षित स्थानमा पुनस्थापित गर्ने । • आवश्यक पर्ने खाद्य तथा गैह्रखाद्य सामग्रीहरूको वितरण गर्ने र गराउने । • बजारमा खाद्य तथा गैह्रखाद्य वस्तुको कालोबजारी हुन नदिन अनुगमन गर्ने र सहयोग गर्ने । • आवश्यकता अनुसार बन्दोवस्ती विषयगत क्षेत्रको लागि आवश्यक पर्ने ढुवानीको साधनमा सहयोग गर्ने । 	
हेलिकप्टर सेवा दिने कम्पनीहरू	
आवश्यकता अनुसार खोज तथा उद्धार तथा राहत सामग्री ढुवानी गर्न हेलिकप्टर सेवा उपलब्ध गराउने	मनसूनको अवस्थालाई ध्यानमा राखी हेली सेवा दिन तयारी अवस्थामा रहने

नोट: क्लष्टर वा विषयगत क्षेत्र अनुसारको विस्तृत कार्ययोजना विषयगत क्षेत्रको भैपरी योजनामा उल्लेख गरिएको छ।

अनुसूचीहरूः

अनुसूची-१:

आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय सुर्खेत विपद् व्यवस्थापन शाखामा
कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण

सि.नं.	दर्जा	नाम थर	सम्पर्क नम्बर
१	अधिकृत (शाखा प्रमुख)	कृष्ण ब. रोकाया	९८५८३२०६६६

प्रदेश आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र (PEOC) कर्णाली प्रदेश
आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय सुर्खेतमा कार्यरत
प्र.क.हरूको नामावली विवरण

सम्पर्क नम्बर :- ०८३-५२१३५०

स्थापना मिति:- २०७१।११।२६ गते

सि.नं.	दर्जा	नाम, थर	सम्पर्क नम्बर
१	प्र.स.नि.	लोक प्रसाद देवकोटा	९८६८९५८५४०
२	स.प्र.स.ह.	मधुसुधन ढकाल	९८५१२५८०९६
३	प्रा.प्र.ज.	सम्झना बस्नेत	९८४५०१९९०४
४	स.प्र.स.ह.	दीर्घ बहादुर वली	९८४८१५१४८४

अनुसूची-२:

जिल्ला आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रको विवरण

DEOC सुर्खेतमा कार्यरतहरूको विवरण :-

सम्पर्क नं. ०८३-५२१३००

स्थापना मिति-२०७६/०४/२९ गते

ना.सु. यम बहादुर अधिकारी ९८४८०४०९५७ बिपद् व्यवस्थापन हेर्ने			
सि.नं.	दर्जा	नाम थर	सम्पर्क नम्बर
२	स.प्र.स.ह.	गणेश बहादुर थापा	९८४८२११४१०
३	स.प्र.स.ह.	सुमन चन्द ठकुरी	९८५८०९१०९१

DEOC दैलेखमा कार्यरतहरूको नामावली विवरण:-

सम्पर्क नम्बर :- ०८९-४१०२३३

स्थापना मिति-२०७१/०१/२४ गते

सि.नं.	दर्जा	नाम थर	सम्पर्क नम्बर
१	स.प्र.स.ह.	शेर बहादुर गुरुङ	९८६३१२२२५५, ८२३३१३४४६

DEOC जुम्लामा कार्यरतहरूको नामावली विवरण:-

सम्पर्क नम्बर:-

स्थापना मिति-२०७०/०१/२३ गते ।

सि.नं.	दर्जा	नामथर	सम्पर्क नम्बर
२	स.प्र.स.ह.	जितेन्द्र शाही	९८६७८७१७६०

DEOC जाजरकोमा कार्यरतहरूको नामावली विवरण:-

सम्पर्क नम्बर:- ९७४५२०२८११

स्थापना मिति :- २०७१/०१/२५ गते

सि.नं.	दर्जा	नामथर	सम्पर्क नम्बर
३	स.प्र.ह	बिर्ख बहादुर कसेरा	९८६८२९९०२१

DEOC रुकुम पश्चिममा कार्यरतहरूको नामावली विवरण:

सम्पर्क नम्बर:-

स्थापना मिति-२०६९/०२/१७ गते

सि.नं.	दर्जा	नामथर	सम्पर्क नम्बर
१	स.प्र.स.नि.	अम्मर अधिकारी	९८४८०३९३५६

DEOC डोल्पा मा कार्यरतहरूको नामावली विवरणः -

सम्पर्क नम्बर :- ०८७५५०१५४

स्थापना मिति:- २०७२/०६/११ गते

सि.नं.	दर्जा	नाम थर	सम्पर्क नम्बर
२	प्र.ह.	छुबिलाल ढकाल	९८४२६८८५०६
३	स.प्र.स.ह	हरि के.सी.	९८४७७८०९३४

DEOC सल्यानमा कार्यरतहरूको नामावली विवरणः-

सम्पर्क नम्बर:- ०८८५२००७१

स्थापना मिति:- २०७७/१०/२६ गते ।

सि.नं.	दर्जा	नाम थर	सम्पर्क नम्बर
१	प्र.स.ह.	मिना सुनार	९८४८१४७१६२/ ९८४८१८२०५४
२	स.प्र.ज.	संगीता चुनारा	९८४८०१८५८५

DEOC मुगुमा कार्यरतहरूको नामावली विवरणः-

सम्पर्क नम्बर :-

स्थापना मिति:- २०७७/१०/२६ गते ।

सि.नं.	दर्जा	नाम थर	सम्पर्क नम्बर
१	स.प्र.ज .	तुलसी अधिकारी	९७६५५७५५०३

DEOC हुम्ला कार्यरतहरूको नामावली विवरणः-

सम्पर्क नम्बर:- ०८७६८००३३

स्थापना मिति:- २०७७/११/०१ गते ।

सि.नं.	दर्जा	नाम थर	सम्पर्क नम्बर
१	स.प्र.ब.ह.	बम बहादुर थापा	९८४८२३७०६०
२	प्र.ज.	चन्द्र बुढा	९८४४७४१७२८

DEOC कालिकोटमा कार्यरतहरूको विवरणः-

सम्पर्क नम्बर :- ०८७४४०१८१

स्थापना मिति:- २०७७।११।१० गते

सि.नं.	दर्जा	नाम थर	सम्पर्क नम्बर
१	स.प्र.जवान	अशोक परियार	९८६६६४१२६२

अनुसूची-३

कर्णाली प्रदेश स्थित प्रमुख जिल्ला अधिकारी तथा सहायक जिल्ला अधिकारीहरूको सम्पर्क विवरण

क्र.स	जिल्ला	पद	नाम	सम्पर्क फोन	इमेल
१	सुर्खेत	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	नारायण प्रसाद सापकोटा	९८५८००७७७७	surkhetdao@gmail.com
		सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी		९८५८०७७७९७	
२	दैलेख	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	गोगन बहादुर हमाल	९८५८०९७७७७	daodailekh@gmail.com
		सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी	गणेशप्रसाद कोइराला	९८५८०४०९२६	
३	जाजरकोट	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	राम कुमार महतो	९८५८०४७७७७	jajarkotdao62@gmail.com
		सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी	हरिश्चन्द्र शर्मा	९८५८०७७३३३	
४	रुकुम पश्चिम	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	हरि प्रसाद पन्त	९८५७८३७७७७	haripant338@gmail.com
		सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी	प्रवेश बडुवाल	९८५७८२००९०	daorukum@gmail.com
५	सल्यान	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	बेद प्रसाद खरेल	९८५७८४७७७७	salyandao@gmail.com,
		सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी	थमन खड्का	९८५७८४४३३६	daosalyan@moha.gov.np

क्र.स	जिल्ला	पद	नाम	सम्पर्क फोन	इमेल
६	कालिकोट	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	जोरा सिंह माझी	९८५८३३७७७७	dao.kalikot@gmail.com
		सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी	सरोज अधिकारी	९८५८३२०७५१	sarojsuba32@gmail.com
७	जुम्ला	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	जय कुमार घिमिरे	९८५८३२७७७७	daojumla@gmail.com
		सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी	रिक्त रहेको		
८	मुगु	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	मोहन बहादुर थापा	९८५८३४७७७७	daomugu@moha.gov.np
		सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी	रबिन्द्र बखेडा	९८५८३२२६६६	
९	हुम्ला	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	श्रीनाथ पौडेल	९८५११२०८११	myoffice2079@gmail.com
		सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी	अमृत प्रसाद सुबेदी	९८५८३२०७८३	humladao@gmail.com
१०	डोल्पा	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	भुमिश्वर पोखरेल	९८५८३०७७७७	daodolpa2076@gmail.com
		सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी	दामोदर ज्ञवाली	९८५८३६६५६६	daodolpa2076@gmail.com

अनुसूची: ४

खोज तथा उद्धार बिषयगत क्षेत्रको नेतृत्व, सह-नेतृत्व र सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण एक पटक रुजु गर्ने अन्तिममा

नेतृत्व निकाय	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर	इमेल
आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	कृष्ण बहादुर रोकाया	९८५८३२०६६६	krokaya661@gmail.com
सह-नेतृत्व	नाम	सम्पर्क नम्बर	इमेल
नेपाली सेना	मेजर खिम बहादुर डागी	९८४४८७८५०२	khimdangi@gmail.com
सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल	कमल थानी	९८५१२५८४१७	kthani09@gmail.com
नेपाल प्रहरी कर्णाली प्रदेश	राजेश नाथ बाँस्तोला	९८५८०८४४४४	
सदस्यहरू	नाम	सम्पर्क नम्बर	इमेल
नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	अभिषेक ओझा	९८४८२५०७५४	avishek.ojha@nracs.org

अनुसूची ५:

बन्दोबस्ती बिषयगत क्षेत्रको नेतृत्व, सहनेतृत्व र सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण

नेतृत्व निकाय	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर	इमेल
आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	कृष्ण बहादुर रोकाया	९८५८३२०६६६	krokaya661@gmail.com
सह नेतृत्व संस्था	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर	इमेल
विश्व खाद्य कार्यक्रम	पूर्ण बहादुर नेपाली	९८५७०६१३१३	Purna.nepali@wfp.org
सदस्य संस्था	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर	इमेल
मर्सिकोर नेपाल	डम्बर बहादुर बोहोरा	९८४८४३८१३२	dbohara@mercycorps.org
सेभ द चिल्ड्रेन	रत्न राज ओझा	९८५८०८१६११	Ratna.ojha@savethechildren.org
UNOPS	खगेन्द्र चाम्लिङ राई	९८५८०२९९२	khagendrac@unops.org
नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	अभिषेक ओझा	९८४८२५०७५४	avishek.ojha@nracs.org

अनुसूची ६:

बन्दोबस्ती बिषयगत क्षेत्रको अन्तर्गत उपलब्ध साधन, स्रोत र सामग्रीहरूको विवरण

उपकरण र सामग्री नाम संरचना, विवरण	उपलब्ध सङ्ख्या	भण्डारण गरिएको र रहेको स्थान	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर	कैफियत
Family Tent	१०० थान	मानवीय सहायता स्थल, सुर्खेत	सुरेस यादव	९८४१२३३८९२	गृह मन्त्रालयको सामग्री
भण्डारण स्थल	१८६५ वर्ग मि.	मानवीय सहायता स्थल, सुर्खेत	पुर्ण बहादुर नेपाली	९८५७०६१३१३	क्षमता ७५०
तेल भण्डारण टैंक	१	मानवीय सहायता स्थल, सुर्खेत	पुर्ण बहादुर नेपाली	९८५७०६१३१३	
भण्डारण स्थल	३७५ वर्ग मि.	मानवीय सहायता स्थल, जुम्ला	पुर्ण बहादुर नेपाली	९८५७०६१३१३	
तेल भण्डारण टैंक	१	मानवीय सहायता स्थल, जुम्ला	पुर्ण बहादुर नेपाली	९८५७०६१३१३	
प्रिफेब अफिस	४ वटा	मानवीय सहायता स्थल, सुर्खेत	पुर्ण बहादुर नेपाली	९८५७०६१३१३	
फोर्क लिफ्ट	१ वटा	मानवीय सहायता स्थल, सुर्खेत	पुर्ण बहादुर नेपाली	९८५७०६१३१३	
जेनेरेटर	९	मानवीय सहायता स्थल सुर्खेत र जुम्ला	पुर्ण बहादुर नेपाली	९८५७०६१३१३	
गैह्र खाद्य सामग्री	२०० सेट	नेपाल रेडक्रस, प्रदेश कार्यालय	अबिसेक ओझा	९८४८२५०७५४	
गैह्र खाद्य सामग्री	५०० सेट	Mercy Corps Office	डम्बर बहादुर बोहोरा	९८४८४३८१३२	

अनुसूची:७

खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता क्षेत्र अन्तर्गत सम्पर्क विवरण

सरोकारवाला निकायहरू	निकायको कार्यक्षेत्र	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं	ईमेल
जलश्रोत तथा ऊर्जा विकास मन्त्रालय	प्रदेशमा आवश्यकता अनुसार	गोपाल शर्मा/सि.डि.ई कमला खान/अधिकृत छैंठौ	९८५११४६५९९ ९८६४७९७२७३	dhital.gopalsharma@gmail.com gyawalikamala99@gmail.com
भौतिक पूर्वाधार तथा सहरी विकास मन्त्रालय	प्रदेशमा आवश्यकता अनुसार	रमेश सुवेदी/सि.डि.ई	९८५८०४८५९९	rsubedi_7@yahoo.com
सामाजिक विकास मन्त्रालय स्वास्थ्य महाशाखा	प्रदेशमा आवश्यकता अनुसार	विर्ष बहादुर शाही/ स्वास्थ्य महाशाखा प्रमुख	९८४१७२१७४०	brishjee@gmail.com
संघीय खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन आयोजना सुर्खेत	प्रदेशमा आवश्यकता अनुसार	देवेन्द्र झा/प्रमुख	९८५११५१०	fwssmp.surkhet@gmail.com
युनिसेफ	प्रदेशका सबै जिल्लाहरू	कटक बहादुर रोकाया	९८५८०८५५०४	kbrokaya@unicef.org
प्लान इन्टर नेसनल नेपाल	जुमला, कालिकोट, सुर्खेत	दिपेन्द्र सिंह सामन्त	९८०१२४१२३४	deependra.samant@plan-international.org

सरोकारवाला निकायहरू	निकायको कार्यक्षेत्र	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं	ईमेल
सेभ द चिल्ड्रेन	बराहताल र विनपा सुर्खेत आठविस, चामुण्डा, ठाटिकोट, नारायण, दुल्लु दैलेख, भेरी, छेडागढ, जाजरकोट, शुभकालिका र तिलागुफाका	दिपेन्द्र सिंह ठकुरी	९८४८०२१८१०	dipendra.thakuri@savethechildren.org
			९८४८०२१८१०	
हेल्भीटास	सुर्खेत दैलेख कालिकोट र जाजरकोट	मदन भट्ट	९८५८०५१९०२	Madan.Bhatta@helvetas.org
SNV Nepal	विननपा सुर्खेत र चन्दनाथ जुम्ला	पार्वती दंगाल	९८५१३१४१६७	pdangal@snv.org
UNDP	प्रदेशस्तर	रफकसिद्दिकि	९८५११००७९	rafeeqe.siddiqui@undp.org
UNDP/Super	प्रदेशस्तर	यमुना सुवाल / प्रदेश संयोजक	९८४१४८८३८४	yamuna.suwal@undp.org
किर्डाक	सुर्खेत दैलेख कालिकोट जुम्ला हुम्ला मुगु र डोल्पा	नबिन कुमार शाही	९८४८२५१४७९	nshahi@kirdarc.org
सुआहारा	कर्णाली प्रदेशका ५ वटा जिल्लाहरू	सुरज कुमार शर्मा	९८०१२४८६०१	sksharma@hki.org
	-सुर्खेत, जाजरकोट, दैलेख, रुकुम पश्चिम, सल्यान		९८५११४९१७३	
नेपाल रेडक्रस सोसाईटि कर्णाली प्रदेश	वास क्लसटर सदस्य	अभिषेक ओझा	९८४८२५०७५४	avishek.ojha@nrccs.org

सरोकारवाला निकायहरू	निकायको कार्यक्षेत्र	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं	ईमेल
नेपाल रेडक्रस सोसाईटि सुर्खेत	वाश कलस्टर सदस्य	राम लाल आचार्य	९८५८०५२३१०	nrcs.skt@gmail.com
इन्फो	सुआहारा कार्यक्रमका जिल्लाहरू	अनिल महर्जन	९८५१२३३९२५ ९८४१३७३९२५	anil.maharjan@enpho.org
युयसए आइडी स्वच्छता कार्यक्रम		बिबि थापा	९८४९७७३८१७	bthapa@devworks.org
KWAdai – USAID	मुगु जुम्ला कालिकोट दैलेख र सुर्खेत	नारायण वाग्ले डिसिओपि	९८५६०३७६५१	narayan_wagle@dai.com/
Mercy Corps,भकारी	जुम्ला कालिकोट दैलेख सुर्खेत र मुगु	डम्मर वोहरा	९८४८४३८१३२	dbohara@mercy crops.org
GWT	जाजरकोट- भेरी नपा र रुकुम पश्चिम-चौरजहारी नपा	रोहित तुम्वाहाङ्गे	९८४२०५८९९६	hsd@hqgws.org
सुन्दर नेपाल	वीनपा सुर्खेत	भुपेन्द्रप्रसाद कंडेल	९८४८०४१५३०	bkandel@sundarnepal.org.np
स्याक नेपाल	सुर्खेत, जाजरकोट	रेशन चन्द	९८४८०५०३५४	rchand7@gmail.com

अनुसूची ८:

खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता क्षेत्र अन्तर्गत स्रोत साधनका उपलब्धता

क्र.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	अधिकतम	उपलब्ध	अपुग	पूर्वतयरीका लागि खरिद	प्रतिकार्य समयमा थप खरिद
१.	सुरक्षित खानेपानीका लागि						
१.१.	अक्वा ट्याब	कार्टुन	५००	१०	४९०	१९०	३००
१.२.	पियूस	कार्टुन	५००	०	५००	२००	३००
१.३.	ब्लीचीङ्ग पाउडर	बोरा	५००	०	५००	२००	३००
१.४.	बाल्टिन र जगहरू	वटा	३००००	५,०००	२५,०००	५,०००	२००००
१.५.	पानी ट्यांकी ५०० ली, ह्याभी प्लास्टि	वटा	५००	०	५००	१५०	३५०
१.६.	ब्लाडर ट्यांकी	वटा	५०	०	५०	२०	३०
१.७.	पाईप २० मि .मि.	बण्डल	५००	०	५००	१५०	३५०
१.८.	पाईप फिटीङ्ग तथा टुटीहरू	सेट	२००	०	२००	१००	१००
१.९.	पाईप फिटीङ्गकालागि औजार बक्स	सेट	२००	०	२००	१००	१००
१.१०.	पानी परीक्षण किट तथा सामग्रीहरू	सेट	१००	०	२००	१००	१००

क्र.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	अधिकतम	उपलब्ध	अपुग	पूर्वतयरीका लागि खरिद	प्रतिकार्य समयमा थप खरिद
२.	सरसफाई						
२.१.	आपतकालीन शौचालय पोर्टयवल सेट	सेट	२००	०	२००	१००	१००
२.२.	पाईवर पेन / पाईप / टारपोलियन	सेट	१०००	०	१०००	५००	५००
३.	स्वच्छता प्रवर्द्धन						
३.१.	साबुन	कार्टुन	२,०००	०	२०००	१०००	१०००
३.२.	हाईजीन किट	सेट	३००००	५,०००	२५,०००	५,०००	२००००
३.३.	IEC सामग्रीहरू	ठेली	१०००	०	१०००	५००	५००
३.४.	मास्क	बक्स	५०००	०	५०००	२०००	३०००
३.५.	स्यानिटाईजर	वटा	५०००	०	५०००	२०००	३०००
३.६.	डस्टबिन र प्लाष्टिक	सेट	१०००	०	१०००	५००	५००

नोट : विस्तृत विवरणको लागि खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता क्षेत्रको कन्टीजेन्सी प्लान हेर्न अनुरोध।

अनुसूची ९:

खाद्य सुरक्षा बिषयगत क्षेत्रको नेतृत्व, सह-नेतृत्व र सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण:

नेतृत्व संस्था	नाम	सम्पर्क नम्बर	इमेल
भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	धन बहादुर कठायत	९८४८०२६४६६	dhan.kathayat123@gmail.com
सह-नेतृत्व संस्था	नाम	सम्पर्क नम्बर	इमेल
विश्व खाद्य कार्यक्रम (WFP)	पूर्ण बहादुर नेपाली	९८५७०६९३९३	purna.nepali@wfp.org
विश्व खाद्य कार्यक्रम (WFP)	यज्ञ बहादुर पुन	९८५८०४७००९	yagya.pn@wfp.org
सदस्य संस्थाहरू	नाम	सम्पर्क नम्बर	इमेल
कृषि क्षेत्र विकास कार्यक्रम (ASDP)	वासुदेव काफ्ले	०८३-५२५५८४	info@asdp.gov.np
PMAMP	पुष्प राज पौडेल	९८५८०५५३२५	pmamp.piu.surkhet@gmail.com
उद्योग पर्यटन वन तथा वातावरण मन्त्रालय	निरज श्रेष्ठ	९८५८०८२९९४	moitfe@karnali.gov.np
सामाजिक विकास मन्त्रालय	राम प्रसाद अर्याल	९८५८०७०७२३	mosdsurkhet@gmail.com
आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	कृष्ण बहादुर रोकाया	९८५८३२०६६६	krokaya661@gmail.com
आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	पदम बहादुर बुढा	९८५८०९६०००	padambudha2055@gmail.com
खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण कार्यालय	भेष बहादुर थापा	९८५८०७२५३०	
खाद्य तथा कृषि संगठन			

नेतृत्व संस्था	नाम	सम्पर्क नम्बर	इमेल
खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी	माधव मिश्र	९८४७२७६९२६	fmtcsurkhet@gmail.com
उद्योग वाणिज्य संघ	लक्ष्मण कडेल	९८५८०५०६५८	surkhetcci@gmail.com
नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	अभिषेक ओझा	९८४८२५०७५४	avishek.ojha@nrcs.org
Save the Children	ऋषिकेश ढकाल	९८५५०६४२८५	rishikesh.dhakal@savethechildren.org
Helvetas	मदन भट्टराई	९८५८०५१९०२	madan.bhatta@helvetas.org
KISAN II	नेहा थापा	९८४१६८७७३९	Neha.thapa@ceapred.org.np
सुआहारा	सुरज शर्मा	९८५११४९१७३	sksharma@hki.org
GIZ	सुरेश बराल	९८५११७८७५६	
Plan International	मिना पराजुली अम्बिका तिमिल्सेना	९८०२०२०४६९ ९८०१८०१२६८	mina.parajuli@plan-international.org timilsena@plan-international.org
Skill up	रामभक्त न्यौपाने	९८५७८२१५०९	ram.neupane@ceapred.org.np
Mercycorps	डम्बर बोहरा	९८४८४३८१३२	dbohara@mercyorps.org

अनुसूची १०:

खाद्य सुरक्षा बिषयगत क्षेत्र अन्तर्गत उपलब्ध साधन, स्रोत र सामाग्रीहरूको विवरण

क्र. सं.	उपकरण / सामग्री नाम, विवरण	उपलब्ध सङ्ख्या	भण्डारण गरिएको स्थान	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर	कैफियत
१	खाद्यान्न गोदाम घर (WFP)	२	सुर्खेत र जुम्ला	पूर्णबहादुर नेपाली	९८५७०६१३१३	PHSA, MHSA
२	खाद्यान्न गोदाम घर (FMTC)	९	सल्यानबाहेक प्रत्येक जिल्लामा	माधव मिश्र	९८४७२७६९२६	Province level at Surkhet and district level
३	खाद्यान्न (चामल)	१०,००० क्वीन्टल	सुर्खेत र जिल्ला स्थित गोदाम घरहरूमा	माधव मिश्र	९८४७२७६९२६	Province level at Surkhet and district level
४	खाद्यान्न Nutrimix Food (WFP)		५ जिल्ला	पूर्ण बहादुर नेपाली	९८५७०६१३१३	जिल्ला जिल्लामा
५	NFI	325 pc	Surkhet	डम्बर बोहरा	९८४८४३८१३२	

अनुसूची: ११

शीघ्र पुनर्लाभ बिषयगत क्षेत्रको नेतृत्व, सह-नेतृत्व र सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण

नेतृत्व निकाय	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर	इमेल
उद्योग पर्यटन वन तथा वातावरण मन्त्रालय	डा. विनोद प्रसाद देवकोटा	९८५८०५५१४८	Binod_devkota@ymail.com
सह-नेतृत्व	नाम	सम्पर्क नम्बर	इमेल
UNDP Nepal	Rafeeqe Ahmad Siddiqui	९८५११००७७९	rafeeqe.siddiqui@undp.org
UNICEF	फर्सु पन्त	९८५८०८५५१०	
सदस्यहरू	नाम	सम्पर्क नम्बर	इमेल
तयार परियोजना	राजेश शोनी	९८४८०६३७२२	rajesh_shoni@dai.com
भकारी परियोजना	डम्बर बोहरा	९८४८४३८१३२	dbohara@mercycorps.org
उद्योग वाणिज्य संघ	पदम बहादुर शाही	९८५८०५०२६९	
चेम्बर अफ कमर्स	चिन्तामणी शर्मा	९८५८०४०५२८	
विश्व खाद्य कार्यक्रम	पूर्ण नेपाली	९८५७०६१३१३	purna.nepali@wfp.org

अनुसूची १२:

संरक्षण बिषयगत क्षेत्रको नेतृत्व, सह-नेतृत्व र सदस्यहरूको सम्पर्क नम्बर

नेतृत्व निकाय	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर	इमेल
सामाजिक विकास मन्त्रालय	डा. भोज राज शर्मा काफ्ले	९८५८०८९६००	mosdsurkhet@gmail.com
विपद व्यवस्थापन शाखा प्रमुख, आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	कृष्ण बहादुर रोकाया	९८५८३२०६६६	mosdsurkhet@gmail.com
उद्धार तथा प्रहरी	ओम प्रसाद पौड्याल	९८४७०४१११५	omshmap@gmail.com
स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय	डा.रविन खडका	९८५८०५०१४४	dambar.crrp@gmail.com
सुचना सङ्कलन तथा समन्वय	डम्बर बहादुर रोकाया		dambar.crrp@gmail.com
सह-नेतृत्व	नाम	सम्पर्क नम्बर	इमेल
सेभ द निल्ड्रन	उमाकान्त चौधरी	९८४१५०१९९५	Umakant.chaudhary@savethechildren.org
युनिसेफ	कुँगा सण्डुप लामा	९८४८३०९०८६	klama@unicef.org
सदस्यहरू	नाम	सम्पर्क नम्बर	इमेल
प्लान नेपाल	दुर्गा क्षेत्री	९८४८०२९७००	durgakumari.kshetri@plan-international.org
विश्व खाद्य कार्यक्रम	पुर्ण नेपाली	९८५७०६१३१३	Purna.nepali@wfp.org

नेतृत्व निकाय	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर	इमेल
यु.एन.डि.पी. फिल्ड कार्यालय	रिफिक्यु अहमद सिडिक्यु	९८५११००७७९	Rafeeqe.siddiqui@undp.org
नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	अभिषेक ओझा	९८४८२५०७५४	avishek.ojha@nracs.org
सी एम सी नेपाल	लक्ष्मण नाथ	९८४९३९१५३५	laxman@cmcnepal.org.np
टि पी ओ नेपाल	शर्मिला विसी	९८४८०४७५८५	bc.sharmila2044@gmail.com
सोसेक नेपाल	भोलानाथ दाहाल		pod@sosec.org.np
स्याक नेपाल	टिकाराम आचार्य	९८५८०५१५४६	tacharya@sacnepal.org.np
अवाज सुर्खेत	भुपेन्द्र प्रसाद कडेल	९८४८०४१५३०	bkandel@sundarnepal.org.np
स्याक नेपाल	टिकाराम आचार्य	९८४८०४१५३०	bkandel@sundarnepal.org.np
अवाज सुर्खेत	भुपेन्द्र प्रसाद कडेल	९८५८०५०७०४	tekrajst@gmail.com
सुन्दर नेपाल	भुपेन्द्र प्रसाद कडेल	९८४१२४८६४०	rajesh.rishujha@gmail.com
आवाज संस्था (बाल हेल्पलाइन १०९८)	पवित्रा शाही	९८५८०५०८०७	skt@aawaaj.org.np
सोसेक (बाल हेल्पलाइन १०९८)	हिरा सिंह थापा	९८५८०५१०८९	hira.thapa@sosec.org.np
आत्म सम्मानका लागि सहकार्य(क्याड)	धन बहादुर गौतम	९८४८२७४८५०	dhangjumli@gmail.com
सादा नेपाल	अशोक नाथ योगी	९७५८००१४३६	yogiashoksaadanepal@yahoo.com

अनुसूची १३:

सुरक्षित आश्रयस्थल तथा शिविर समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापन क्षेत्र अन्तर्गत उपलब्ध साधन, स्रोत र सामाग्रीहरूको विवरण

क्र.सं	तालिमको नाम	तालिमप्राप्त सङ्ख्या	जिल्ला	सम्पर्क नम्बर	कैफियत
१	घटना व्यवस्थापन तालिम	६०	जाजरकोट, दैलेख, कालिकोट	९८४४९२५६०८	परा समाजिक कार्यकर्ता तथा घटना व्यवस्थापकहरू
२	मनोविमर्श तालिम	७०	दैलेख, कालीकोट, जाजरकोट	९८४४९२५६०८	मनोविमर्शकर्ता र तालिम प्राप्त शिक्षकहरू
३	मनोविमर्श कर्ता	३	दैलेख, कालीकोट, जाजरकोट	९८४५४४१७०५, ९८४०५६०२६८	किर्डाक नेपाल, सोसेक नेपाल, पहाडी क्षेत्र विकास अभियान
४	मनोविमर्श कर्ता	१	सुर्खेत	९८४५२६८८१०	कोसीस नेपाल
५	मनोविमर्श कर्ता	१	सुर्खेत	९८४९३९१५३५	सी एम सी नेपाल
६	मनोविमर्श कर्ता	१	सुर्खेत	९८४८११५१८९	टि पी ओ नेपाल

विवरण	उपलब्ध सङ्ख्या	भण्डारण गरिएको स्थान	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर	कैफियत
हेल्पलाइन १०९८ उद्धार तथा सुरक्षित आवास	३० जना	सोसेक नेपाल	हिरा सिंह थापा	९८५८०५१०८९	h प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा.thapa@sosec.org.np
हेल्पलाइन १०९८ उद्धार तथा सुरक्षित आवास	३० जना	आवाज संस्था	पवित्रा शाही	९८५८०५०८०७	skt@aawaaj.org.np
Dignity kit	३९५ सेट	सेभ द चिल्ड्रन सुर्खेत	दिल ऐर	९८५८४२४१६५	Dil.air@savethechildren.org
Baby package (0-2 year)	५९२ सेट	सेभ द चिल्ड्रन सुर्खेत	दिल ऐर	९८५८४२४१६५	Dil.air@savethechildren.org
Baby package (2-5 year)	५५४ सेट	सेभ द चिल्ड्रन सुर्खेत	दिल ऐर	९८५८४२४१६५	Dil.air@savethechildren.org

अनुसूची १४:

स्वास्थ्य तथा पोषण बिषयगत क्षेत्रको नेतृत्व, सहनेतृत्व र सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण

नेतृत्व निकाय	नाम	सम्पर्क नम्बर	इमेल
स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय	डा. रविन खड्का, निर्देशक	९८५८०५५१७१	khadkarabin6000@gmail.com
सह-नेतृत्व निकाय	नाम	सम्पर्क नम्बर	इमेल
विश्व स्वास्थ्य संगठन	डा. भोज राज बम	९८४१४१८८४४	bbam@who.int
यूनिसेफ	प्रकाश चन्द्र जोशी विन्दु पन्थी काली पुन	९८५८०८५५११ ९८५८०८५५१३ ९८५८०८५५१६	pcjoshi@unicef.org bipanthi@unicef.org kpun@unicef.org
सदस्य संस्थाहरू	नाम	सम्पर्क नम्बर	इमेल
स्वास्थ्यका लागि सक्षम प्रणाली	होमनाथ सुवेदी चंख बिष्ट	९८५१०९२२१४ ९८५११२०११३१	Homnath_subedi@ssbhnepal.org Chankha_Bist@ssbhnepal.org
सेभ द चिल्ड्रेन	दिपेन्द्र सिंह ठकुरी मिलन महर्जन	९८४८०२१८१० ९८४८४०७६९४	dipendra.thakuri@savethechildren.org milan.maharjan@savethechildren.org
सुआहारा कार्यक्रम	सुरज कुमार शर्मा	९८५११४९१७३	sksharma@hki.org
नेपाल रेड क्रस सोसाइटी	सन्दीप कुमार मगर	९८४११८७५९२	sundeep.magar@nracs.org

आइ. एन. एफ.	मंगल बहादुर थारु	९८४८०२६९४७	mangal.tharu@nepal.inf.org
निक साइमन्स इन्स्टिच्युट	जनार्दन पाठक	९८४३७९२८४६	janardan@nsi.edu.np
USAID/GHSC-PSM	विजय ढकाल	९८५९९७९५९०	bidhakal@ghsc-psm.org
सयुक्त राष्ट्रसंघीय बिकाश कार्यक्रम	रफिक सिद्दिकी	९८५९९००७७९	rafeeqe.siddiqui@undp.org
प्लान इन्टरनेसनल	कमला राइ	९८०९९९३८४२	kamala.rai@plan-international.org
TPO नेपाल	पिताम्बर कोइराला	९८५९२४६३२५	pkoirala@tponepal.org.np
वाटर एड नेपाल	खाकिद्र भण्डारी विशाल भण्डारी	९८४९५५९९२९ ९८४९५८४७५९	khakindrabhnadari@wateraid.org bishalbhandari610@gmail.com
KIRDARC	नविन कुमार शाही	९८४८२५९४७९	nshahi@kirdarc.org
SAC नेपाल	टिकाराम आचार्य	०८३-५९२२८२	tacharya@sacnepal.org.np
सुन्दर नेपाल	भुपेन्द्र प्रसाद कंडेल	०८३-५२०९२६	info@sundarnepal.org.np
ह्याण्डीक्याप इन्टरनेसनल	महेद्र विक्रम शाह	९८०९९७५९२९	m.shah@hi.org
CMC	रामलाल श्रेष्ठ	९८४९३९५३५	ramlal@mos.com.np
फेज नेपाल	रुद्र न्यौपाने	६६३४०३८	Rudra.n@phasenepal.org

अनुसूची १५:

शिक्षा विषयगत क्षेत्र अन्तर्गत उपलब्ध साधन, स्रोत, सामग्री वा क्षमता

सरोकारवाला निकाय	सम्पर्क व्यक्तिको नाम र पद		सम्पर्क नम्बर	इमेल
Regional Directorate (नेतृत्व)	Dipa Hamal	Director		
Ministry of Social Development	Balbir Sunar	Section Officer	9858051431	balbir.sunar6@gmail.com
Save the Children (सह-नेतृत्व)	Atma Ram Bhattarai	Technical Manager - Education	9858028120	atmaram.bhattarai@savethechildren.org
UNICEF (सह-नेतृत्व)	Pharsu Ram Panth	Education Officer	9858085510	ppanth@unicef.org
Directorate of Education Development	Dipa Hamal	Director	9858051580	dipahamal@hotmail.com
Ministry of Internal Affairs and Law	Ekraj Chaulagain	Law Officer	9748006979	yakarajchaulagain@gmail.com
Human Re स्रोत Development Center	Subarna Khadka	Section Officer	9848028004	Subarna2035@gmail.com
Plan International Nepal	Bed Prasad Dangi	Program Specialist	9868084790	bedprasad.dangi@plan-international.org
WFP	Sikha Thapa	Programme Associate	9848061711	sikha.thapa@wfp.org
World Education	Nahakukal Neupane	Program Officer	9848643981	birendra_thapa@np.worlded.org
SAC Nepal	Khagendra P. Shaarma	MEAL Officer	9848047030	kbhandari@sacnepal.org.np ;

सरोकारवाला निकाय	सम्पर्क व्यक्तिको नाम र पद		सम्पर्क नम्बर	इमेल
Teacher Federation of Nepal	Devendra Adhikari	Chairperson	9848076613	devendraadhikari301@gmail.com
National Campaign for Education(NCE)	Tika Ram Acharya	Central Treasurer	9858051546	tacharya@sacnepal.org.np
SMC Federation	Gobinda koirala	Chairperson	9858050050	gobindakoirala@gmial.com
PABSON	Naina Singh Khatri	Chairperson	9848050886	nain_khatri@yahoo.com
N-PABSON	Kamal Singh	Chairperson	9848291731	kamalsingh14150@gmail.com
Federation of Nepalese Journalist	Durga Thapa	Chairperson	9848246407	durgathapaskt@gmail.com
National Federation of Disable Nepal	Jit Lal Dhakal	Advocacy Coordinator	9848079026	adocacykarnali@nfdn.org.np

अनुसूची १६:

शिक्षा विषयगत क्षेत्र अन्तर्गत उपलब्ध साधन, स्रोत, सामग्री वा क्षमता

प्रतिकार्य क्षमताको विवरण	सामग्री वा क्षमता रहेको स्थान	अभाव	कैफियत
क. जनशक्ति क्षमता			
उपलब्ध तालिम प्राप्त जनशक्ति	१० जना, वीरेन्द्रनगर सुर्खेत		प्लान इन्टरनेशनल नेपाल
उपलब्ध तालिम प्राप्त जनशक्ति	१० जना, वीरेन्द्रनगर सुर्खेत		सेभ द चिल्ड्रेन
ख. सामग्री			
अस्थाई सिकाइ केन्द्र सञ्चालनका लागि आवश्यक सामाग्री			
Student Kits (Stationary -basic individual pack)			
Education Kits	१२५ सेट		युनिसेफ र सेभ द चिल्ड्रेन
ECD Kits	१४५ सेट		युनिसेफ र सेभ द चिल्ड्रेन
School Kits	२३२३ सेट		युनिसेफ र सेभ द चिल्ड्रेन
Student Kits (Junior)	३९७९ सेट		युनिसेफ र सेभ द चिल्ड्रेन

प्रतिकार्य क्षमताको विवरण	सामग्री वा क्षमता रहेको स्थान	अभाव	कैफियत
Student Kit, Senior (Adolescent Kit)			
Teacher Kits	५० सेट		युनिसेफ
Recreational Kits	सेट		
Personal Hygiene Item	सेट		
Indoor Games Materials			
Cloths			
Tent	१,१६१ सेट		प्लान इन्टरनेशनल नेपाल
P-form	८१६ सेट		प्लान इन्टरनेशनल नेपाल
Student Kit, Senior (Adolescent Kit)	३० सेट		प्लान इन्टरनेशनल नेपाल
School Kits	२ सेट		प्लान इन्टरनेशनल नेपाल
ECD Kits	२ सेट		प्लान इन्टरनेशनल नेपाल
Activities books and others stationeries	१८७००		युनिसेफ

अनुसूची १७:

सुरक्षित आश्रयस्थल तथा शिविर समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापन बिषयगत क्षेत्रको सम्पर्क विवरण,

नेतृत्व निकाय	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर	इमेल
भौतिक पूर्वाधार तथा शहरी विकास मन्त्रालय	रमेश सुवेदी	९८५८०४५५९९	rsubedi_7@yahoo.com
सह(नेतृत्व संस्था	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर	इमेल
सेभ द चिल्ड्रेन	रोशन जोशी	९८४१०३९०३५	Roshan.joshi@savethechildren.org
आई.ओ.एम.			
नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	अ भषेक ओझा	९८४८२५०७५४	avishek.ojha@nracs.org
सदस्य संस्थाहरू	नाम	सम्पर्क नम्बर	इमेल
मर्सिकोर नेपाल	डम्बर बोहरा	९८४८४३८१३२	dbohara@mercycorps.org
वर्ल्ड भिजन इन्टरनेशनल	चेत राज भट्टराई	९८५११४७५५९	Chetraj_bhattraai@wvi.org
प्लान इन्टरनेशनल	राजु खत्री	९८०१२४१०६८	Raju.Khatri@plan-international.org
युनिसेफ	राजु सारु मगर	९८५८०८५५०५	rsmagar@unicef.org
विश्व खाद्य कार्यक्रम	पुर्ण नेपाली	९८५७०६१३१३	purna.nepali@wfp.org
स्याक नेपाल, सुर्खेत	टिकाराम आचार्य	९८५८०५१५४६	tacharya@sacnepal.org.np
Welthunger life	रमेश जोशी	९८४९४०६१४५	Joshi.Ramesh@welthungerhilfe.de
Strengthening System for Better Health	रमेशनारायण सापकोटा	९८५११११०७१	Dip_sapkota@ssbhnepal.org

अनुसूची १८:

सुरक्षित आश्रयस्थल तथा शिविर समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापन क्षेत्र अन्तर्गत उपलब्ध साधन, स्रोत र सामग्रीहरूको विवरण

क्र. सं.	उपकरण / सामग्री नाम, विवरण	उपलब्ध सङ्ख्या	भण्डारण गरिएको स्थान	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर	कैफियत
१	NFRI sets	२००	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत	सन्दीप कुमार मगर	९८४११८७५९२	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी कर्णाली प्रदेश का सबै जिल्लाहरूमा सहयोग हुने गरी
२	NFRI sets	३२५	मर्सिकोर नेपाल (सुर्खेत, दैलेख, कालिकोट, मुगु र जुम्ला)	डम्बर बोहरा	९८४८४३८१३२	भकारी कार्यक्रम कार्यन्वयन भएको जिल्लाहरूमा सहयोग हुने गरी
३	NFRI sets	७००	सेभ द चिल्ड्रेन, नेपालगन्ज	रत्न ओझा	९८५८४२०८११	
४	NFRI sets	५००	प्लान इन्टरनेशनल, सुर्खेत	राजु खत्री	९८०१२४१०६८	जुम्ला र कालिकोट जिल्लाहरूमा सहयोग हुने गरी

अनुसूची-१९:
प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा फाराम

नेपाल सरकार

गृह मन्त्रालय

प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा फाराम (Initial Rapid Assessment, प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा)

१. घटनास्थलको जानकारी

प्रदेशको नाम :	जिल्लाको नाम :	गाउँ/नगरपालिकाको नाम :
वडा नम्बर :	सूचना संकलन मिति :	गते/महिना/साल :

२. घटनास्थलको वस्तुस्थिति

विपद्को प्रकार	घटना घटेको मिति	घटना घटेको समय

मृतक	बेपत्ता	घाइते	विस्थापित (अनुमानित घरधुरी संख्या) :	प्रभावित (अनुमानित घरधुरी संख्या) :
महिला संख्या :	महिला संख्या :	महिला संख्या :		
पुरुष संख्या :	पुरुष संख्या :	पुरुष संख्या :		
वालवालिका संख्या :	वालवालिका संख्या :	वालवालिका संख्या :		
अन्य संख्या :	अन्य संख्या :	अन्य संख्या :		
जम्मा :	जम्मा :	जम्मा :		

विस्थापितहरू हाल बसिरहेको ठाँउ/संरचना	☐ विद्यालय: संख्या ☐ सार्वजनिक भवन संख्या ☐ सडक छेउ संख्या ☐ वन क्षेत्र: संख्या ☐ अन्य (उल्लेख गर्ने) संख्या	
अहिले प्रभावित स्थानसम्म आवत-जावतको अवस्था	☐ ठीक छ ☐ कठिन छ ☐ बन्द छ	सवारी साधन/यातायात सेवा ☐ अवरूद्ध भएको ☐ अवरूद्ध नभएको
संचारको अवस्था	☐ अवरूद्ध भएको ☐ अवरूद्ध नभएको	
विद्युतक	☐ अवरूद्ध भएको ☐ अवरूद्ध नभएको	
संचित खाद्य सामग्री	☐ क्षति भएको (घरघुरी संख्या) ☐ क्षति नभएको (घरघुरी संख्या) तत्काल उपचारका लागि स्थानान्तरण गर्नुपर्ने भएमा, संख्या:	
स्वास्थ्य सेवा	☐ सञ्चालनमा भएको (संख्या) ☐ सञ्चालनमा नभएको (संख्या.....) तत्काल उपचारका लागि स्थानान्तरण गर्नुपर्ने भएमा, संख्या:	
संचालनमा भएमा स्वास्थ्य सेवामा अत्यावश्यक प्राथमिक उपचारको लागि आवश्यक औषधी	☐ उपलब्ध छ ☐ उपलब्ध छैन	
विद्यालय	☐ सञ्चालनमा भएको (संख्या)	

	☐ सञ्चालनमा नभएको (संख्या) प्रभावित विद्यार्थीहरूको संख्या
खानेपानीको आपूर्ति	☐ सुचारू (अवरूद्ध नभएको) (संख्या: ...) ☐ अवरूद्ध भएको (संख्या: ...) प्रभावित घरधुरी संख्या: ...)
भौतिक संरचना	
निजी घर	☐ पूर्ण क्षति (संख्या) ☐ आंशिक क्षति (संख्या)
सरकारी कार्यालय / भवन	☐ पूर्ण क्षति (संख्या) ☐ आंशिक क्षति (संख्या)
कृषि बालीको क्षति	☐ क्षति (अनुमानित क्षेत्रफल (विघा / रोपनी)
पशु क्षति	☐ (अनुमानित संख्या.....)
अन्य क्षति	☐ पूर्ण क्षति (संख्या) ☐ आंशिक क्षति (संख्या)
फोहोर मैला व्यवस्थापनको अवस्था कस्तो छ ?	☐ सामान्य छ ☐ महामारीको संभावना छ
शौचालयको व्यवस्था छ ?	☐ सामान्य ☐ थप व्यवस्था गर्नुपर्छ (घरधुरी संख्या)
विशेष आवश्यकता (Special Requirement) भएका प्रभावितहरूको अनुमानित संख्या	
गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाहरूको लागि आवश्यक सामग्रीहरू (डिगनिटी किट आवश्यक)	☐ आवश्यक भएको ☐ आवश्यक नभएको आवश्यक भए अनुमानित संख्या.....
५ वर्षसम्मका बालबालिकाको लागि आवश्यक पौष्टिक आहारा तथा सामग्रीहरू	☐ आवश्यक भएको ☐ आवश्यक नभएको आवश्यक भए अनुमानित संख्या.....
५ वर्ष भन्दा माथिका बालबालिकाको लागि आवश्यक सामग्रीहरू - (जस्तै शैक्षिक तथा बालमैत्री स्थल (☐ आवश्यक भएको ☐ आवश्यक नभएको आवश्यक भए अनुमानित संख्या.....

Child friendly space)	
ज्येष्ठ नागरिकहरूका लागि आवश्यक सहयोग	☐ आवश्यक भएको ☐ आवश्यक नभएको आवश्यक भए अनुमानित संख्या.....
अपांगता भएकाहरूका लागि आवश्यक सहयोग	☐ आवश्यक भएको ☐ आवश्यक नभएको आवश्यक भए अनुमानित संख्या.....
असहाय/विरामीको संख्या	
मौसमको वर्तमान अवस्था कस्तो छ ?	☐ सामान्य ☐ प्रतिकूल

३. हालसम्म भएको राहत वितरणको अवस्था

राहत वितरण गर्ने तह/संघ-संस्था/निकायको नाम :	
राहत वितरण गरिएका सामग्रीहरूको नाम र परिमाण (पाल, त्रिपाल, चामल, कपडा, भाडाकुडा आदि)	
नगद/राहत वितरण गर्ने तह/संघ-संस्था/निकायको नाम :	
राहत (नगद/राहत सामग्री) पाउने परिवार संख्या :	
राहत (नगद/राहत सामग्री)नपाएका प्रभावित परिवार संख्या :	

४. तत्काल गर्नुपर्ने

स्थानान्तरण गर्न	☐ आवश्यक पर्ने संख्या	
	☐ आवश्यक नपर्ने	
आवश्यक पर्ने खाद्यान्न तथा गैरै खाद्यान्न सामग्री	☐ टेन्ट संख्या..... ☐ त्रिपाल संख्या..... ☐ म्याट्रिक्स संख्या..... ☐ कम्बल संख्या..... ☐ कपडा संख्या..... ☐ भाडाकुडा संख्या.....	☐ खाद्यान्न (दाल, चामल, नून, तेल) परिमाण.....कति जना ☐ पिउने पानी.....

	☐ तयारी खाना (दालमोठ, चिउरा, भुजा, चाउचाउ, विस्कट कतिजना)	☐ अन्य.....
प्रभावित क्षेत्रमा कुनै अवाञ्छित गतिविधि (लैङ्गिक हिंसा, यौन हिंसा, चोरी, लुटपाट)	☐ भएको ☐ नभएको ☐ भए प्रभावित व्यक्तिको अनुमानित संख्या	
राहतका लागि नगद सहयोग गर्न सकिने अवस्था छ/छैन	☐ छ ☐ छैन	

५. घटनाको सूचना संकलन कार्यमा खटिएका जनजशक्तिहरूको विवरण :

क्र.सं.	नाम, थर :	पद /संस्था :	सम्पर्क नम्बर :	टोली नेताको नाम:	सूचना संकलन गरेको समयावधि (मिति र समय)	हस्ताक्षर
१.						
२.						
३.						

६. फारम भर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

१. एउटा घटना/वडाको लागि एउटा लेखाजोखा फारमको प्रयोग गरिने छ ।
२. विपद् भएको २४ घण्टा भित्र गाउँपालिका तथा नगरपालिका, नेपाल प्रहरी तथा स्थानीय रेडक्रसका प्रतिनिधि रहेको (लेखाजोखा) टोलीले फारम भर्नुपर्ने छ ।
३. टोलीले प्रभावित क्षेत्रको अवलोकन गरी सकेसम्म प्राथमिक सूचना संकलन गर्नुपर्नेछ । द्वितीय सूचनाका लागि घटनाका जानकारसंग अन्तरवार्ता लिइ सूचना संकलन गर्नुपर्नेछ ।
४. प्राप्त सूचनामा द्विविधा भएमा टोलीले छलफल गरी अवस्थाका आधारमा अनुमानित विवरण फारममा भर्नुपर्ने छ ।
५. माथि उल्लिखित विकल्प बाहेक अन्य कुरा भर्नुपर्ने भए टोलीले भर्न सक्ने छ ।

पहिरोबाट बच्न अपनाउनु पर्ने उपायहरू

आपतकालिन समयमा प्रयोग गर्ने सामग्री ठोला तयार गरी सुरक्षित उच्च स्थानमा राख्नुहोस् ।

आफूसँग सिट्टी राख्नुहोस् । यदि तपाईं विपदा पार्नुभयो भने सिट्टी बजाउनुहोस् । सिट्टीको आवाज धेरै टाढासम्म सुनिन सक्छ ।

रुखहरू काटेन छोडेर वृक्ष रोपण गरी पहिरो जाने जोखिमलाई कम गर्नुहोस् । जरा बनाएर खेत गर्दा वृक्षरोपण माइ जोखिम कम हुन्छ ।

परिवारसँग मिलेर पहिरो गएको समयमा सुरक्षित आश्रय स्थलमा कसरी जाने भन्ने बारेमा योजना तयार गर्नुहोस् ।

जसको अर्थ हो जमिन घिटा हुँदाको अवस्थामा खोलाको तीव्र बहिरावले ढुङ्गा र खोलाको किनारमा बन्द हुनु भन्ने अवस्थामा नै जसको अर्थ हो रुखहरू ढल्किने हुन् ।

पहिरोको चेतावनी दिने चिह्नहरू प्रति ध्यान दिनुहोस् ।

भारी वर्षाका बारेमा थाहा पाउन तौरमा अनुगमन गर्नुका साथै सञ्चारका साधनहरूबाट जानकारी लिनुहोस् ।

भारी वर्षा भएको समयमा पहिरो नजिकै आइरहेको छ भनी सकेत गर्ने । गडगडहट आवाज सुनी सुरक्षित ठाउँमा जानुहोस् ।

जटीका भिराला प्रवाहहरूका बारेमा सतर्क रहनुहोस् । पानी नपरेको समयमा समेत कुनै चेतावनी दिना नै ढुङ्गा माटो बगीर आउन सक्छन् ।

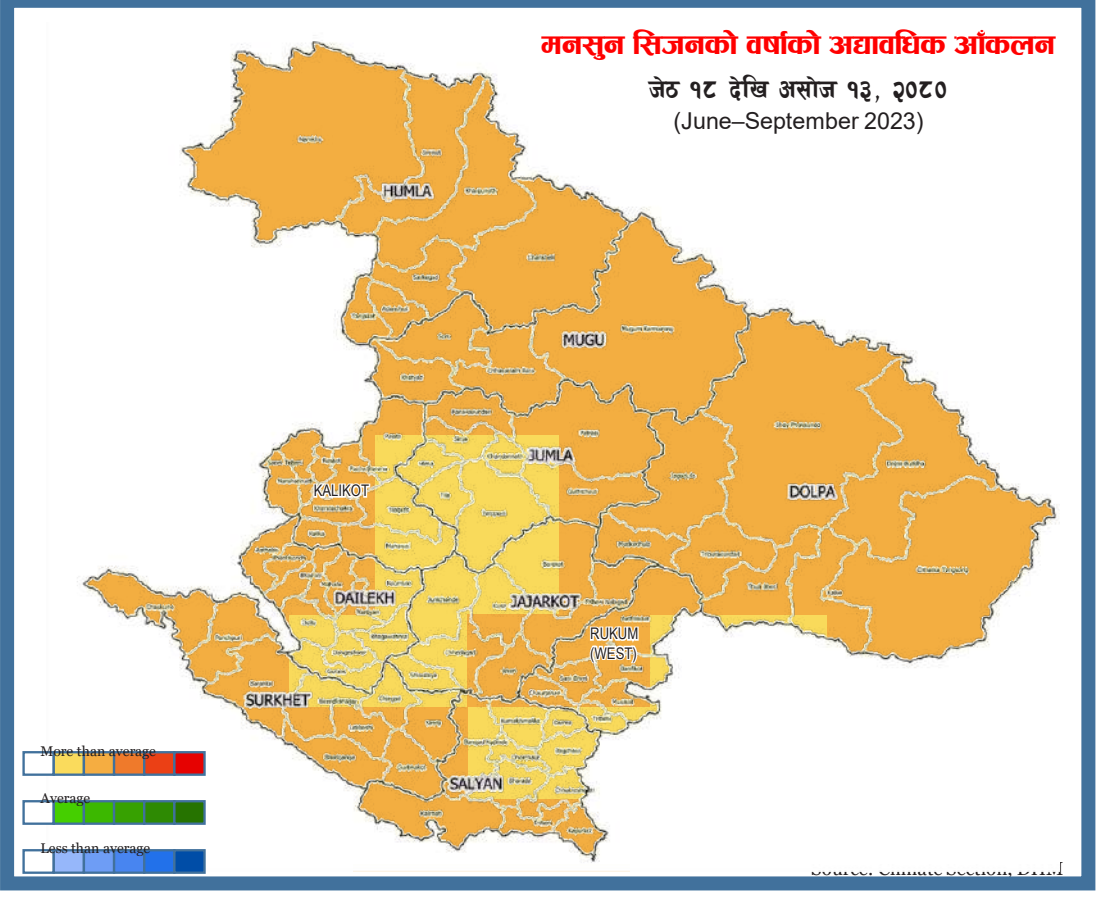
पहिरोपछि ढुङ्गा माटाका फट्टामा परेको हुन सक्ने मामिलाहरूका बारेका जाच गर्नुहोस् । पहिरो गएको क्षेत्रमा छल्लै नपस्नुहोस् ।

यदि तपाईं पहिरोको फट्टामा पर्नुभएको छ भने उबरकलाहरूलाई सतर्क पार्नका निम्ति सिट्टीको प्रयोग गर्नुहोस् । यदि तपाईंसँग सिट्टी छैन भने वस्तुहरूलाई एक आपसमा ठोकेर आवाज निकाल्नुहोस् ।

मनसुन सिजनको वर्षाको अद्यावधिक आँकलन

जेठ १८ देखि असोज १३, २०८०
(June–September 2023)

Sources of Information: पूर्व सूचनाको लागि

<https://www.dhm.gov.np/hydrology/rainfall-watch-map>
https://mausam.imd.gov.in/imd_latest/contents/satellite.php
<https://rcc.imdpune.gov.in/index.php>

Weather and flood forecasting tools

<https://servir.icimod.org/science-applications/high-impact-weather-assessment-toolkit-hiwat-nepal/>
<https://servir.icimod.org/science-applications/flash-flood-prediction-tool-nepal/>
<https://servir.icimod.org/science-applications/streamflow-prediction-tool-nepal/>

Flood monitoring : <https://servir.icimod.org/science-applications/monitoring-and-forecasting-flood-inundation/>

Forest fire : <http://nepal.spatialapps.net/nepalforestfire>

Seasonal forecast : <http://tethys.icimod.org/apps/droughtnp/?d=12Jumla&p=mm&i=rain,evap,soilMoist,tempExtreme>

मन्त्रालयको सम्पर्क नं.	: ०८३-५२१३५० (आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र, सुर्खेत)
पैसा नलाग्ने नम्बर	: १११० (आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र, सुर्खेत)
टोल फ्रि सेवा (Toll Free Service)	: ११५५ (जल तथा मौसम विज्ञान विभाग)
मास एस. एम. एस. सेवा (Mass SMS Service)	: ११५५ (जल तथा मौसम विज्ञान विभाग)
उद्धारका लागि मद्दत माग्न	: ११४९ (राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण)
जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालयको नोटिस बोर्ड सेवा	: १६१८०८३५२३५१९